

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

Vida Urbašiotė

PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ ATITIKTIES REGIONO PLĖTROS
KRYPTIMS ANALIZĖ: KLAIPĖDOS REGIONO ATVEJIS

Magistro darbas

Darbo vadovas:
Prof. dr. B. Janiūnaitė

KAUNAS, 2015

KAUNO TECHNOLOGIJOS UNIVERSITETAS
SOCIALINIŲ, HUMANITARINIŲ MOKSLŲ IR MENŲ FAKULTETAS
VIEŠOSIOS POLITIKOS IR ADMINISTRAVIMO INSTITUTAS

PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ ATITIKTIES REGIONO PLĖTROS
KRYPTIMS ANALIZĖ: KLAIPĖDOS REGIONO ATVEJIS

Viešojo administravimo magistro darbas
Studijų programa 621N70001

Darbo vadovas

(parašas)

prof. dr. B. Janiūnaitė
2015 – 02 - 18

Recenzentas

(parašas)

doc. R. Dapkus
2015 – 02 - 18

Atliko

(parašas)

SMTV 2/3 gr. stud.
V. Urbašiotė
el. paštas:
vida.urbasiute@ktu.edu
2015 – 02 - 18

KAUNAS, 2015
PATVIRTINIMAS APIE MAGISTRO BAIGIAMOJO DARBO
SAVARANKIŠKUMĄ

Patvirtinu, kad parengtas **magistro darbas**

PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ ATITIKTIES REGIONO PLĖTROS
KRYPTIMS ANALIZĖ: KLAIPĖDOS REGIONO ATVEJIS

(įrašyti pavadinimą)

- atliktas savarankiškai ir jo dalys arba visas darbas nėra nukopijuotas nuo kitų autorių darbų;
- nebuvo pateiktas atsiskaitymui šiame ar kitame KTU fakultete arba kitoje aukštojoje mokykloje;
- pateiktos nuorodos į visus kitų autorių darbus, kurių medžiaga pasinaudota.

Vida Urbašitė

Vardas, pavardė

Parašas

2015 – 02 - 18

Data

Urbašiuė, V. *Profesinių kvalifikacijų atitikties regiono plėtros kryptims analizė: Klaipėdos regiono atvejis*. Viešojo administravimo magistro darbas. Studijų programa 621N70001. Vadovas prof. dr. B. Janiūnaitė. Kaunas: Kauno technologijos universitetas, Socialinių, humanitarinių mokslų ir menų fakultetas, 2015, 80 p.

SANTRAUKA

Magistro baigiamajame darbe analizuojama profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitiktis regiono plėtros strategijai. Tyrimo problema: kaip regiono profesinio mokymo tinklas bei teikiamos kvalifikacijos siejasi su Klaipėdos regiono plėtros strategija, ar yra atitikimas tarp paklausos ir pasiūlos; kaip spręsti aptiktas neatitiktis? Tyrimo objektas: profesinių mokymo institucijų teikiamos kvalifikacijos. Tyrimo dalykas: profesinių kvalifikacijų atitiktis regiono plėtros strategijai. Darbo tikslas – nustatyti profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitiktį Klaipėdos regiono plėtros strategijai. Uždaviniai: 1. Pagrįsti profesinio mokymo ir regiono plėtros sąsajų teorinius aspektus. 2. Išanalizuoti profesinio mokymo situaciją Lietuvoje. 3. Išanalizuoti Klaipėdos regiono plėtros strategiją profesinių kvalifikacijų poreikių kontekste. 4. Nustatyti profesinių kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos atitiktį Klaipėdos regione, numatant tobulinimo galimybes. Tyrimo metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, turinio (kontent) analizė. Magistro baigiamąjį darbą sudaro du skyriai. Pirmame skyriuje analizuojamos regiono sampratos mokslinis diskursas, regiono vystymo galimybės, profesinio mokymo posistemės ypatumai bei teikiamų kvalifikacijų sąsajos su regiono vystymu. Antrame skyriuje pristatoma tyrimo atlikimo metodika bei pateikiami profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitikties regiono plėtros strategijai tyrimo rezultatai.

Pagrindinės išvados: 1. Socialinė, ekonominė ir gamtinė regionų plėtra turi būti optimaliai derinama ir nukreipta į gyvenimo lygio ir kokybės gerinimą. Viena iš pagrindinių profesinio mokymo sistemos tikslų - užtikrinti profesinio mokymo prieinamumą ir kokybę bei kvalifikacijų atitiktį šalies ūkio poreikiams. 2. Profesinių mokymo įstaigų tinklas Lietuvoje pakankamai tankus, bet netolygus, nes kai kuriose savivaldybėse nėra nei vienos profesinės mokyklos. Mokiniai Lietuvoje daugiau renkasi programas, kurios įgyvendinamos kartu su bendruoju ugdymu. 3. Klaipėdos regionas kvalifikacijų poreikių kontekste orientuotas į mokslo, technologijų, kultūros bei turizmo sritis. Regionui stinga šių kvalifikacijų: reabilitacijos, rekreacijos, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandens turizmo, kurortinio gydymo, turizmo informacijos, rinkodaros kvalifikacijų. 4. Profesinio mokymo tinklas Klaipėdos regione pakankamai tankus – 11 profesinio mokymo įstaigų t.y. 15 % visų šalies profesinių mokyklų. Atlikus profesinių mokyklų teikiamų kvalifikacijų pasiūlos analizę, nustatyta, kad regiono profesinės mokyklos neteikia kvalifikacijų, reikalingų regiono plėtrai, t.y. mokymo programas

neorientuotos į regiono vystymosi strategiją. Profesinio mokymo institucijos, teikdamos mokymo programas, turi atsižvelgti į regiono plėtros poreikius.

Urbašiūtė, V. Analysis of Compliance of Professional Qualifications with Directions in Regional Development: Case of Klaipėda Region. Master's Thesis in Public Administration. Study programme 621N70001. Supervisor assoc. prof. dr. B. Janiūnaitė. Kaunas: Faculty of Social Sciences, Arts and Humanities, Kaunas University of Technology, 2015, 80 p.

SUMMARY

In the final work of Master's Thesis the compliance of qualifications provided in vocational institutions with the strategy regional development is analysed. The problem of the research is following: how regional professional teaching system and provided qualifications are related to the strategy of Klaipėda region development, if there is any compliance between needs and supply, what is the solution of detected inadequacy. The research subject: qualifications provided in vocational institutions. The research object: compliance of professional qualifications with the strategy of regional development. The aim of the research is to determine the compliance of provided qualifications in vocational institutions with the strategy of Klaipėda region development. The objectives of the research: 1. To justify the theoretical aspects of relations between professional teaching and regional development. 2. To analyse the situation of professional teaching in Lithuania. 3. To analyse the strategy of Klaipėda region development in the context of needs for professional qualifications. 4. To determine the compliance between supply and needs for professional qualifications in Klaipėda region by predicting the opportunities of improvement. The research methods: analysis of scientific literature, analysis of documents, analysis of the content. The final work of Master's Thesis consists of two sections. In the *first section* scientific discourse of regional conception, opportunities of regional development, characteristics of professional teaching subsystem and relations of provided qualifications with regional development are analysed. In the *second section* the methods and the results of survey compliance of qualifications provided in vocational institutions with the strategy of regional development are presented.

Main conclusions: 1. Social, economical and environmental development of regions should be coordinate optimally and directed to the improvement of the level and quality of life. One of the main aims of vocational teaching system is to ensure availability and quality of professional teaching, also to ensure the compliance of qualifications with the country's economical needs. 2. The system of vocational institutions in Lithuania is rather dense, still very diverse as in some regions there is no single vocational school. Students in Lithuania choose learning programmes which are implemented together with general education. 3. In the context of needs for qualifications Klaipėda region is focused on the fields of science, technology, culture and tourism. Region has a need of the following qualifications: rehabilitation, recreation, car tourism, bicycle tourism, marine and inland water tourism, resort treatment, tourism information, and marketing. 4. The system of professional teaching in Klaipėda region is rather dense; there are 11 vocational institutions, which is 15% of all vocational schools in the country. After the supply analysis of provided qualifications by vocational institutions it was determined that vocational schools do not provide the qualifications as regional development requires, which means that teaching programmes are not focused on the strategy of regional development. Vocational institutions should take into account the needs of regional development by providing teaching programmes.

PAGRINDINĖS SAŲOKOS

Regionas - teritorija, pasižyminti tam tikromis specifinėmis gamtinėmis, demografinėmis, socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis, kurios jį charakterizuoja ir skiria nuo gretimų teritorijų (Dapkus, 2006).

Regiono plėtra – bendruomenės socialinio, ekonominio, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, technologijos, kultūros ir rekreacijos sąlygų plėtra tam tikroje teritorijoje (Dapkus, 2006).

Švietimas – žinių ir mokslo sklaidimas, auklėjimo ir švietimo tinklas šalyje ar regione (Dapkus, 2006).

Švietimo sistema – įvairių vienos ir kitos valstybės ugdomųjų (mokomųjų ir auklėjamųjų) įstaigų visuma (Rajeckas, 2001).

Profesinio mokymo sistema – įstaigų ir organizacijų, planuojančių, organizuojančių ir vykdančių profesinį mokymą, visuma (Laužackas, 2005).

Profesinis mokymas – žmogaus sąveikos su profesiskai reikšmingomis žiniomis ir patirtimi organizavimas, grindžiamas konkrečiais tikslais, mokymosi turiniu, metodais, priemonėmis ir kt. (Laužackas, 2005).

Pirminis profesinis mokymas - profesinio mokymo etapas, kurio metu asmuo įgyja pirmąją specialybę, kvalifikaciją darbui konkrečiose profesijose (Cedefop, 2013).

Tęstinis profesinis mokymas – profesinis mokymas, skirtas asmens turimai kvalifikacijai tobulinti ar kitai kvalifikacijai įgyti (Cedefop, 2013).

Kvalifikacija – žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų ir patyrimo visuma, kurią įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą (Laužackas, 2005).

TURINYS

Lentelės.....	8
Paveikslai.....	9
ĮVADAS	10
1. PROFESINIS MOKYMAS REGIONO PLĖTROS KONTEKSTE	13
1.1. REGIONO SAMPRATA.....	13
1.2. REGIONO PLĖTROS GALIMYBĖS.....	18
1.2.1. Regioninė politika.....	18
1.2.2. Regionų plėtros aspektai.....	20
1.3. PROFESINIO MOKYMO POSISTEMĖS YPATUMAI ŠVIETIMO SISTEMOS KONTEKSTE.....	24
1.3.1. Švietimo sistemos sandara	24
1.3.2. Profesinis mokymas ir kvalifikacijos.....	26
1.4. PROFESINIO MOKYMO INSTITUCIJŲ TEIKIAMŲ KVALIFIKACIJŲ SAŠAJOS SU REGIONO VYSTIMU.....	33
2. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PASIŪLOS IR PAKLAUSOS SANTYKIO KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO KONTEKSTE TYRIMO REZULTATAI	37
2.1. TYRIMO METODIKA.....	37
2.2. PROFESINIS MOKYMAS LIETUVOJE.....	42
2.3. KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO STRATEGIJA PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ POREIKIO KONTEKSTE.....	50
2.4. KLAIPĖDOS REGIONO PROFESINIO MOKYMO INSTITUCIJŲ TINKLAS IR TEIKIAMOS KVALIFIKACIJOS.....	54
2.5. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PASIŪLOS IR PAKLAUSOS SANTYKIS KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO KONTEKSTE: TYRIMO REZULTATŲ DISKUSIJA IR TOBULINIMO GALIMYBĖS.....	62
IŠVADOS	66
LITERATŪRA	69
PRIEDAI	74

LENTELĖS

1 lentelė. Regionalizacijos apibrėžimai.....	16
2 lentelė. Regiono politikos tikslai.....	19
3 lentelė. Klaipėdos regiono analizuotos profesinės mokyklos ir jų tinklapių adresai.....	41
4 lentelė. Profesinio mokymo įstaigų skaičius Lietuvoje 2010 – 2014 m.....	42
5 lentelė. Pirminio ir tęstinio formaliojo profesinio mokymo programos.....	45
6 lentelė. Mokinių priėmimas pagal programas.....	46
7 lentelė. Mokinių skaičius pagal atskiras mokymo programas.....	47
8 lentelė. Klaipėdos regiono plėtros prioritetai.....	50
9 lentelė. Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė PESET metodu.....	51
10 lentelė. Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė SSGG metodu.....	52
11 lentelė. Profesinio mokymo įstaigos ir mokiniai jose pagal savivaldybes.....	56
12 lentelė. Programų skaičius profesinėse mokyklose.....	57
13 lentelė. Profesinių mokyklų teikiamos kvalifikacijos.....	58
14 lentelė. Klaipėdos regiono profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis 2011–2014 m.	59
15 lentelė. Profesinių mokyklų mokiniai pagal švietimo sritis ir pirminio profesinio mokymo programos.....	60
16 lentelė. Profesinio mokymo programos pagal švietimo sritis.....	62
17 lentelė. Paklausiausios profesijos.....	64

PAVEIKSLAI

1 pav. Regionalistikos struktūra.....	13
2 pav. Regiono samprata.....	14
3 pav. Kvalifikacijos tobulinimą lemiantys veiksniai, planuojant profesinę karjerą.....	31
4 pav. Analizės kriterijai.....	37
5 pav. Dokumentų analizė.....	39
6 pav. Profesinio mokymo įstaigų tinklas Lietuvoje.....	43
7 pav. Mokinių priėmimas į PM 2008 – 2013 m.....	44
8 pav. Paklausiausios formaliojo profesinio mokymo programos.....	47
9 pav. Asmenų priėmimas į universitetus, kolegijas ir profesinio mokymo įstaigas įgijusiems vidurinį išsilavinimą.....	48
10 pav. Klaipėdos regionas.....	54
11 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes Klaipėdos regione, 2012 m.	55
12 pav. 25–64 m. amžiaus gyventojų išsilavinimas 2007 – 2011 m., Klaipėdos regione, tūkst.....	56

IVADAS

Regionų plėtra nukreipta į teigiamą gyvenimo lygio ir kokybės dinamiką, taip pat ja siekiama regioną aprūpinti nuolatiniu, subalansuotu teritorijos potencialu (socialiniu, išteklių, ūkio, ekologiniu) ir reprodukcija. Kryptinga regiono plėtra sudaro galimybę pasiekti visuotinę gerovę dabartinei ir ateinančioms kartoms.

Regioninės plėtros klausimus nagrinėjo užsienio ir Lietuvos mokslininkai: Danielczyk ir Wood (2001), Julien ir Lachance (2001), Mondaro (1997), Dapkus (2006), Mačys (2005), Česonis (2012), Šimelevič (2002), Bagdzevičienė (2002), Baršauskienė (2005) ir kt.

Šimelevič (2002) teigimu, išskiriami trys pagrindiniai regioninės plėtros aspektai: socialiniai, gamtiniai ir ekonominiai. Šiame darbe bus koncentruojamasi į socialinį regionų vystymosi aspektą bei žmogiškuosius išteklius kaip vieną iš ekonominio regiono vystymosi komponentą bei jų profesinį mokymąsi kaip prielaidą įgalinant žmogiškuosius išteklius, kad jie taptų pilnaverčiu regiono vystymosi dalyviu.

Žmogiškieji ištekliai – vienas iš pagrindinių ekonominių veiksnių, lemiančių regionų konkurencingumą, ekonomikos perspektyvas, gebėjimą pritraukti investicijų ir naujų išteklių. Vidickienės, Melnikienės (2008) teigimu, ateityje regiono konkurencingumas vis labiau priklausys nuo to, kiek jis gali pritraukti žmogiškųjų išteklių, regiono raidos veiksnys yra ne tik žmogiškieji ištekliai, bet ir tų išteklių turimas žmogiškasis kapitalas, kuris yra lemiamas faktorius siekiant užtikrinti sėkmingą ūkio plėtrą. Nuolat didėjantys naujų technologijų proveržiai išryškina augantį išsilavinusių, kvalifikuotų, kompetentingų darbuotojų poreikį, todėl žmogiškojo kapitalo svarba yra neatsiejama ir būtina sąlyga visuomenei sėkmingai vystytis.

Profesiniam mokymui šiuo metu keliami vis didesni reikalavimai. Pagrindinis iššūkis yra sparti ūkio kaita ir su tuo susijusi būtinybė ne tik pateikti darbo rinkai naujai parengtus darbuotojus, bet taip pat sudaryti sąlygas nuolat atnaujinti dirbančiųjų kvalifikaciją. Profesinis mokymas turi atitikti rinkos poreikius, o kartu ir regiono. Kad būtų pasiektas šis tikslas, būtinas glaudus daugelio institucijų, verslo ir savivaldybių, švietimo įstaigų bendradarbiavimas. Profesinio mokymo sistema turi būti efektyvesnė, lankstesnė darbo rinkos pokyčiams ir atitikti regiono poreikius. Profesinio mokymo sistema daugiau nei kiti švietimo sistemos elementai yra susaistyta darbo rinkos dinamikos ir darbo rinkos poreikių. Kuo tiksliau profesinio mokymo sistema prognozuos darbo rinkos poreikius ir pagal tas prognozes priiminės profesinio mokymo programų asortimento ir jų turinio sprendimus, tuo daugiau galimybių rasti darbą turės profesinio mokymo sistemos klientai.

Vienas svarbiausių profesinio mokymo kokybės rodiklių – jo teikiamų kvalifikacijų atitiktis darbo rinkos poreikiams. Darbo rinkos reikalavimai yra svarbiausias indikatorius kuriant ar atnaujinant profesinio mokymo programų turinį. Siekiant optimaliai panaudoti profesinio mokymo įstaigų išteklius

ir teikti kokybiškas darbo rinkos poreikius atitinkančias profesinio mokymo paslaugas, turi būti siekiama specialistų rengimo pasiūlos ir paklausos dermės, ypač regiono vystymo aspektu, kadangi nesant dermės, sunku kalbėti apie darnų regiono vystymąsi. Šiame darbe koncentruojamasi į vieną iš svarbių Lietuvos regionų – Klaipėdos.

Klaipėdos regionas Lietuvos kontekste išsiskiria susiformavusiomis jūrinio verslo tradicijomis, plėtojamas turizmo ir rekreacijos sektoriai. Regiono ekonomikos pagrindas – Klaipėdos jūrų uostas. Strategiškai patogi geografinė padėtis apsprendžia du pagrindinius Klaipėdos regiono privalumus – regionas patraukliausias iš visų šalies regionų atvykstamajam bei vietiniam turizmui, ir yra svarbiausias šalies transporto mazgas, jungiantis Vakarus ir Rytus, vystomos įvairios transporto rūšys – jūrų ir vidaus vandenų, geležinkelių, kelių bei oro.

Klaipėdos regionas iš visų Lietuvos regionų pasižymi strategiškai patogia geografine vieta turizmo, rekreacijos, jūrinio verslo sektorių vystymuisi. Regiono darniai plėtrai ypač svarbus profesinių kvalifikacijų atitiktis jo vystymosi kryptims. Neaptikta tyrimų, nagrinėjančių konkrečiau regiono vystymosi ir regione teikiamų profesinių kvalifikacijų atitikties.

Todėl šiame darbe siekiama atsakyti į probleminius klausimus: kaip regiono profesinio mokymo tinklas bei teikiamos kvalifikacijos siejasi su Klaipėdos regiono plėtros strategija, ar yra atitikimas tarp paklausos ir pasiūlos; kaip spręsti aptiktas neatitiktis? Šie klausimai sudaro darbo **tyrimo problemą**.

Tyrimo objektas – profesinių mokymo institucijų teikiamos kvalifikacijos.

Tyrimo dalykas – profesinių kvalifikacijų atitiktis regiono plėtros strategijai.

Tyrimas atliekamas analizuojant Klaipėdos regiono atvejį.

Darbo tikslas – nustatyti profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitiktį Klaipėdos regiono plėtros strategijai.

Uždaviniai:

1. Pagrįsti profesinio mokymo ir regiono plėtros sąsajų teorinius aspektus.
2. Išanalizuoti profesinio mokymo situaciją Lietuvoje.
3. Išanalizuoti Klaipėdos regiono plėtros strategiją profesinių kvalifikacijų poreikių kontekste.
4. Nustatyti profesinių kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos atitiktį Klaipėdos regione, numatant tobulinimo galimybes.

Tyrimo metodai. Rengiant baigiamąjį magistro darbą naudoti šie metodai: mokslinės literatūros analizė, dokumentų analizė, turinio (kontent) analizė. Taikant mokslinės literatūros analizės metodą išanalizuotas regiono sampratos mokslinis diskursas, regiono vystymo galimybės, profesinio mokymo posistemės ypatumai bei teikiamų kvalifikacijų sąsajos su regiono vystymu. Pasitelkus dokumentų analizę, išanalizuoti profesinį mokymą reglamentuojantys dokumentai, Klaipėdos regiono 2014-2020 metų plėtros planas, iširtas profesinio mokymo institucijų tinklas, teikiamos programos

pagal švietimo sritis, mokinių skaičius profesinėse mokyklose, gyventojų išsilavinimas, užimtumo ir nedarbo lygis.

Rengiant magistro baigiamąjį darbą remtasi Lietuvos Statistikos departamento, Švietimo valdymo informacinės sistemos (ŠVIS), Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centro, LR Švietimo ir mokslo ministerijos, Klaipėdos teritorinės darbo biržos, Europos profesinio mokymo plėtros centro (Cedefop), Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano duomenimis.

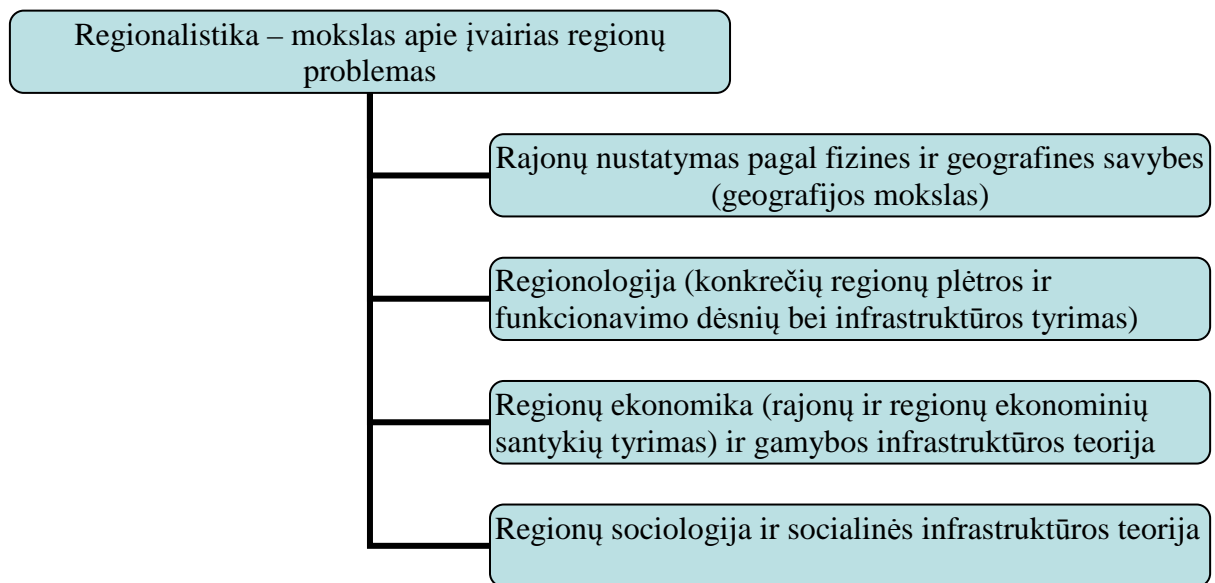
Magistro baigiamąjį darbą sudaro du skyriai. *Pirmame skyriuje* analizuojamos regiono sampratos mokslinis diskursas, regiono vystymo galimybės, profesinio mokymo posistemės ypatumai bei teikiamų kvalifikacijų sąsajos su regiono vystymu. *Antrame skyriuje* pristatoma tyrimo atlikimo metodika bei pateikiami profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitikties regiono plėtros strategijai tyrimo rezultatai.

1. PROFESINIS MOKYMAS REGIONO PLĖTROS KONTEKSTE

Šiame skyriuje, siekiant išanalizuoti profesinį mokymo ir regiono plėtros santykį regiono plėtros kontekste, dėmesys bus kreipiamas į regiono sampratos mokslinį diskursą, regiono vystymo galimybes, profesinio mokymo posistemės ypatumus bei teikiamų kvalifikacijų sąsajas su regiono vystymu.

1.1. REGIONO SAMPRATA

Regionuose kylančias problemas sprendžia *regionalistikos* mokslas, kurio struktūra pateikiama pirmame paveiksle.

1 pav. Regionalistikos struktūra (Komorov, M.P., 2000)

Šaltinis: Dapkus, R. (2006). Regiono ūkio plėtra, p. 6

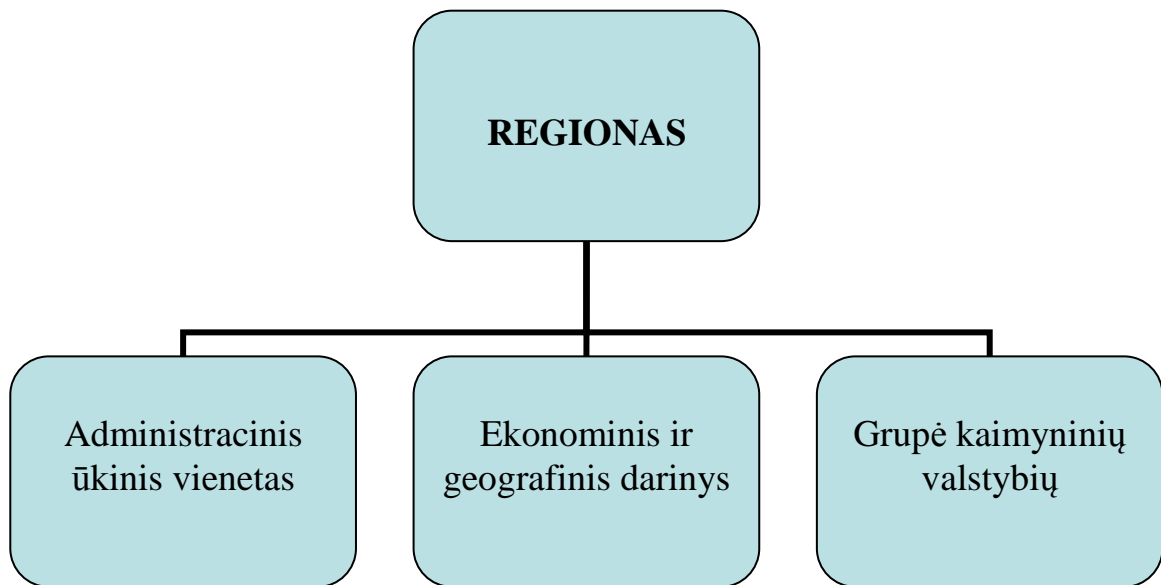
Siekiant išanalizuoti su regionalistikos mokslu, regiono vystymu susijusias sampratas, pirmiausia reikia atskleisti regiono sampratos mokslinį diskursą.

Regionų sąvokos apibrėžimo vartojimo dilema dažnai tampa mokslinių diskusijų objektu, nes ji svyruoja tarp specifinio teritorinio ir bendrai sektorinio apibrėžimo, todėl tiksliai apibrėžti terminą „regionas“ vis dar sunku.

“Britannica” enciklopedijoje (2002) *regionas* – tai vientisa sritis, kuri pagal pasirinktą vertinimo kriterijų skiriasi nuo kitų kaimyninių sričių ir pagal šį kriterijų vientisa savo viduje. Johnston ir kt. (2000) teigia, kad regionas yra daugiau ar mažiau apibrėžta teritorija, pasižyminti tam tikru vientisumu ar valdymo principais, kurie išskiria ją iš kitų regionų. Į regioną taip pat galima

žiūrėti kaip į socialinę ir politinę struktūrą, kuriame sueina žmonių tapatybės ir socialinė veikla, politinės institucijos ir ekonominės organizacijos (Šimelevič, 2001, p. 275).

Nors regiono sampratų yra labai daug, tačiau visi autoriai, nagrinėjantis regionines problemas, sutinka, kad visų pirma regionas yra teritorija, kuri išsiskiria iš kitų tam tikromis specifinėmis gamtinėmis, demografinėmis, socialinėmis ar ekonominėmis sąlygomis. Taip pat žodis „regionas“ apibūdina ir grupę regionų, susijungusių į vieną didesnį, peržengiantį nacionalinės valstybės sienas.

2 pav. Regiono samprata (Gradov ir kt., 2003)

Šaltinis: Dapkus, R. (2006). Regiono ūkio plėtra, p. 9

Europos Sąjungos šalyse regiono samprata aiškiai suformuluota ir vartojama kaip standartas. Dapkus (2006) teigimu, regionas – tai teritorija, pasižyminti tam tikromis specifinėmis gamtinėmis, demografinėmis, socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis, kurios jį charakterizuoja ir skiria nuo gretimų teritorijų. Mokslinėje literatūroje egzistuojančius termino „regionas“ apibrėžimus būtų galima grupuoti pagal tris kategorijas (Mačerinskienė, Sabaitė, 2001):

- homogeniškumą;
- centriškumą;
- planavimą.

Remiantis homogeniškumo kriterijumi, regionus suformuoja tam tikros zonos (plotai), pasižyminčios tam tikromis tik joms būdingomis savybėmis (ekonominėmis, socialinėmis ar politinėmis). Centriškumo kategorija reiškia, jog populiacija bei ekonominė veikla koncentruojasi į specifinius veiklos centrus (miestus, didmiesčius). Planavimo kategorija – regionai ir ekonominė veikla juose formuojami pagal iš anksto parengtus planus, atsižvelgiant į įgyvendinamas politikos priemones ir administravimo principus (Gladki, Čistobaiev, 1998).

Įdomų tai, kad „regionas“ skirtingose mokslo šakose traktuojamas skirtingai. Ekonomikos mokslai apibrėžia regioną kaip socialinę-ekonominę visumą, kur vyksta materialinės gamybos procesai. Socialinė-ekonominė geografija apibrėžia jį kaip gamybos objektą, arba kaip aplinką, kurioje gyventojai ir materialinė gamyba yra tarpusavyje susiję. Regioną, kaip gyvenamąją aplinką, kurioje yra kuriamos žmonių gyvenimo sąlygos, tiria demografija. Ekologija tiria regioną kaip teritoriją, kuri daro poveikį supančiai aplinkai.

Dažniausiai ekonominę regionų klasifikaciją nulemia tokie kriterijai (Šimelevič, 2001, p. 275):

- ekonominio išsivystymo lygis;
- ekonominio vystymosi tempai;
- ūkio teritorinės struktūros tipas (tolydus ūkio vystymas, netolydus ūkio vystymas);
- gyventojų tankumas teritorijoje;
- gyventojų augimo tempai;
- ūkio specializacijos pobūdis ir lygis (rekreacijos, turizmo, pramoninis ir kt.);
- kiti.

Kaip pastebima, yra labai daug regiono klasifikacijos kriterijų, bei daugybė įvairių regiono apibrėžimų. Pažymėtina tai, kad kiekvienas regionų tyrinėtojas apibrėžia regiono sąvoką vis kitaip, norėdamas išryškinti kažką savo, bet visuomet yra laikomasi trijų požymių, bendrų visiems regionų apibrėžimams: *teritorija, specializacija, ekonominiai santykiai*.

Šiame darbe regionas traktuojamas kaip teritorija, pasižyminti tam tikromis specifinėmis gamtinėmis, demografinėmis, socialinėmis ir ekonominėmis sąlygomis, kurios jį charakterizuoja ir skiria nuo gretimų teritorijų.

Šiuo metu visame pasaulyje vyksta postindustrializacijos, globalizacijos, integracijos procesai. Kartu su šiais procesais vyksta dar kitas - regionalizacijos procesas. Dabar regionalizacija labai pastebimas ir svarbus ūkio gyvavimo reiškinys.

Oreniaus (2005) teigimu, *regionalizacija* – vienas svarbiausių regioninės politikos sėkmės veiksnių. Be jos regioninė politika apskritai negali egzistuoti, nes regionalizacija – tai regioninės politikos formavimo pradžia, aplinkos regioninei politikai formuoti sukūrimas. Plačiąja prasme regionalizacija reiškia regionų formavimą. Tai sudėtingas procesas, kurio metu išskiriami tam tikri teritoriniai vienetai ir sukuriama jų valdymo sistema. Kaip teigia Marcou (2002), regionalizacija – tai procesas, kurio metu vykdoma tam tikro lygmens teritorijų plėtra per ekonomines struktūras, įvertinant regionų identiškumą bei jų turimą potencialą. Kitaip sakant, regionalizacija – tai palankios aplinkos sukūrimas politikai, nukreiptai į regionų plėtrą.

Nagrinėjant mokslinę literatūrą (Hettne ir Soderbaum (2010), Stasiukynas (2006), Čičinskas (2002), pastebima, kad kiekvienas mokslininkas skirtingai apibrėžia regionalizacijos sąvoką (žr. 1 lentelę).

1 lentelė.

Regionalizacijos apibrėžimai

Autorius	Apibrėžimas
Čičinskas, J., (2002)	<p>Regionalizacija – tai pasaulio tautų ir vyriausybių priemonė prisitaikyti prie nesulaikomo ekonominės pažangos nešėjos – globalizacijos, kuri vyksta ignoruodama bet kokius valstybių interesus ir strategijas.</p> <p>Regionalizacija – tai didelių regionų valstybių kaimynių pastangos į nesustabdomą, kartu pažangą ir grėsmes nešantį globalizacijos procesą atsakyti sąmoningu, sutvarkytu ir reguliuojamu dalyvavimu jame.</p> <p>Regionalizacija – iš esmės, yra tas pats nacionalinių ūkių integravimo į didesnę vienetą procesas, tiksliai vykstantis regiono mastu.</p>
Hettne, B. ir Soderbaum, F., (2010)	<p>Regionalizacija – sudėtingas, geografinėje erdvėje vykstantis regionų formavimo procesas, pagrįstas politinių, ekonominių, socialinių ir kultūrinių santykių plėtra.</p>
Stasiukynas, A., (2006)	<p>Regionalizacija – procesas, suteikiantis veiksmų laisvę, skirtą vystyti specifinei sričiai, mobilizuojant jos socialinę – ekonominę struktūrą ir, kur galima, skatinant bei vystant vietinį ir regioninį identitetą.</p>

Šaltinis: Variakojis, P. (2011). Regionalizacijos poveikis šalies ekonominei plėtrai, p. 546

Analizuojant įvairius regionalizacijos apibrėžimus pastebima tai, kad autoriai skirtingai suvokia regionalizaciją, išskiriami skirtingi tyrimo objektai. Autoriai sujungia arba net tapatina regionalizacijos ir globalizacijos sąvokas. Čičinskas (2002) pateikia kiek kitokį nei įprastai regionalizacijos apibrėžimą. Jo nuomone, regionalizacija nėra nei vien tiesioginė globalizacijos raiška, nei koks nors jos neigimas ar priešinimasis jai. Švedų mokslininkai Hettne ir Soderbaum (2010), (*Region, regionness and regionalism*, 2010), apibrėždami regionalizaciją, naudoja tam tikrus bendrus kriterijus. Vienas iš pagrindinių yra *geografinis kriterijus*, kiti kriterijai: *politika, ekonomika, kultūra*. Todėl galima teigti, kad būtent šie kriterijai yra kertiniai, apibrėžiant regionalizacijos sąvoką.

Šiame darbe regionalizacija bus traktuojama, kaip sudėtingas, geografinėje erdvėje vykstantis regionų formavimo procesas, pagrįstas politinių, ekonominių, socialinių ir kultūrinių santykių plėtra.

Regionalizmas apibrėžiamas kaip ribotoje geografinėje erdvėje (regione) besiplėtojantys politiniai, ekonominiai ir kultūriniai santykiai (Vitkus, 1999). Regionalizmo pagrindu nagrinėjamos tiek regiono viduje, tiek ir tarptautiniuose santykiuose kylančios problemos: ekonomikos plėtra, vidaus ir užsienio politika, socialinė nelygybė.

Regionalizacija ir *regionalizmas* išskiriami kaip pagrindiniai regionų formavimo būdai, kurie skiriasi regioninio valdymo pobūdžiu.

Regionalizmo įtakoje susiformavusi valdymo struktūra prilyginama regioniniam valdymui, kai regionams paliekama teisė tvarkyti savo teritoriją. Regioninis valdymas suprantamas kaip gebėjimas integruoti ir formuoti vietinius interesus, organizacijas, socialines grupes arba kaip sugebėjimas atstovauti regionus ir kurti strategijas su privačiais dalyviais, valstybe, institucijomis, kitais regionais ir valdžios institucijomis. Priklausomai nuo regiono masto, išskiriamos dvi regionalizmo formos (Tijūnaitienė, Gedrimienė, 2002):

- *Valstybės vidaus regionalizmas.* Valstybėse išsiskiria regionai, saviti ekonominiu ir kultūriniu atžvilgiu, kurie gali tapti ne tik politikos objektais, bet ir subjektais bei siekti, kad nebūtų pažeidžiami jų poreikiai, kad ir toliau būtų įtvirtinamas jų identitetas.
- *Tarptautinis regionalizmas.* Regionai susiformuoja iš atskirų suverenių bei geografiniu požiūriu artimų valstybių. Tarpvalstybiniai regionai susiformuoja tuomet, kai valstybės be ypatingų politinių, ekonominių ar kultūrinių priežasčių užmezga glaudesnius tarpusavio ryšius nei su kitomis valstybėmis.

Regionalizmas turi ir priešingą tendenciją – regionų integraciją. Regionų integracijos veiksniai įvairūs, tarp kurių vienas pagrindinių – spartesnės ekonomikos plėtros siekimas. Veiklos organizavimo procese vis svarbesnę reikšmę įgauna teritorinis gamybos organizavimas siekiant sumažinti sąnaudas ir padidinti veiklos efektyvumą. Integracijos procese svarbus vaidmuo tenka valstybių politikai suvienijant transporto, telekomunikacijų sistemas, prekybos, muitų ir finansų sistemas. Šiuo pagrindu formuojasi panašią struktūrą turintys regionai (Dapkus, 2006 p. 8).

Apibendrinant galima teigti, kad regionas yra teritorinis darinys, turintis tam tikrą struktūrą, ekonomines, politines ir socialines ypatybes, kurias galima įvairiai klasifikuoti. Regiono sampratos analizė padeda atskleisti regiono daugiafunkciškumą ir reikšmingumą valstybės valdymo srityje.

Išanalizavus pagrindines regiono sampratas, sekančiame skyriuje dėmesys bus kreipiamas į regiono vystymo galimybes.

1.2. REGIONO PLĖTROS GALIMYBĖS

1.2.1. Regioninė politika

Siekiant išanalizuoti kokią įtaką regiono plėtrai turi regioninė politika, visų pirma dėmesys bus kreipiamas į regioninės politikos reikšmę.

Regioninė politika apima tokias sritis, kaip socialinė, demografinė, apgyvendinimo, ekologinė, mokslinė-techninė politika. Todėl regioninė politika yra vadinama kompleksine politika, kurios priemonės taikomos kiekviename valstybės teritoriniame vienetė. Mokslinėje literatūroje pateikiami labai įvairūs regioninės politikos apibrėžimai.

Bertašiūtė (2001) regioninę politiką apibūdina kaip kryptingų priemonių, skirtų socialiniams ir ekonominiams skirtumams tarp regionų sumažinti. Panašią regioninės politikos sampratą pateikia ir Mačys (2005), kuris, apibrėždamas regioninę politiką, akcentuoja regionų netolygumo mažinimą, teigdamas, kad paprastai regioninė politika suprantama kaip politika, kurios tikslas yra sumažinti atskirų valstybės regionų ekonominio ir socialinio išsivystymo skirtumus. Skirtingai nei kiti autoriai, Baršauskienė (2005) išskiria du regioninės politikos apibrėžimus, teigdama, kad:

- *Regioninę politiką galima traktuoti kaip priemonių, skirtų skatinti ekonominę plėtrą regione, visumą. Šiuo atveju galutinis regioninės politikos tikslas – spartesnis visos šalies ekonomikos augimas, o tai pasiekama pirmenybę teikiant kiekvieno regiono ekonominei plėtrai.*
- *Regioninė politika gali būti pateikiama kaip priemonių, užtikrinančių vienodas gyvenimo sąlygas visiems piliečiams, nepriklausomai nuo jų gyvenamosios vietos, visuma.*

Regioninę politiką galima apibūdinti kaip visumą priemonių, skirtų skatinti ekonominę plėtrą regione kuo efektyviau panaudojant vietinius išteklius. Šiuo atveju pirmenybė teikiama ekonominei plėtrai, siekiant galutinio tikslo – spartesnio šalies ekonomikos augimo. Bagdzevičienės (2001) teigimu, regioninė politika gali būti pateikiama kaip visuma priemonių, užtikrinančių vienodą gyvenimo lygį ir gyvenimo sąlygas visiems piliečiams, nepriklausomai nuo to, kurioje šalies vietoje jie gyvena.

Pavyzdžiui, tokioje šalyje kaip Lietuva, kuri išgyveno ekonominio smukimo laikotarpį, pirmenybė buvo teikiama pirmajai regioninės politikos sampratai, t.y. ekonomikos augimui, o pasiekus tam tikrą ekonomikos augimo laipsnį vis daugiau dėmesio skiriama gyvenimo lygiui ir gyvenimo sąlygoms šalyje suvienodinti (Ilgalaikė Lietuvos ūkio plėtros strategija, Regionų ekonomikos plėtros iki 2015 metų strategija).

Šiame darbe vadovaujamosi prielaida, kad regioninė politika turi būti suprantama kaip ekonominių, socialinių ir politinių administracinių priemonių visuma, kuriomis siekiama skatinti darnų regionų vystimąsi.

Skirtingas išteklių įvairiose šalyse, taip pat ir regionuose, pasiskirstymas, skirtingas ekonominio išsivystymo lygis, gyvenimo kokybė, ekologinė regiono padėtis formuoja ir skirtingus regioninės

politikos tikslus. Galima išskirti bendrus regioninės politikos tikslus, kurie būdingi daugumai pasaulio šalių (žr. 2 lentelę).

2 lentelė. Regiono politikos tikslai

Kriterijai	
Regiono tolygumas	Regiono išskirtinumas
Vieningos ekonominės erdvės sukūrimas ir stiprinimas, aprūpinimas ekonomiais, socialiniais, teisiniais bei organizaciniais pagrindais.	Šaliai strategiškai svarbių regionų prioritetas vystymas.
Regiono socialinės ir ekonominės plėtros sąlygų suvienodinimas.	Maksimalus regionų, turtingų gamtinių išteklių, panaudojimas.
Kompleksinė ekologinė regionų apsauga.	

Šaltinis: Gladki, J.N., Čistobaiev, A.I., 1998 p. 40

Antroje lentelėje pateikti regioninės politikos tikslai, sugrupuoti pagal du požymius: orientuoti į regiono tolygumą bei pabrėžiantys regiono savitumą. Regiono tolygumas, kriterijai, kuriais remiantis siekiama regiono tolygumo orientuoti į teritorijos socioekonominę išsivystymą. Tuo tarpu regiono išskirtinumas pabrėžiamas per strategiškai svarbių regionų vystymą, maksimaliai eksploatuojant gamtinius išteklius.

Atsižvelgus į socialinius ir ekonominius veiksnius, išskiriami tokie regioninės politikos uždaviniai (Baršauskienė, 2005):

- padidinti vietinį darbo našumą efektyviau panaudojant vietinius ekonominius išteklius;
- panaikinti ekonominius socialinius regionų skirtumus;
- pereiti prie programinio atskirų plėtros projektų finansavimo;
- užtikrinti visų regionų piliečių lygias galimybes į kokybiškesnį ir geresnį gyvenimą ir gyvenimo lygį;
- sukurti prielaidas tolesnei plėtrai.

Misiūno, Svetiko, (2003) teigimu, regioninė politika užima svarbų vaidmenį kiekvienos valstybės bendraekonominėje politikoje. Atskiri teritoriniai vienetai dažnai skiriasi ne tik plotu, gyventojų skaičiumi, bet ir ekonomine bei socialine gerove. Kai regioniniai skirtumai pasiekia tam tikrą nepageidaujamą lygį, yra reikalingi valdžios sprendimai siekiant juos sumažinti.

Apibendrinant, galima teigti, kad regioninės politikos esmė – minimizuoti tas nelygybes, kurios veda prie socialinių konfliktų, trukdo socialinei – ekonominei plėtrai. Regioninė politika paprastai yra socialinio ir ekonominio vystymosi nacionalinės strategijos dalis ir kyla iš valdžios filosofinės

konceptijos. Regioninė politika yra svarbus įrankis, padedantis išspręsti ekonominio ir socialinio vystymo netolygumo problemas, todėl jai turėtų būti skiriamas deramas viešojo administravimo institucijų dėmesys. Regioninė politika darbe traktuojama kaip priemonių visuma, skirta šalių teritorijos vystymo reguliavimui. Socialinė, ekonominė ir gamtinė regionų plėtra turi būti optimaliai derinama ir nukreipta į gyvenimo lygio ir kokybės gerinimą.

1.2.2. Regionų plėtros aspektai

Regionų plėtra ar vystymasis suprantamas kaip regiono ekonominės ir socialinės būklės gyvybingumo ir patrauklumo kitimas kiekybiniu ir kokybiniu aspektu. Regionų plėtra turi būti paremta jų potencialo (galinčio būti konkurencinio pranašumo šaltiniu) reprodukcija, optimalia plėtros aspektų (socialinis, gamtinis, ekonominis) proporcija ir nukreipta į gyvenimo lygio ir kokybės gerinimą.

Dapkaus (2006) teigimu, *regiono plėtra – tai bendruomenės socialinio, ekonominio, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, technologijos, kultūros ir rekreacijos sąlygų plėtra tam tikroje teritorijoje*. Regionų plėtrą reikia nagrinėti kaip daugiaplanį procesą, nes regionas yra tam tikra sistema, kurią sudaro daug kintamųjų. Regionų plėtros procesas „veda prie radikalių permainų socialinėse, institucinėse, administracinėse struktūrose, žmonių elgsenoje, taip pat prie spartėjančio ekonomikos augimo bei skirtumų panaikinimo“ (Šimelevič, 2002, p. 179).

Regiono plėtros aspektai yra susipynę, tačiau griežtų ribų tarp jų nėra. Sąlyginai juos galima suskirstyti į tris grupes:

- **Socialinis regionų plėtros aspektas.** Česonio (2012) teigimu, vien tik ekonomika, kultūra, darbo išlaidos nepaaiškina regionų plėtros arba nuosmukio. Danielczyk ir Wood (2001) dėmesį nukreipia į kultūros dimensiją, kurią parodo per dviejų susijusių problemų prizmę:
 - Regiono „identiškumo“ svarbą – žmonių prieraišumo jausmą regionui.
 - Regiono specifikos svarbą – žmonių kasdienio gyvenimo turinį „ekonominę ir darbo kultūrą“ arba „mentalitetą“.

Iš pradžių dėmesys buvo sukoncentruojamas trimis esminiais dalykais:

- Ilgo ir sveiko gyvenimo galimybei.
- Žinių siekimo galimybei.
- Išteklių gavimo galimybei, norint užtikrinti normalų gyvenimo lygį.

Skirtumai ekonominėse ir socialinėse struktūrose arba sąlygose iš dalies priklauso nuo regiono geografijos ir reikšmės. Socialinis regionų plėtros aspektas yra labai svarbus ta prasme, kad jis tiesiogiai susijęs su gyventojų gyvenimo lygiu ir kokybe – socialine integracija – esminiu plėtros principu.

- **Gamtinis regionų plėtros aspektas.** Julien ir Lachance (2001) dinaminę regionų plėtrą nagrinėjo trimis kryptimis:
 - *Visiško pranašumo buvimas* (gamtinių išteklių turėjimas).
 - Investicinis patrauklumas.
 - Užsienio investicijų srautas į regioną.

Šios plėtros pagrindą sudaro gamtiniai išteklių arba sąlygos, suteikiančios regionui visišką pranašumą. Visiškas pranašumas sąlygoja regiono patrauklumą investicijoms ir garantuoja pelną. Visišką pranašumą regionui gali suteikti ne tik gamta, bet ir kiti veiksniai. *Regionams siūloma pranašumą įgauti iš kvalifikuotos darbo jėgos.*

Visiškas regiono pranašumas yra svarbus privalumas, kuris gali būti lemtingas konkurencinėje kovoje. Regiono konkurencinį pranašumą sudaro ne tik „gamtos apdovanoto“ regiono padėtis, bet ir socialinių – ekonominių kriterijų rinkinys.

- **Ekonominis regionų plėtros aspektas.** Regionų plėtra analizuojama per ekonominę plėtrą, kurios pagrindas yra evoliucija ir pažanga.

Mondaro (1997) tvirtino, kad norint sužinoti, ar šalis vystosi, reikia atsakyti į tokius klausimus:

- a) Kas atsitiko su skurdu?
- b) Kaip pasikeitė nedarbo lygis?
- c) Koks nelygybės lygis?

Išvardinti rodikliai bei jų pokytis didėjimo ar mažėjimo kryptimi parodo regiono vystymąsi. Visų trijų rodiklių pagerėjimas rodo regiono augimo periodą. Jeigu nors vieno rodiklio reikšmė mažėja, teigti, kad regionas auga, negalima, nepaisant, kad kitų rodiklių reikšmės auga dvigubai.

Norint suprasti, kaip ekonomikos plėtra sąlygoja kūrimo procesą regione, svarbu suvokti fundamentinius ekonominės veiklos komponentus. Bet kokios ekonominės veiklos pagrindas yra penki esminiai ekonominės veiklos komponentai.

Ekonominės veiklos pagrindą sudaro šie komponentai (Šimelevič, Bagdzevičienė, 2002, p. 180):

- žmogiškieji išteklių;
- technologija;
- infrastruktūra;
- finansinis kapitalas;
- vadovavimas.

Žmogiškieji išteklių. Tai svarbi ekonominės veiklos sudėtinė dalis. Vykstantis regionalizacijos procesas, kuriam didelį poveikį daro globalizacija, pabrėžia inovacijas ir žinias, pramonės augimą, pagrįstą moksliniais tyrimais, o visa tai reikalauja darbuotojų, turinčių daugiau sugebėjimų. Kaip teigia Šimelevič (2002), *išsilavinusių, galinčių lengvai adaptuotis ir mokytis darbuotojų vertė kyla, ir tokių darbuotojų turėjimas taps pagrindiniu bet kurio regiono ekonomikos privalumu.* Žmogiškieji

ištekliai – vienas iš pagrindinių ekonominių veiksnių, *lemiančių regionų konkurencingumą, ekonomikos perspektyvas, gebėjimą pritraukti investicijų ir naujų išteklių.*

Technologija. Greitas technologijos vystymasis sąlygoja daug pasikeitimų įvairiose ekonominės veiklos srityse. Technologija tiesiogiai veikia ekonominės veiklos darbo jėgą, konkurenciją, našumą. Regionai siekia užimti savo nišą globalinėje ekonomikoje, organizuojasi, kuria savo strategijas, mobilizuojasi, ir galiausiai, kuria savo ekonominę ateitį, remdamiesi aukštomis technologijomis. Technologinių inovacijų plėtra skatina visuomenės perėjimą į poindustrinę stadiją.

Infrastruktūra. Tradiciškai infrastruktūra yra keliai, magistralės, vamzdynai, oro uostai, geležinkeliai, elektros energijos tiekimo linijos. Taip pat švietimo sistema, telekomunikacijos, bendruomenės žinių vystymo įstaigos, sveikatos apsaugos įstaigos, anksčiau nelaikytinos infrastruktūra, dabar laikomos labai svarbia jos dalimi. Regionalizacija šiame kontekste skatina transporto infrastruktūros tobulinimą, ryšių gerinimą, nes tai padidina galimybę greičiau platinti prekes, technologijas, kapitalą tarp regionų. Tokiu būdu didinant investicijas į infrastruktūrą, didėja investicijų grąža, našumas ir privačios investicijos, didėja turto kūrimo tempai, daromas teigiamas poveikis ekonominei plėtrai.

Finansinis kapitalas. Finansinis kapitalas yra būtinas regionams, kurie nori veikti, augti, plėstis, įdiegti į rinką ir parduoti naujus produktus tam, kad sugebėtų reaguoti į rinkos pokyčius ir išlikti konkurencingais. Be to, finansinis kapitalas, žiūrint iš ekonominės plėtros taško, visų pirma turi būti naudojamas prieinamais kaštais. Vidaus ir tarptautinės rinkų liberalizavimas padidina užsienio investicijų sumą regione bei pagreitina kapitalo kaupimo tempus. Regionalizacija šiuo atveju užtikrina ekonomikos augimą partnerystės pagrindu, garantuoja rinkos prieinamumą prie kitų regionų, tokiu būdu mažinant nacionalinių sienų reikšmingumą pasaulio ekonomikoje.

Vadovavimas. Kalbant apie regionalizaciją galima išskirti ją skatinanti centralizacijos/decentralizacijos veiksnį. Šiuo metu politinė decentralizacija yra esminis akcentas visame pasaulyje. Iškyla klausimas, ar ekonominę plėtrą lengviau vykdyti vietos ar šalies mastu? Abu šie metodai turi savo privalumų ir trūkumų.

Šimelevič, Bagdzevičienės teigimu (2002, p.181), valstybiniu mastu vykdant ekonominę plėtrą valstybė geriau žino tarptautines ir šalies viduje veikiančias jėgas, turinčias įtakos visos šalies, jos regionui ir vietinei ekonomikai, taip pat gali geriau užtikrinti efektyvų šalies nacionalinių išteklių panaudojimą. Tuo tarpu, vykdant ekonominę plėtrą vietiniu mastu gali atsitikti taip, kad situacija bus nepakankamai suvokta ir todėl darbai gali būti įvertinti tik kaip išteklių švaistymas.

Apibendrinant galima teigti, kad socialinė, ekonominė ir gamtinė regionų plėtra turi būti optimaliai derinama ir nukreipta į gyvenimo lygio ir kokybės gerinimą. Ekonominių veiksnių įtaka yra esminė regionų plėtroje, kadangi ekonominės regionų plėtros tikslas yra didinti turto kūrimo tempus regione bei aprūpinti jį finansiniais ištekliais, kurie būtini kitų regiono plėtros sričių vystymui.

Šiame darbe bus koncentruojamasi į socialinį regionų vystymosi aspektą bei žmogiškuosius išteklius kaip vieną iš ekonominio regiono vystymosi komponentą bei jų profesinį mokymąsi kaip prielaidą įgalinant žmogiškuosius išteklius, kad jie taptų pilnaverčiu regiono vystymosi dalyviu.

1.3. PROFESINIO MOKYMO POSISTEMĖS YPATUMAI ŠVIETIMO SISTEMOS KONTEKSTE

Šiame skyriuje, siekiant atskleisti profesinio mokymo ypatumus ir galimybes, pirmiausia apibrėžiama švietimo samprata, profesinio mokymo samprata bei vieta švietimo sistemoje.

1.3.1. Švietimo sistemos sandara

XXI a. ypač išaugo švietimo reikšmė, tuo pačiu ir dėmesys jam. Tai liečia visus žmonių gyvenimo lygius: tiek pačią visuomenę, tiek atskirą individą. Kaip teigia Jucevičienė (1997), „Žmonijos prasme švietimas siejamas su civilizacija. Jis įgalina žmones perimti praeities civilizaciją, dalyvauti dabarties civilizacijoje ir kurti ateities civilizaciją. Konkrečios visuomenės kontekste, švietimas pasireiškia visuomenės suinteresuotumu savo narių ugdymu, jų tobulėjimu“ (Jucevičienė, 1997, p. 13).

Egzistuoja labai įvairūs požiūriai į švietimą, o pati sąvoka „švietimas“ apibūdinama gana įvairiapusiškai. *Švietimas plačiąja prasme – tai žinių ir mokslo skleidimas, auklėjimo ir švietimo tinklas šalyje ar regione* (Dapkus, 2006, p. 48). Švietimas (bendrasis, profesinis, religinis, kultūrinis, politinis, ekologinis ir kt.) – žmogaus socialinės patirties gausinimas, skatinimas vertinti bei suprasti pasaulio reiškinius ir elgtis taip, kaip siūlo švietėjai (Gedvilienė, Zuzevičiūtė, 2007, p. 182). Jungtinių Tautų Organizacija (UNESCO) švietimą apibūdina kaip „organizuotą ir ilgalaikį instruktavimą, skirtą perduoti žinių, įgūdžių ir supratimo, vertingų visoms gyvenimo veiklos rūšims, derinį“ (Malcolm, 2007).

Švietimas yra savita socialinė institucija, itin susijusi su tautos išlikimu ir kultūrinio tautos lygio kokybe. Todėl nuo to, kokia šalyje egzistuoja švietimo sistema, koks yra švietimo turinys ir jo kokybė, priklauso visos visuomenės tolesnis gyvavimas.

Večkienė, Bagdonavičius (1996) pabrėžia, jog švietimas edukologijoje, vadybos moksle, ekonomikoje, sociologijoje traktuojama įvairiai.

Remiantis Večkienė ir kt. (1996), edukologijoje švietimas suprantamas kaip pagrindinė ugdymo funkcija, kurios realizavimo esmė – žmonijos patirties bei fundamentaliųjų vertybių perteikimas, įvertinant kiekvienos asmenybės ir visuomenės poreikius. Bagdonavičiaus ir kt. (1996) teigimu, ekonominiu aspektu į švietimą galima žiūrėti kaip į tam tikrą veiklos sferą visuomeninio darbo pasidalijimo sistemoje, kurios svarbiausias uždavinys – skleisti žinias ir su jomis susijusią praktinę patirtį. Švietimas sociologijos moksle, kaip nurodo Večkienė ir kt. (1996), suprantamas kaip asmenybės atskleidimo ir apsisprendimo procesas, kurį sąlygoja ekonominė, socialinė ir kultūrinė aplinka.

Švietimo sistema nusakoma per jos pagrindines visuomenines funkcijas. Ji laikoma socialiniu institutu, kuris atlieka visuomenėje kultūrinę, socialinę ir ekonominę funkcijas.

Rajecko teigimu (2001), *švietimo sistema* – tai įvairių vienos ir kitos valstybės ugdomųjų (mokomųjų ir auklėjamųjų) įstaigų visuma (Rajeckas, 2001, p. 8). Kiekviena visuomenė turi tam tikrą švietimo sistemą. Nuo šios sistemos labai priklauso ne tik atskiro individo, bet ir visos visuomenės ateitis. Remiantis Eckstein’u, švietimo sistema ne tik apibūdina tautą, bet ir gina jos identitetą, padeda žmonėms išsilaikyti kartu (Jucevičienė, 1997, p. 13). Kiekvienos šalies švietimo sistema yra specifinė, charakteringa tai tautai. Kita vertus, visų šalių švietimo sistemos turi bendrų bruožų, skirtinguose sociumuose švietimo institucija dažnai atlieka tas pačias funkcijas:

1. Perduoda visuomenės nariams žinias, įgūdžius, kultūrinės normas ir vertybes. Švietimas yra viena iš pagrindinių socialinių institucijų, kurios pagalba visuomenės nariams yra perduodamos žinios, įgūdžiai, kultūrinės normos ir vertybės. Kiekviena visuomenė sukuria mechanizmą, kaip savo patirtį perduoti iš kartos į kartą, kaip išlaikyti tvarką visuomenėje ir nubausti nukrypusius nuo visuomenės normų. Šis mechanizmas atsiskleidžia per švietimo sistemos esmę ir reikalingas tam, kad tauta išsaugotų savo identitetą.

2. Veikia kaip socializacijos agentas. Nagrinėdami švietimo instituciją, negalime atmesti jos, kaip socializacijos agento, vaidmens. Socializacija suprantama kaip sudėtingas visą gyvenimą besitęsiantis procesas, individui tampant socialine būtybe, galinčia prisitaikyti prie įvairių situacijų skirtingais savo gyvenimo laikotarpiais (Broom, 1992, p. 68). Todėl vienas iš pagrindinių šiuolaikinės švietimo sistemos tikslų – **asmenybės socializacija**. Broom (1992) šią funkciją įvardina taip – prisidėti prie asmenybės vystymo (Broom, 1992, p. 69). Švietimo sėkmę galima įvertinti pagal tai, kiek ji sustiprina mokinio sugebėjimą save pilnai realizuoti. Švietimas perduoda įgūdžius ir žinias, kurių sunku gauti kitose socialinėse aplinkose. Todėl jis yra vienas svarbiausių socializacijos proceso veiksmų. Jis susijęs tiek su individo vystymusi, tiek su visuomenės poreikiais. Vyksta sąveika tarp asmenybės, švietimo sistemos, kurioje vyksta asmenybės socializacija, ir visuomenės, kuri daro įtaką socializacijos tikslų formavimui. Šią sąveiką nagrinėjo ne tik Broom, bet ir kiti autoriai – Bronfenbrenner’is, Hurrelmann’as , Buhler’is (Šermukšnytė, 1996, p. 128).

3. Atlieka socialinės integracijos funkciją. Dumbliauskas teigia, kad “vieninga švietimo sistema yra viena svarbiausių priemonių, integruojant visuomenę (ypač įvairias etnines, kalbines grupes), paverčiant ją vieninga visuma”(Dumbliauskas, 1999, p. 44).

4. Atlieka atrankos ir paskirstymo funkciją. Švietimo sistemoje vyksta moksleivių atranka ir paskirstymas. Nuolatinis vaikų mokymosi vertinimas jau vidurinėje mokykloje parodo, kurie mokiniai gali siekti aukštojo išsilavinimo, o kurie žemesnio (Dumbliauskas, 1999, p. 44).

Švietimo sistemos įvairiose šalyse įvairuoja. Kadangi šiame darbe koncentruojamasi į konkrečios šalies regiono vystimąsi, dėmesys bus kreipiamas į Lietuvos švietimo sistemą.

Lietuvoje *švietimo sistemą* sudaro bendrojo (ikimokyklinio, priešmokyklinio, pradinio, pagrindinio ir vidurinio) ugdymo, pirminio (pagrindinio, vidurinio ir povidurinio), tęstinio profesinio mokymo bei aukštojo mokslo (koleginės ir universitetinės studijos) *sektoriai*.

Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas (2011) reglamentuoja švietimo sistemos sandarą. Švietimo sistemą apima:

- 1) *formalusis švietimas*, kuris apima pradinį, pagrindinį, vidurinį ugdymą, formalųjį profesinį mokymą ir aukštojo mokslo studijas. Formaliojo švietimo programas vykdo bendrojo lavinimo mokyklos, gimnazijos, progimnazijos, specialiosios mokyklos, jaunimo mokyklos, profesinės mokyklos, aukštesniosios mokyklos, aukštosios mokyklos. Šią struktūrą pilnai tvarko valstybė: ji nustato reikalavimus ir standartus, mokymasis baigiamas egzaminu, gaunamas valstybės pripažįstamas diplomą arba pažymėjimas.
- 2) *neformalusis švietimas*, kuris apima ikimokyklinį, priešmokyklinį, kitą neformalųjį vaikų (taip pat formalųjį švietimą papildantį ugdymą) ir suaugusiųjų švietimą.
- 3) *savišvieta*, tai bibliotekos, visuomenės informavimo priemonės, internetas, muziejus ir pan. Savišvietos paskirtis – suteikti galimybes asmeniui nuolat savarankiškai mokytis remiantis supančia informacijos erdve.
- 4) *švietimo pagalba*, kuri apima profesinį orientavimą, švietimo informacinę, psichologinę, socialinę pedagoginę, specialiąją pedagoginę ir specialiąją pagalbą, sveikatos priežiūrą mokykloje, konsultacinę, mokytojų kvalifikacijos tobulinimo ir kitą pagalbą.

Apibendrinant švietimo sąvokas, galima teigti, kad švietimas yra pagrindinė ugdymo funkcija, kurios realizavimo esmė - žmogaus socialinės patirties gausinimas. Tuo tarpu švietimo sistemą galima įvardinti kaip institucijų visumą, kurios teikia švietimo paslaugas. Švietimo sistemos tikslas – sudaryti sąlygas asmenybės ugdymui ir saviugdai. Švietimo sistema apima formalųjį švietimą, neformalųjį švietimą, savišvietą ir švietimo pagalbą.

Siekiant išanalizuoti vieną iš švietimo sektoriaus sudedamųjų, kitame poskyryje dėmesys bus kreipiamas į profesinį mokymą bei kvalifikacijas.

1.3.2. Profesinis mokymas ir kvalifikacijos

*Profesinio mokymo sąvoką tinka vartoti kai kalbama apie tam tikrų gebėjimų įgijimą siauriau, mokymo programos arba didaktinio proceso apskritai lygmenyje. Tačiau kai kalbama apie organizavimą, tikslų formulavimą ir norint pabrėžti sisteminių požiūrį, labiau tinka vartoti *profesinio rengimo* sąvoką, kuri reiškia nepertraukiamą žmonių ugdymo ir ugdimosi procesą. *Profesinis rengimas**

– tai žmogaus profesinių gebėjimų (kompetencijų) įgyjimo mokymosi būdų procesas, kurio metu pasiekama ir tobulinama profesinė kvalifikacija (Laužackas, 2005, p. 71).

Pastaruoju metu *profesinis mokymas* suprantamas gana plačiai. Laužackas (2005) profesinį mokymą apibūdina, kad – *tai žmogaus sąveikos su profesiskai reikšmingomis žiniomis ir patirtimi organizavimas, grindžiamas konkrečiais tikslais, mokymosi turiniu, metodais, priemonėmis ir kt.* (Laužackas, 2005, p.73). Adamonienės (2001) teigimu, profesinis mokymas – *tai kryptingas ir metodiškas profesijos pedagogo vadovavimas mokinio mokymuisi bei išmokimui, siekiant įgyti tam tikros profesijos teorinių bei praktinių žinių, mokėjimų ir įgūdžių* (Adamonienė, 2001, p. 18).

Profesinio mokymo sistema yra švietimo sistemos sudedamoji grandis arba posistemė. Viena iš pagrindinių profesinio mokymo sistemos tikslų – užtikrinti profesinio mokymo prieinamumą ir kokybę bei kvalifikacijų atitiktį šalies ūkio poreikiams.

Lietuvoje profesinio mokymo sistema apima pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir profesinį orientavimą (Cedefop, 2013).

Pirminis profesinis mokymas gali būti tik *formalusis*, o *tęstinis* – ir *formalusis*, ir *neformalusis*.

Šiame darbe plačiau bus analizuojamas formalusis pirminis profesinis mokymas.

Pirminis profesinis mokymas. *Pirminis profesinis mokymas yra profesinio mokymo etapas, kurio metu asmuo įgyja pirmąją specialybę, kvalifikaciją darbui konkrečiose profesijose.* Apie šį profesinio mokymo etapą galima kalbėti sisteminiame kontekste - jam būdingi visi parametrai, leidžiantys teigti, kad pirminis profesinis mokymas turi savo tikslą, teikia skirtingus profesinio išsilavinimo lygmenis, turi savarankiškas mokymo institucijas, sistemai būdingus ryšius ir pan.

Pirminiame profesiniame mokyme būtina išskirti du jo tipus: vidurinį profesinį mokymą ir aukštąjį mokslą. Vidurinis profesinis mokymas apima tokias profesinio mokymo programas, kurių mokymo turinys remiasi viduriniu bendruoju išsilavinimu. Tai toks kvalifikacijų įgijimo procesas, kuris reikalauja bendrojo vidurinio išsilavinimo.

Formalusis pirminis profesinis mokymas teikiamas asmenims, turintiems pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, specialiųjų poreikių asmenims, taip pat, asmenims, neturintiems vidurinio ar pagrindinio išsilavinimo. Pirminio profesinio mokymo įstaigose kartu su kvalifikacija galima įgyti ir pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą (Cedefop, 2013).

Tęstinis profesinis mokymas. Tęstinis profesinis mokymas visų pirma siejamas su kvalifikacijos tobulinimu. Kaip profesinės kvalifikacijos tobulinimas suprantamos visos į tam tikrą profesiją orientuotos mokomosios priemonės, vykdomos kaip pirminio profesinio rengimo, įgyjant tam tikrą kvalifikaciją, tęsa. Kaip teigia Laužackas (1996), profesinės kvalifikacijos tobulinimas – tai tęstinio profesinio rengimo etapas, kuriame įvairių mokymo pastangų dėka yra patobulinama (išplečiama, pagilinama ar atnaujinama) anksčiau įgyta profesinė kvalifikacija. Daugelis autorių Schmiel (1977), Münch (1982), Lipsmeier (1987) profesinės kvalifikacijos tobulinimą įvardija, kad tai

yra *“mokymo ir mokymosi procesas, orientuotas išplėsti išmoktas arba įgytas profesines specifines aktualias žinias, gebėjimus, nuostatas bei elgsenas.* Beresnevičienės (1995) teigimu, tiek teoriniame, tiek ir praktiniame lygmenyse profesinės kvalifikacijos tobulinimas yra glaudžiai persipynęs su įvairiomis suaugusiųjų žmonių bendrojo lavinimo, besitęsiančio visą jų gyvenimą ir dažniausiai vadinamo tęstiniu arba nepertraukiamu mokymusi, formomis. Profesinės žinios išplečia žmogaus bendrąsias pažintines galimybes, o bendrasis asmenybės tobulėjimas padeda profesiniam mokymuisi.

Formaliojo tęstinio profesinio mokymo programas vykdo darbo rinkos mokymo centrai, pirminio profesinio mokymo programas įgyvendinančių įstaigų suaugusiųjų mokymo skyriai, aukštojo mokslo įstaigos, įmonės ir kitos organizacijos. Formalusis tęstinis profesinis mokymas teikiamas asmenims, jau turintiems kvalifikaciją, tačiau norintiems ją tobulinti ar įgyti kitą kvalifikaciją.

Neformalųjį profesinį mokymą pagal poreikį gali teikti kiekvienas profesinio mokymo teikėjas. Neformalusis profesinis mokymas teikiamas pagal asmens ar darbdavio poreikį (užsakymą). Neformalusis profesinis mokymas plačiai taikomas tęstiniame profesiniame mokyme ir yra skirtas kvalifikacijai ar atskiroms kompetencijoms įgyti. Jis vykdomas įvairiomis formomis: mokantis darbo vietoje, lankant neformaliojo mokymo kursus, nuotolinio mokymosi būdu ir pan. Labiausiai paplitę šie trys tęstinio profesinio mokymo organizavimo atvejai:

- Darbuotojų ir savarankiškai dirbančių asmenų neformalusis mokymas/is, kurį inicijuoja darbdavys. Toks mokymas/is organizuojamas įvairiose aplinkose, naudojantis darbdavio pasirinktomis formomis ir programomis. Kai kurios įmonės turi savo kvalifikacijų sandaras arba taiko tarptautiniu mastu pripažįstamas sektorines kvalifikacijas ir programas. Mokymas/is vykdomas įmonės, įstaigos arba besimokančiųjų lėšomis, jei yra galimybė – pasinaudojant numatytomis mokesčių lengvatomis.
- Valstybės biudžeto remiamas darbuotojų kvalifikacijos tobulinimas (valstybės tarnautojų ir tam tikrų ūkio sektorių – sveikatos apsaugos, žemės ūkio ir kt. – darbuotojų mokymas).
- Bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo mokymas pagal formaliojo ir neformaliojo mokymo programas, finansuojamas taikant 2012 m. įvestą mokymo kuponų sistemą.

Profesinis orientavimas ir konsultavimas. Profesinis orientavimas aprėpia šias paslaugas: ugdymo karjerai, profesinio informavimo ir profesinio konsultavimo. Profesinis informavimas reiškia, kad profesinio orientavimo vietose galima gauti naujausią informaciją apie profesinį mokymą, kvalifikacijų paklausą darbo rinkoje ir profesijos pasirinkimą. Profesinis konsultavimas suteikia pagalbą, kai reikia priimti racionalų profesijos rinkimosi sprendimą atsižvelgus į savo individualias savybes, darbo rinkos poreikius ir profesinio mokymosi galimybes. Pagrindinės švietimo įstaigos, teikiančios profesinio orientavimo paslaugas (t.y. ugdymas karjerai, informavimas ir konsultavimas) jose besimokantiems mokiniams, yra bendrojo ugdymo mokyklos ir profesinio mokymo įstaigos.

Savivaldybės yra atsakingos už profesinio orientavimo paslaugų organizavimą ir koordinavimą savo teritorijos mokyklose.

Profesinio mokymo programos skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenims.

Pirminis profesinis mokymas skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti ir baigti pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą.

Tęstinio profesinio mokymo tikslas – tobulinti asmens kvalifikaciją, įgyti kitą kvalifikaciją arba kompetencijų, būtinų atliekant įstatymų reglamentuojamą darbą ar funkcijas. Nuo 2002 m. profesinio mokymo turinys formuojamas kompetencijų ir aiškiai apibrėžtų mokymosi tikslų pagrindu. Pirminio profesinio mokymo programas rengia profesinio mokymo teikėjai, bendradarbiaudami su darbdavių atstovais. Formalusis tęstinis profesinis mokymas vykdomas pagal nacionalines programas.

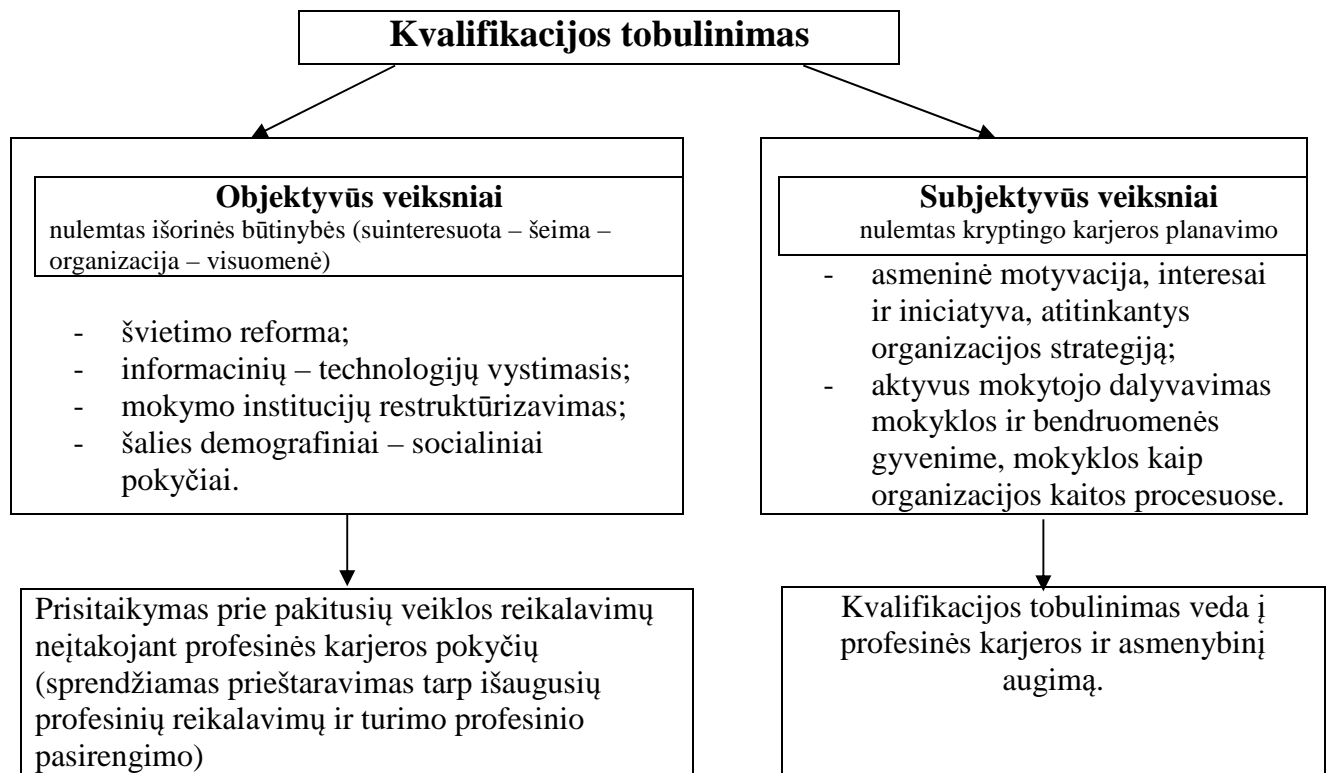
Privalomas mokslas siejamas su pagrindinio ugdymo programos (ISCED 2) baigimu ir pagrindinio išsilavinimo pažymėjimo įgijimu (2 EKS lygis). Įgiję pagrindinį išsilavinimą, mokiniai gali rinktis vidurinio ugdymo programas, ISCED 3 lygio profesinio mokymo programas (įgyjant 3 EKS lygio profesinę kvalifikaciją), ar profesinio mokymo programas, vykdomas kartu su vidurinio ugdymo programa (4 EKS lygis), kuomet įgyjamas brandos atestatas su galimybe tęsti studijas aukštojoje mokykloje. Mokiniai, kuriems nepasisėkė įgyti pagrindinio išsilavinimo, gali mokytis pagal ISCED 2 lygio profesinio mokymo programas arba jaunimo mokykloje, įgyjant 2 EKS lygio kvalifikaciją. Asmenys, baigę vidurinio ugdymo programą ir gavę tai liudijantį brandos atestatą (bendrojo lavinimo mokykloje arba profesinio mokymo įstaigoje, kur vidurinio ugdymo programa vykdoma kartu su profesinio mokymo programa), gali toliau mokytis pagal aukštojo išsilavinimo nesuteikiančio pavidurinio mokymo lygmens profesinio mokymo programas (ISCED 4, suteikiančias 4 EKS lygio kvalifikaciją) arba aukštojo mokslo koleginių ir universitetinių studijų programas (ISCED 5, suteikiančias 6 EKS lygio kvalifikaciją).

Mokymasis – savaime vertinga veikla, tačiau mokymosi pasiekimais asmuo gali geriau pasinaudoti, kai juos patvirtina, t. y. įgyja kvalifikaciją kaip savo kompetencijos įrodymą. Įgyta kvalifikacija suteikia daugiau galimybių mokytis toliau, užsiimti tam tikra darbine veikla. Tolesniam mokymuisi ar darbui reikalingos kvalifikacijos teikiamos bendrojo ugdymo, profesinio mokymo, aukštojo mokslo sektoriuose. *Kvalifikaciją galima įvardinti kaip tam tikrų žinių, mokėjimų, sugebėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų ir praktinio patyrimo visumą, užtikrinančią žmogaus profesinį aktyvumą ir meistriškumą. Kvalifikacija yra žinių, mokėjimų, įgūdžių, vertybinių nuostatų ir patyrimo visuma, kurią įgijęs žmogus gali kokybiškai (kompetentingai) dirbti atitinkamos rūšies ir sudėtingumo darbą* (Laužackas, 2005, p. 38). Laužackas (2005) pamini tai, kad kvalifikacija nėra amžinas dalykas ir nebūdama sąveikoje su tam tikra veikla (profesija), kvalifikacija savaime pradeda „tirpti“. Tai paaiškinama žmogaus psichofiziologinėmis savybėmis ir galiomis. Dekvalifikavimąsi skatina nuolat vykstanti veiklos charakteristikų kaita. Žmogus visada turi rasti tam tikrus kvalifikacijos

praradimą kompensuojančius svetus, t.y. jis privalo nuolat tobulinti savo turimą kvalifikacinį potencialą (Laužackas, 2005, p. 38). Profesinės kvalifikacijos tobulinimas labiausiai lemia ugdymo proceso sėkmę, todėl ją tobulinti reikia nuolat. Laužackas ir kt. (2006) įvardija du profesinės kvalifikacijos tobulinimo tikslus: profesinį prisitaikymą ir profesinį tobulėjimą. Profesinio prisitaikymo bruožas – reaguoti į pasikeitusius kvalifikacinius reikalavimus. Kvalifikacijos tobulinimo tikslas – atitikti didėjančius reikalavimus. Kiekviena profesinė veikla reikalauja atitinkamos kvalifikacijos, kompetencijų, kaip turimo gebėjimo savarankiškai, kokybiškai ir kūrybiškai, t. y. kompetentingai, veikti tam tikroje srityje ar profesijoje. Profesinės veiklos turinys apima ne tik gebėjimą kokybiškai atlikti tam tikras veiklos funkcijas, bet neišvengiamai susijęs ir su jų tarpusavio derinimu arba sąveika. *Sparčiai kintant mokymo ir mokymosi aplinkai bei mokymo(si) proceso reikalavimams keičiasi ir kiekvienos darbo rinkos kvalifikacijos reikalavimai.*

Nuo darbuotojų kvalifikacijos bei turimos kompetencijos, priklauso teikiamų paslaugų kokybė ir sėkminga organizacijos veikla. Visa tai kelia naujus reikalavimus tiek pačiam darbuotojui, tiek jo darbui. Bet kuriai naujai problemai spręsti, gebėjimui turimas žinias taikyti konkrečioje kritinėje situacijoje, kokybiško darbo atlikimui, reikalinga atitinkama darbuotojo kompetencija. Adamonienė (2009) teigimu, *kompetencija – žmogaus raiška veikloje. Žmogus, įgydamas profesiją, gauna tik tam tikrą kvalifikaciją su pirminiais įgūdžiais toje profesinėje veikloje. Savo kompetenciją demonstruoja ir ją vysto vėliau – atlikdamas ir tobulindamas savo profesinę veiklą, siekdamas tiek horizontalios, tiek vertikalios profesinės karjeros* (Adamonienė, 2009, p. 7). Profesinės kvalifikacijos tobulinimas sudaro galimybes „judėti horizontaliai“ (veikla susijusi su profesiniu specializavimusi) arba „vertikaliai“ (užimti pareigas, kurias vykdyti reikia naujų mokėjimų), t. y. vykdyti tas veiklos funkcijas, kurias atitinka papildomai įgyta kvalifikacija. *Kvalifikacijos tobulinimo siekis yra atnaujinti ir pagilinti bendrąsias ir dalykines kompetencijas, panaudojant profesinio mokymo galimybes ir sudėtingėjančius veiklos reikalavimus* (Laužackas, 2008, p. 3).

Dauguma pokyčių darbo rinkoje iš žmogaus reikalauja gebėjimo veikti kintančioje situacijoje, pačiam prisiimant atsakomybę už jam deleguotas užduotis. Tokia pat atsakomybė tenka ir už savąjį karjerą. Rinkos sąlygomis kiekvienas turi rūpintis savo kvalifikacija bei jos tobulinimu. Karjera nebūtinai turi būti kvalifikacijos tobulinimo pasekmė. Kai kvalifikacijos tobulinimas yra orientuotas į prisitaikymą prie kintančių sąlygų, jis nedaro įtakos teigiamiems karjeros pokyčiams, nes tam reikalinga ir aktyvi asmeninė pozicija. Galima teigti, kad *kvalifikacijos tobulinimas nulemtas dviejų pagrindinių veiksnių: išorinės būtinybės, t. y. aplinkos keliamų reikalavimų, ir paties asmens vidinės motyvacijos, apsisprendimo, sąmoningo suvokimo kryptingai siekti karjeros ir ją planuoti* (žr. 3 pav.).

3 pav. Kvalifikacijos tobulinimą lemiantys veiksniai, planuojant profesinę karjerą
Šaltinis: Laužackas, R., ir kt. (2008). Pedagogika, p. 31.

Planuojant karjerą kvalifikacijos tobulinimas reikalauja abiejų veiksnių: objektyvių (išorinių) ir subjektyvių (vidinių) įvertinimo bei jų dermės. Aplinkos (objektyvūs) ir asmeniniai (subjektyvūs) veiksniai, jų kaita reikalauja prisitaikyti prie kintančių sąlygų ir įvertinti save iš naujo. *Kvalifikacijos atitikimo nuolat kintantiems profesiniams reikalavimams siekis iškelia mokymosi motyvacijos svarbą, nes naujovės savaimė neskatina nei kvalifikacijos tobulinimo nei karjeros plėtotės, t. y. kvalifikacijos problema egzistuoja tol, kol nuolatinis mokymasis netampa sudėtine asmens įsitikinimų dalimi.* Kvalifikacijos tobulinimas turi būti derinamas su veikla, siekiant ją pagerinti, ir turi remtis pačių iniciatyva bei atsakomybe. Kad žmogaus veikla būtų efektyvi, reikalingas tikslas, kuriam pasiekti yra reikalingos žmogaus pastangos. Tik aktyviai veikdamas žmogus gali prisitaikyti prie naujų jam keliamų aplinkos reikalavimų.

Dilba (2001), remdamasis mokymo efektyvumo tyrimų rezultatais, teigia, kad profesinis mokymas – pati efektyviausia darbo rinkos politikos priemonė, realiai padedanti dirbančiajam išsilaikyti darbe, o bedarbiui – grįžti į dirbančiųjų tarpą. Darbdaviai jau viešai kalba, kad dauguma mokymo įstaigų, rengdamos specialistus, visai nepaiso darbo rinkos reikalavimų. Kronienės (2003) teigimu, dalis mokymo įstaigų dirba tarsi pačios sau ir dirbtinai rengia visiškai nepaklausių specialybių specialistus neatsižvelgdamos į poreikius, nes susiduria su dėstytojų problema, todėl ruošia tai, ką sugeba. *Siekiant optimaliai panaudoti profesinio mokymo įstaigų išteklius ir teikti kokybiškas darbo rinkos poreikius atitinkančias profesinio mokymo paslaugas, turi būti siekiama specialistų rengimo pasiūlos ir paklausos dermės.*

Svarbiausias profesinio mokymo tikslas - teikti žmonėms kvalifikacijas, laiduojančias jų profesinę karjerą, socialinę raišką bei laisvą vystimąsi. Sparti veiklos procesų kaita, profesijų ir kvalifikacijų struktūrinis atsinaujinimas, iš vienos pusės, bei didėjanti konkurencija, nedarbas iš kitos - tai veiksniai, kurie nuolat įtakoja realų profesinio mokymo vyksmą, sąlygoja jo turinį, organizavimą bei valdymo formas. Perėjimas prie rinkos ekonomikos reiškia laisvo, aktyvaus, prognozuojančio, saviorganizuojančio, iniciatyvaus, darbo rinkos pokyčius atliepiančio profesinio mokymo reikalingumą.

Apibendrinant galima teigti, kad profesinio mokymo sistema apima pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir profesinį orientavimą. Pirminis profesinis mokymas gali būti tik formalusis, o tęstinis – ir formalusis, ir neformalusis. Viena iš pagrindinių profesinio mokymo sistemos tikslų - užtikrinti profesinio mokymo prieinamumą ir kokybę bei kvalifikacijų atitiktį šalies ūkio poreikiams.

Kitame skyriuje dėmesys bus kreipiamas į profesinio mokymo teikiamų kvalifikacijų sąsajas su regiono vystymu.

1.4. PROFESINIO MOKYMO INSTITUCIJŲ TEIKIAMŲ KVALIFIKACIJŲ SĄSAJOS SU REGIONO VYSTIMU

Šiame skyriuje, siekiant įvertinti žmogiškojo kapitalo, profesinio mokymo teikiamų kvalifikacijų sąsajas su regiono vystymu, išskiriami atitinkami kriterijai, kurie leis atlikti dokumentų analizę ir atsakyti į tyrimo klausimą.

Karazijienės (2010) teigimu, žinių visuomenė – tokia visuomenė, kuri nuolat kaupia informaciją visose mokslo ir ūkio šakose, vėliau apdorodama šią informaciją nuolatos mokosi ir kuria naujas žinias bei pritaiko šias žinias savo gyvenime ir darbinėje veikloje, todėl reikšmingiausias vaidmuo tenka žmogui kaip žinių kūrėjui, jų taikytojui, skleidėjui ir įsisavintojui, svarbūs jo įgyti įgūdžiai, išsilavinimas, žinios, įgimtos savybės, sveikata, gebėjimai tai tinkamai ir efektyviai panaudoti, t.y. kvalifikacijos ir turimos kompetencijos. Visa tai vadinama *žmogiškuoju kapitalu*, kuris pripažįstamas vertingiausiu šiuolaikinės visuomenės ištekliumi, svarbesniu už gamtos ar žmonių sukauptą materialųjį turtą.

Regiono plėtrą sąlyginai galima palyginti su namo statyba, kurio pagrindas – **žmogiškasis kapitalas**. Bureau, Mahe, (2009); Gramzow (2009) teigia, kad regionų ekonominės sąlygos ir socialiniai rezultatai priklauso nuo tame regione teikiamų ir esančių viešųjų gėrybių. Tarp teikiamų viešųjų gėrybių yra žmogiškasis ir socialinis kapitalas. Tai viešosios gėrybės, nuo kurių gausos taip pat priklauso **regionų gyvybingumas, patrauklumas, plėtros galimybės**. Žmogiškasis kapitalas apibūdinamas kaip žmogaus žinios, įgūdžiai, patirtis, motyvacija, sveikata, kurie naudojami siekiant gauti didesnes pajamas. Gižienės (2012) teigimu, žinios ir gebėjimai lemia *kvalifikacijos lygį*. *Žmogiškasis kapitalas teigiamai koreliuoja su užimtumu, mažesniu nedarbo lygiu, aukštesniu išsilavinimu, turi įtakos gyventojų politiniam ir socialiniam aktyvumui*. Nuo to, koku žmogiškuoju kapitalu disponuoja individai, priklauso individo, organizacijos, *regiono* ir valstybės *konkurencingumas*, jos *plėtra* ir *darnus vystymasis*. *Žmogiškojo kapitalo teorija, remiantis skirtingu žmogiškojo kapitalo lygiu, paaiškinami išsivystymo skirtumai tarp valstybių, tarp regionų jos viduje*. (Pareigienė, 2013, p. 70).

Nuolat didėjantys naujų technologijų proveržiai išryškina augantį išsilavinusių, kvalifikuotų, kompetentingų darbuotojų poreikį, todėl *žmogiškojo kapitalo svarba yra neatsiejama ir būtina sąlyga visuomenei sėkmingai vystytis*. Aukštesnį užimtumo lygį, didesnį produktyvumą ir mažesnį nedarbo lygį, taip pat ir didesnį įmonių konkurencingumą sąlygoja aukštesnis išsilavinimo lygis. Išsilavinimas bei visuomenės sukauptų žinių dydis, kurie yra žmogiškojo kapitalo pagrindas, tampa lemiamu socialinio - ekonominio augimo veiksniumi. *Socialinė - ekonominė plėtra vis labiau priklauso nuo to, kokios bus investicijos į žmones ir intelektualinio potencialo išsaugojimą ir plėtrą t. y. žmogiškąjį kapitalą, kuris yra vertingiausias šiuolaikinės visuomenės išteklius, nuo žmonių išsilavinimo,*

visuomenės sukauptų žinių lygio, švietimo ir mokymo politikos ir sistemų, efektyvaus švietimo potencialo panaudojimo, socialinio kapitalo, jo mastų bei savybių, t. y. žmoniškųjų išteklių plėtros.

Kadangi žinios pirmiausia įgyjamos mokykloje, švietimo įstaigos yra svarbi institucija, atspindinti žmogiškojo kapitalo esmę ir prasmę. Kaip teigia Bagdanavičius (2002), **žmogiškasis kapitalas yra investicija į švietimo, profesinio rengimo bei mokslinių tyrimų žmogiškuosius išteklius.** Svarbiausias žmogiškojo kapitalo kokybės gerinimo būdas, suteikiantis individui daugiau gebėjimų ir galimybių efektyviai savirealizacijai, yra *švietimas*, kuris turi labai didelę reikšmę žiūrint į žmogų ne vien kaip į atskirą socialinį vienetą bet ir kaip į vieną pagrindinių veiksnių plėtojant šalies ekonominį potencialą ir maksimaliai jį realizuojant. Švietimo ir mokymo potencialas lemia žinių kaupimo galimybes ir gali būti apibūdintas kaip šalies *gyventojų pasiektas bendrojo išsilavinimo ir profesinio parengimo lygis*, kuris kaip išteklius naudojamas tolesniam šio lygio didinimui, atsižvelgiant į objektyvius visuomeninės gamybos poreikius. Efektyvus švietimo potencialo panaudojimas yra visuomenės *socialinio ir ekonominio stabilumo pagrindinė sąlyga*, nuo kurios tiesiogiai priklauso ir *žmogiškojo kapitalo kokybė ir atitinkamai visuomenės ekonomikos būklė* (Šmergelienė, 2007, p. 279).

Žmogiškųjų išteklių ugdymą bei naujų žinių paiešką ir formavimą vykdančios įstaigos, institucijos ir organizacijos (mokslo ir studijų, mokymo ir švietimo įstaigos bei organizacijos): universitetai, kitos aukštosios mokyklos, aukštesnės bei įvairios profesinės mokyklos, bendrojo lavinimo įstaigos, įvairūs mokymo ir kvalifikacijos ugdymo centrai, kitos švietimo įstaigos, o taip pat mokslinio tyrimo institutai bei centrai, kitos naujų žinių paiešką bei formavimą vykdančios įstaigos ir organizacijos; minėtųjų įstaigų ir organizacijų svarbiausios funkcijos yra formuoti ir ugdyti žmogiškuosius išteklius (visų pirma jų kvalifikaciją ir profesinius gebėjimus), o taip pat formuoti naujas žinias (tiek fundamentines, tiek ir taikomas). Regioninei plėtrai žmogiškasis kapitalas ir žinios tampa pačiu brangiausiu ištekliumi, užtikrinančiu regiono konkurencingumą. Žinių turtingi regionai, prisidedantys prie naujų idėjų sukūrimo ir perdavimo, turi pranašumą, palyginti su tais regionais, kuriuose nepakankamai praktiškai taikomos žinios.

Regiono plėtros analizei gali būti naudojamas platus spektras kriterijų, tačiau atrenkant ir įvertinant pagrindinius kriterijus, galima konkrečiau įvertinti socialinius skirtumus tarp regionų, nustatyti tų skirtumų priežastis. Tačiau regionų skirtumus atspindi ne vienas rodiklis, o jų kompleksas. Remiantis moksline literatūra (Jucevičius, 2007), išskiriami pagrindiniai rodikliai, kurie gali būti panaudojami regiono plėtros analizei, taip pat ir profesinių kvalifikacijų atitikčiai regiono poreikiams vertinti.

Susiformavusi vidurinioji klasė ar jos užuomazgos. Tai vienas iš veiksnių, užtikrinančių platų mokymosi procesų ekonominį ir socialinį palaikymą bendruomenėje. Vidurinioji klasė yra suvokiama kaip ekonominė ir socialinė kategorija. Viduriniajai klasei nustatyti pasirenkami ekonominiai (pajamų)

ir **išsilavinimo** parametrai. Remiantis moksline literatūra, išskiriami pagrindiniai kriterijai, nusakantys viduriniąją klasę (Jucevičius, 2007, p. 148):

- Išlaidų, skiriamų išsilavinimui, dalis vartotojo krepšelyje.
- Gyventojai, turintys vidurinį, aukštesnįjį ir aukštąjį išsilavinimą.
- Nedarbo lygis.

Esminių švietimo sistemos institucijų dalyvavimas. Šis kriterijus apibūdina šalyje ar regione esančią švietimo sistemą, jos finansavimą. Kuo daugiau rūpinamasi švietimo sistema, kuo daugiau asmenų turinčių aukštesnę kvalifikaciją, tuo geresnės galimybės pasiekti sėkmę žinių ekonomikos sąlygomis. Išskiriami pagrindiniai kriterijai apibūdinantys šią charakteristiką:

- Išlaidos švietimui, proc. BVP.
- Aukštąjį, aukštesnįjį bei žemesniojo lygio išsilavinimą įgijusios ekonomiškai aktyvios populiacijos santykis.

Taip pat galimi ir kiti vertinimo kriterijai. Mokslinėje literatūroje (Kuliešius, 2012), įvardinti rodikliai, kuriais remiantis žmogiškasis kapitalas matuojamas valstybių lygmeniu, šalies, regiono lygmeniu.

Žmogiškojo kapitalo matavimai valstybių lygmeniu. Kuliešiaus (2012) teigimu, įvairių šalių mokslininkai siekė surasti tokius rodiklius, jų sistemas, kurie leistų kuo tiksliau įvertinti ir palyginti šalių, regionų, organizacijų žmogiškąjį kapitalą, jo panaudojimą ir poveikį ekonomikai. Dėl žmogiškojo kapitalo, kaip ekonominės kategorijos, turinio sudėtingumo šiandien pasaulyje nėra susitarta dėl vienodos žmogiškojo kapitalo sąvokos ir rodiklių sistemos jam matuoti. Įvairių šalių mokslininkai, atsižvelgdami į savo darbuose keliamus tikslus, taikė skirtingas žmogiškojo kapitalo matavimo rodiklių sistemas (Kuliešius, 2012, p. 15).

Žmogiškasis kapitalas vertinamas tiek *kokybiniais*, tiek *kiekybiniais* rodikliais. Kwon (2009) žmogiškojo kapitalo matavimo būdus suskirstė į tris grupes:

- Pirmoji grupė. *Kokybinis žmogiškojo kapitalo matavimas.* Ši rodiklių grupė parodo ryšį tarp žmogiškojo kapitalo kiekio ir ekonomikos augimo.
- Antroji grupė. *Išlaidų/investicijų žmogiškajam kapitalui kurti matavimas.* Šios grupės rodikliai apibrėžia ryšį tarp išlaidų/investicijų į individo išsilavinimą ir žmogiškojo kapitalo. Žmogiškasis kapitalas matuojamas sumuojant išlaidas/investicijas į jį.
- Trečioji grupė. *Individų gaunamų pajamų matavimas.* Matuojamas žmogiškojo kapitalo efektyvumas, teikiama nauda organizacijai, visuomenei. Žmogiškasis kapitalas matuojamas pajamomis, laikantis prielaidos, kad pajamos, gautos darbo rinkoje, atspindi žmogiškąjį kapitalą.

Žmogiškąjį kapitalą vertino ir EBPO. Jos metodika buvo paremta trimis rodiklių grupėmis. Kwon (2009) teigimu, *pirmoji rodiklių grupė* buvo skirta matuoti investicijas į žmogiškąjį kapitalą

šalies mastu, *antroji* – žmogiškojo kapitalo naudojimo efektyvumą ir *trečioji* – išsilavinimo rezultatus – teikiamą naudą.

Žmogiškojo kapitalo matavimai šalies regiono lygmeniu. Gižienė ir Simanavičienė (2009) pristatė teorinius žmogiškojo kapitalo matavimo metodus, kurie remiasi pajamų ir išlaidų skaičiavimu. Kuliešiaus teigimu (2012), valstybė, norėdama, kad šalies ekonomika kiltų, turi skirti dėmesį moksliniams tyrimams, švietimui, todėl analizuojami šie žmogiškąjį kapitalą ir investicijas į jį apibūrinantys rodikliai:

- valstybės išlaidos moksliniams tyrimams ir technologijų plėtrai (MTTP);
- išlaidos MTTP pagal sferas ir jų santykis su BVP;
- darbuotojų, dalyvaujančių MTTP, skaičius;
- valstybės ir savivaldybių biudžetų išlaidos švietimui;
- gyventojų aktyvumas pagal amžiaus grupes;
- užimtųjų skaičius pagal išsilavinimą;
- individų vidutinis mėnesinis bruto darbo užmokestis priklausomai nuo išsilavinimo lygio.

Kadangi šiame darbe fokusuojamasi profesinio mokymo kvalifikacijų atitiktį regiono plėtros kryptims, bus remiamasi šiais analizės kriterijais, išskirtais remiantis šiame skyriuje išanalizuota medžiaga bei ankstesniuose darbo skyriuose išskirtais kriterijais :

- ❖ **Gyventojų išsilavinimas.**
- ❖ **Užimtumo ir nedarbo lygis regione.**
- ❖ **Profesinio mokymo institucijų tinklas regione: institucijų skaičius ir tipai.**
- ❖ **Profesinio mokymo institucijų regione profiliai (ką rengia, kokias kvalifikacijas teikia):**
 - *profesinio mokymo institucijos ir mokiniai jose pagal savivaldybes;*
 - *mokymo programos ir teikiamos kvalifikacijos profesinio mokymo institucijose;*
 - **regiono profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis.**

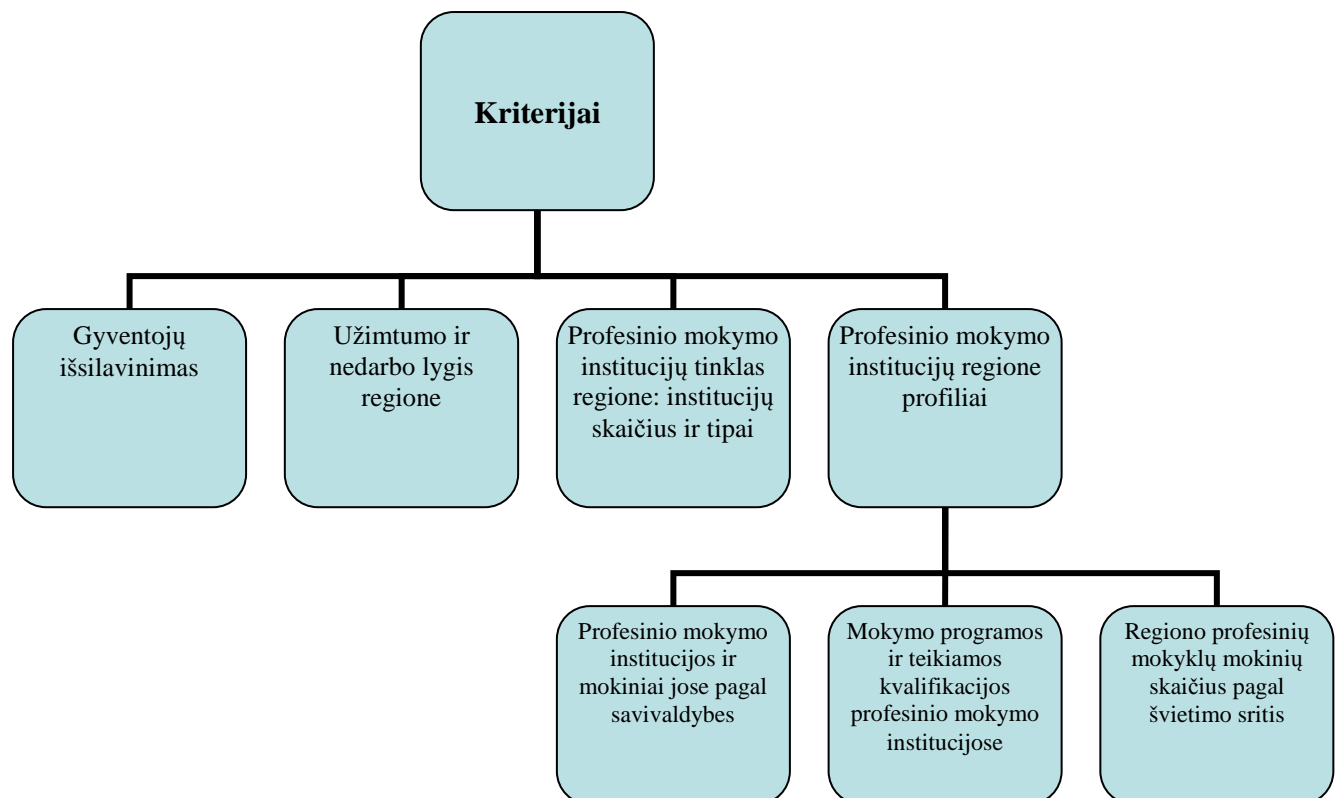
Apibendrinant galima teigti, kad nuo to, kokių žmogiškuoju kapitalu disponuoja individai, priklauso individo, organizacijos, regiono ir valstybės konkurencingumas, jos plėtra ir darnus vystimasis. Regiono plėtros analizei gali būti naudojamas platus spektras kriterijų, tačiau atrenkant ir įvertinant pagrindinius kriterijus, galima konkrečiau įvertinti socialinius skirtumus tarp regionų, nustatyti tų skirtumų priežastis.

2. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PASIŪLOS IR PAKLAUSOS SANTYKIO KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO KONTEKSTE TYRIMO REZULTATAI

2.1. TYRIMO METODIKA

Tyrimo tikslas - nustatyti profesinio mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų atitiktį Klaipėdos regiono plėtros strategijai.

Siekiant nustatyti profesinio mokymo kvalifikacijų atitiktį regiono plėtros kryptims, tyrime remiamasi šiais analizės kriterijais, išskirtais remiantis išanalizuota mokslinė literatūra (žr. 4 pav.).

4 pav. Analizės kriterijai

Tyrimo metodai.

Kaip teigia Telešienė (2006), socialinės informacijos (duomenų, empirinės medžiagos) rinkimo metodus prasminga klasifikuoti pagal rinkimo procedūrų „išankstinio apspėjimo“ kriterijų, t. y. pagal tai, kiek duomenų rinkimo procedūros yra iš anksto griežtai reglamentuotos arba kiek šios procedūros yra lanksčios, atviros kaitai. Tokiu būdu socialinės informacijos rinkimo procedūros skirstomos į (Creswell 2003):

- *Kiekybines*. Jos yra griežtai reglamentuotos, naudojami struktūruoti instrumentariai. Tai – elgseną, nuostatas fiksuojantys kiekybiniai duomenys, stebėjimų kiekybiniai duomenys, gyventojų surašymo duomenys (remiamasi statistine duomenų analize).

- *Kokybines*. Taip vadinamieji tyrimo metu besiformuojantys metodai (angl. „emerging methods“). Naudojami atviri klausimai, nestruktūrizuoti instrumentarijai. Tai – interviu, dokumentų, audio-vizualiniai duomenys, stebėjimų duomenys (remiamasi tekstų, garsų ir vaizdų analize). Tyrimo metu besiformuojančiais šie metodai vadinami todėl, kad tyrimo pradžioje tyrėjas žino tik tyrimo strategiją ir pasirinktus metodus, tačiau negali tiksliai nusakyti, kada, kaip tuos metodus pritaikys, kiek bus atrankinės visumos elementų, pagal kokius kriterijus jie bus renkami ar kaip bus analizuojami. Atskiros tyrimo technikos, metodų pritaikymo niuansai išaiškėja tik vykdant tyrimą.
- *Mišrias*. Naudojami ir griežtai reglamentuoti, „iš anksto apspręsti“ metodai ir kokybiniai metodai. Naudojami ir struktūruoti, ir nestruktūruoti instrumentarijai. Renkami įvairių formų duomenys (remiamasi ir statistine analize, ir tekstų, garsų bei vaizdų analize).

Atkreiptinas dėmesys į tai, kad kokybiniai duomenys gali būti renkami tiek taikant kiekybines, tiek kokybines ar mišrias duomenų rinkimo procedūras. Tad praktiškai, kokybiniai duomenys gali būti surenkami bet kuriuo iš socialiniuose tyrimuose naudojamų duomenų rinkimo metodų: apklausų, interviu, stebėjimo, dokumentų ar audio-vizualinės medžiagos bei artefaktų analizės metodų pagalba.

Marshall, Rossman (1999) išskiria keturis pagrindinius kokybinių duomenų rinkimo metodus: dalyvavimas, stebėjimas, interviu, dokumentų peržiūra. Creswell (2007) teigimu socialinė informacija gali būti renkama keturiais būdais: stebėjimas, interviu, dokumentų analizė, audio-vizualinės medžiagos analizė. Kai kurie autoriai teigia, jog dokumentais laikytini ne tik rašytiniai tekstai, bet ir sakytiniai tekstai ar vaizdiniai, fotografijos, paveikslai, video ar audio įrašai. Tokiu būdu dokumentų analizė apima ir audiovizualinės medžiagos ar artefaktų analizę. Taigi egzistuoja trys pagrindinės kokybinių duomenų rinkimo metodų grupės:

- *stebėjimo* metodai: stebėjimas dalyvaujant, stebėjimas nedalyvaujant;
- *interviu* metodai: asmeninis interviu, giluminis interviu, fokusuoti grupių interviu;
- *dokumentų ir audio-vizualinės medžiagos* rinkimo metodai.

Tyrimui atlikti buvo naudojama kokybinė tyrimo prieiga. Pagrindinis tyrimo metodas – dokumentų analizė.

Dokumentų analizė - tai duomenų rinkimo metodas, kai socialinės informacijos šaltiniais yra įvairaus tipo dokumentai ar audiovizualinė medžiaga. Dokumentuose užfiksuotos situacijų ir įvykių interpretacijos, individų požiūriai, nuomonės, patirtys ir pan. Dokumentų metodas pasitelkiamas tuomet, kai nėra galimybės stebėti tiriamų reiškinių ar nėra galimybės informaciją surinkti interviu būdu; taip pat tuomet, kai reikalinga anksčiau vykusią procesų ar egzistavusių reiškinių analizė.

Dokumentai gali būti užrašyti, užfiksuoti skirtingais būdais: tai gali būti spausdintas tekstas, piešinys, fotografija, gali būti rankraštis, kino, foto, vaizdo juosta, audioįrašas.

Socialiniuose tyrimuose naudojami įvairaus pobūdžio dokumentai, kuriuos galima suskirstyti pagal įvairius kriterijus. Dokumentai gali būti oficialūs, vieši arba privatūs, asmeniniai. Oficialus dokumentas – tai dokumentas parašytas ar parengtas valstybės institucijų, valstybinių, viešųjų ar privačių įstaigų, paprastai rašomas pagal nustatytus šablonus, griežtai laikantis raštvedybos taisyklių. Oficialių dokumentų pavyzdžiais galėtų būti įstatymų aktualios redakcijos, potvarkiai, susirinkimų protokolai, policijos įrašai, įsidarbinimo anketa, gyvenimo aprašymas, straipsnio recenzija ir pan. Vieši dokumentai - tai neformalizuoti plačiai visuomenei prieinami spausdintiniai ar sakytiniai tekstai, grafiniai vaizdai. Viešų dokumentų pavyzdžiais galėtų būti laikraščių straipsniai, knygų iliustracijos, reklaminiai pranešimai ir pan. Privatūs, asmeniniai dokumentai - tai dokumentai, kurie yra skirti tarpasmeniniam uždaram naudojimui ar rašomi vien savo asmeniniais tikslais, neskirti plačiai visuomenei. Privačių, asmeninių dokumentų pavyzdžiais galėtų būti dienoraštis, darbo knyga, laišakai, žinutės ir pan.

Pagal informacijos šaltinį dokumentai gali būti skiriami į pirminius ir antrinius. Pirminiai dokumentai – tokie, kuriuose pateikiama informacija, dėstoma nuomonė apie socialinius procesus, reiškinius. Antriniai dokumentai – tokie, kuriuose pateikiama informacija apie kitus dokumentus. Antrinio dokumento pavyzdžiais galėtų būti recenzija straipsniui (straipsnis šiuo atveju būtų pirminis dokumentas), bibliotekoje saugomų knygų sąvadas, paveikslo aprašymas ir pan.

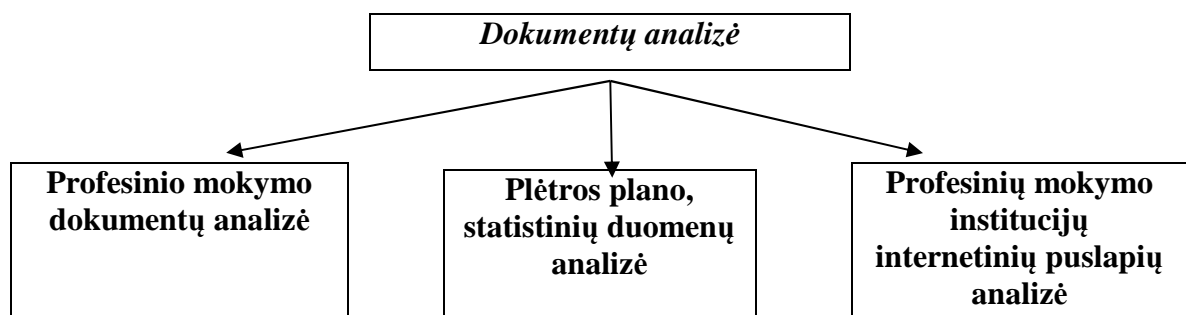
Dokumentai apdoroti taikant kokybinę turinio analizę. Dokumentų peržiūros rezultatas – reikšmingų tekstų iškarpu bazė. Vėliau šios iškarpos organizuojamos, analizuojamos pagal duomenų analizės numatytas kategorijas ir taip gaunamas turinio analizės rezultatas.

Skiriami du pagrindiniai dokumentų analizės tipai:

- 1) santykiškai nestruktūrinta, kokybinė, vadinamoji tradicinė analizė;
- 2) struktūrintoji turinio analizė (kontent – analizė), kai socialinė informacija analizuojama naudojantis kiekybiniais indikatoriais.

Tyrimo imtis:

Siekiant nustatyti Klaipėdos regiono profesinių mokyklų teikiamų kvalifikacijų atitiktį regiono plėtros strategijai, buvo atlikta šių dokumentų analizė (žr. 5 pav.):

5 pav. Dokumentų analizė

1. Profesinio mokymo:

- a) *Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas* (2011) – bendrasis švietimą Lietuvoje reglamentuojantis įstatymas, kuriame apibrėžti švietimo tikslai, švietimo sistemos sandara ir principai bei valstybės įsipareigojimai švietimo srityje. LR švietimo įstatymas analizuotas, siekiant nustatyti švietimo sistemos sandarą.
- b) *Profesinio mokymo įstatymas* (2007). Šis įstatymas analizuotas siekiant nustatyti profesinio mokymo sistemos sandarą, kvalifikacijų sudarymą, jų tvarkymą bei suteikimą. Taip pat siekiant išsiaiškinti profesinio mokymo organizavimą.
- c) *Valstybinė švietimo 2013 – 2022 metų strategija*. Dokumentas analizuotas, siekiant įvertinti pagrindinius švietimo strategijos tikslus. Švietimo strategija siekia užtikrinti asmens ir valstybės intereso dermę švietime: kad švietimas suteiktų kokybišką, kiekvieno poreikius atitinkantį išsilavinimą ir kartu būtų **garantuojamas šalies ūkiui reikalingų specialistų rengimas**.
- d) *Cedefop dokumentas: Profesinis mokymas Lietuvoje* (2013). Šis dokumentas analizuotas, siekiant nustatyti profesinio mokymo ypatumus Lietuvos mastu. Analizės metu dėmesys buvo kreipiamas į: nacionalinę švietimo ir mokymo sistemos sandarą, profesinio mokymo reglamentavimą, profesinio mokymo programų lygmenis. Išsamiau analizuotas pirminis profesinis mokymas.

2. Plėtros plano, statistinių duomenų analizė:

- a) *Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas*. Analizuojant šį dokumentą, tyrimo metu siekiama nustatyti konkretaus regiono profesinių kvalifikacijų poreikį regiono plėtros kontekste.
- b) *Lietuvos statistikos departamentas*. Atliekant tyrimą, remtasi oficialios statistikos rodikliais, siekiant įvertinti gyventojų išsilavinimą, užimtumo ir nedarbo lygį, gyventojų pasiskirstymą pagal amžiaus grupes, profesinio mokymo įstaigų skaičių Lietuvoje.
- c) *Švietimo valdymo informacinės sistema (ŠVIS)*. Tyrimo metu, analizuojant profesinių mokyklų rodiklius, naudotasi švietimo valdymo informacinės sistemos pateiktais duomenimis. Analizės metu naudoti šie rodikliai: profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis, pirminio profesinio mokymo programos pagal švietimo sritis.
- d) *Klaipėdos teritorinė darbo birža*. Siekiant nustatyti paklausiausias profesijas regione, tyrimo metu naudoti šios svetainės statistiniai duomenys.

3. Profesinių mokymo institucijų internetinių puslapių analizė. Tyrimo metu, siekiant nustatyti profesinių mokymo institucijų tinklą regione bei teikiamas kvalifikacijas, buvo atlikta profesinių mokyklų internetinių puslapių analizė (žr. 3 lentelę). Analizuojant profesinių mokyklų tinklapius

surinkti tokie duomenys: teikiamos profesinio mokymo programos, kvalifikacijos, programų skaičius, mokymosi trukmė pagal programas (žr. priedas nr.1).

3 lentelė. Klaipėdos regiono analizuotos profesinės mokyklos ir jų tinklapių adresai

Ei. Nr.	Mokyklos pavadinimas	Mokyklos internetinio puslapio adresas
1.	VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla	http://www.ktvm.kretinga.lm.lt/index.php?r=site/page&view=priemimas.programos
2.	Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla	http://www.klpvm.lt/?name=stojantiesiems&value=priemimas
3.	Klaipėdos turizmo mokykla	http://www.ktm.lt/index.php/lt/primimas-mokykl
4.	Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla	http://www.kspvm.lm.lt/stojantiesiems/mokymo-programos
5.	Klaipėdos laivininkų mokykla	http://www.laivininkumokykla.lt/Specialybes.html
6.	VšĮ Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla	http://www.klsrm.lt/lt/specialybes1
7.	Klaipėdos statybininkų mokykla	http://www.statmokykla.lt/articles.php?article_id=22
8.	Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokykla	http://www.stpm.silute.lm.lt/index.php?page=priemimo-salygos
9.	Šilutės žemės ūkio mokykla	http://www.szum.lt/index.php/stojantiesiems/mokymo-programos.html
10.	Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla	http://www.profesinis.lt/index.php?option=content&task=category&id=29&Itemid=51
11.	VšĮ Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras	http://klaipedospmrc.lt/

2.2. PROFESINIS MOKYMAS LIETUVOJE

Šiame skyriuje dėmesys bus kreipiamas į pirminį formalųjį profesinį mokymą, t.y. profesinio mokymo tinklą šalyje, teikiamas programas, mokinių skaičių profesinėse mokyklose bei jų pasiskirstymą pagal programas ir specialybes.

Profesinį mokymą Lietuvoje reglamentuoja Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas.

Remiantis Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymu (1997 m., nauja redakcija – 2007 m.), Lietuvos profesinio mokymo sistema apima *pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir profesinį orientavimą*.

Pirminis profesinis mokymas gali būti tik *formalusis*, o *tęstinis* – ir *formalusis*, ir *neformalusis*. Formalusis pirminis profesinis mokymas teikiamas asmenims, turintiems pagrindinį, vidurinį išsilavinimą, specialiųjų poreikių asmenims, taip pat, asmenims, neturintiems vidurinio ar pagrindinio išsilavinimo. Pirminis profesinis mokymas skirtas pirmajai kvalifikacijai įgyti ir baigti pagrindinio arba vidurinio ugdymo programą. Pirminio profesinio mokymo įstaigose kartu su kvalifikacija galima įgyti ir pagrindinį ar vidurinį išsilavinimą. Į profesinio mokymo įstaigas priimami jaunuoliai nuo 14 metų.

Formaliojo tęstinio profesinio mokymo programas vykdo 6 darbo rinkos mokymo centrai, pirminio profesinio mokymo programas įgyvendinančių įstaigų suaugusiųjų mokymo skyriai, aukštojo mokslo įstaigos, įmonės ir kitos organizacijos. Tęstinio profesinio mokymo tikslas – tobulinti asmens kvalifikaciją, įgyti kitą kvalifikaciją arba kompetencijų, būtinų atliekant įstatymų reglamentuojamą darbą ar funkcijas.

Neformalųjį profesinį mokymą pagal poreikį gali teikti kiekvienas profesinio mokymo teikėjas. Neformalusis profesinis mokymas teikiamas pagal asmens ar darbdavio poreikį (užsakymą).

4 lentelė. Profesinio mokymo įstaigų skaičius Lietuvoje 2010 – 2014 m.

Mokyklos tipas	2010-2011	2011-2012	2012-2013	2013-2014
Iš viso profesinio mokymo įstaigų	78	75	75	75
Valstybinių	75	73	73	73
Nevalstybinių	3	2	2	2

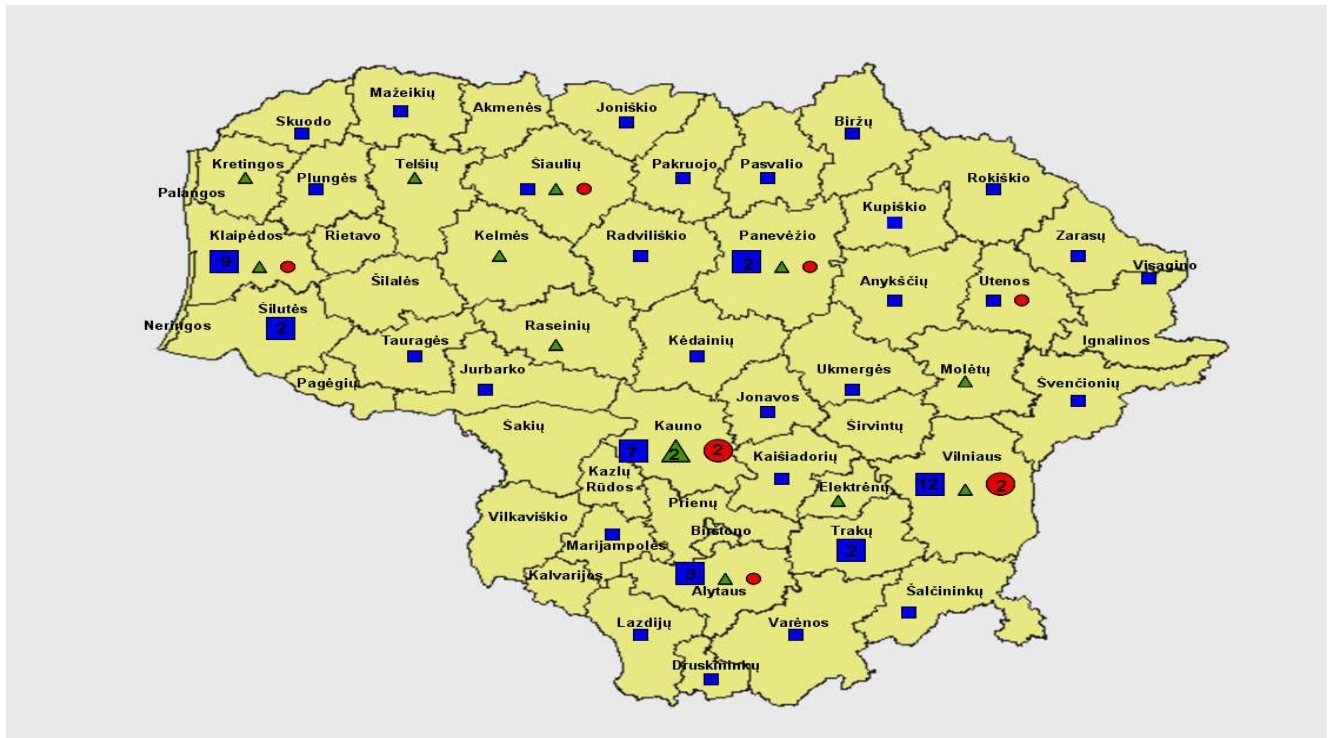
Šaltinis: Švietimas 2013. Lietuvos statistikos departamentas. Vilnius. 2014. p. 58

Išanalizavus profesinio mokymo įstaigų skaičių Lietuvoje 2010 – 2014 m. duomenis, galime teigti, kad daugiausia profesinio mokymo įstaigų veikė 2010-2011 m. – 78, iš jų 75 – valstybinės, 3 – nevalstybinės. Nuo 2011 – 2012 m. profesinio mokymo įstaigų skaičius kito nežymiai. Lyginant 2010

– 2014 m. duomenis, profesinio mokymo įstaigų skaičius Lietuvoje sumažėjo 4% , iš jų valstybinių sumažėjo – 3 %, nevalstybinių – 33 %.

Apibendrinant galima teigti, kad sumažėjusių profesinio mokymo įstaigų skaičių lėmė įgyvendinta profesinių mokyklų tinklo pertvarka. Dalis mokyklų buvo apjungtos į regioninius profesinio rengimo centrus (Cedefop, 2013).

Profesinių mokymo įstaigų tinklas Lietuvoje pakankamai tankus, bet netolygus, nes kai kuriose savivaldybėse nėra nei vienos profesinės mokyklos (žr. 6 pav.). Profesinės mokyklos labai skiriasi viena nuo kitos savo dydžiu. Vilniaus, Kauno, Klaipėdos regionuose mokosi 57 % visų šalies profesinių mokyklų mokinių. Daugiausia šių mokinių mokosi Kauno regiono profesinėse mokyklose – 11654 mokiniai. Kaimo vietovėse daugiau išsidėstę žemės ūkio srities profesinės mokyklos, kitos – miestuose. Daugiausia profesinio mokymo įstaigų turi Vilniaus regionas – 20, Kauno – 13, **Klaipėdos** – 11, Alytaus ir Panevėžio po 7 profesinio mokymo įstaigas, Šiaulių regionas - 6, Utenos – 5, Telšių – 3, Tauragė – 2, Marijampolės regionas 1 profesinio mokymo įstaigą.

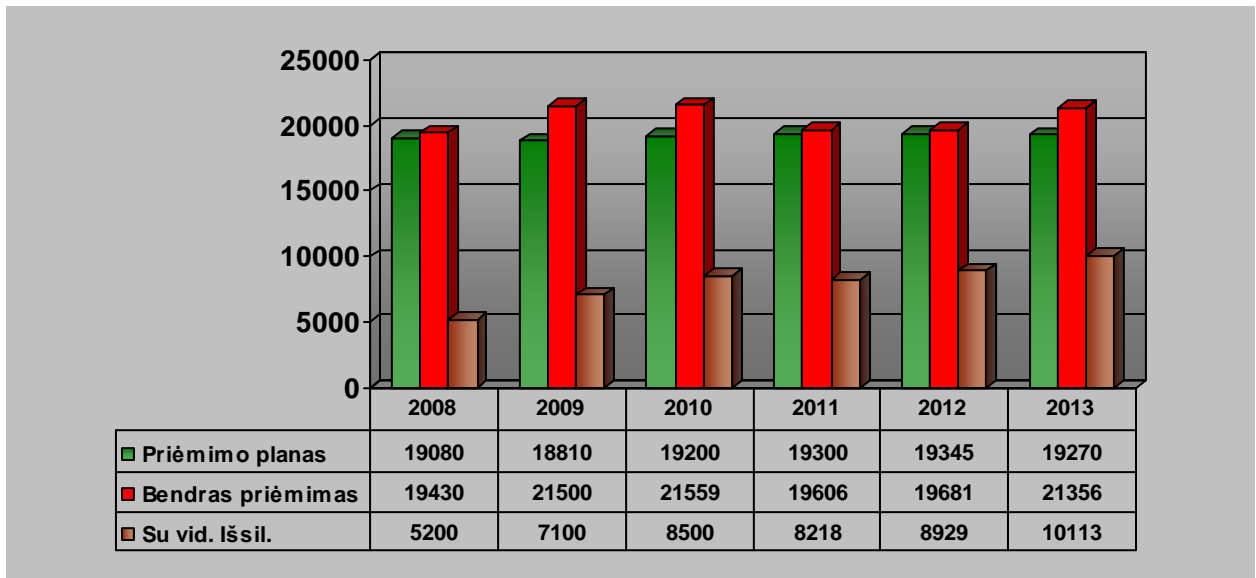

6 pav. Profesinio mokymo įstaigų tinklas Lietuvoje

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [Žiūrėta: 2014 10 15] Prieiga per internetą:

<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Iš profesinio mokymo įstaigų tinklo Lietuvoje žemėlapyje, matyti, kaip išsidėsčiusios profesinės mokyklos pagal savivaldybes. Pateiktame žemėlapyje profesinių mokyklų skaičius – 69 įstaigos, darbo rinkos mokymo centrai – 6, kiti profesinio mokymo teikėjai (AB, UAB, IĮ ir kt.), turintys licencijas vykdyti formaliojo profesinio mokymo programas – apie 270 įstaigų.

7 pav. Mokinių priėmimas į PM 2008 – 2013 m.

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [Žiūrėta: 2014 10 17] Prieiga per internetą:

<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Vertinant mokinių priėmimo į PM 2008 – 2013 m. duomenis, galima teigti, kad daugiausiai mokinių buvo priimta 2010 m. – 21559, mažiausiai 2008 m. – 19430 mokinių. Su viduriniu išsilavinimu į PM daugiausia priimta 2013 m. – 10113 mokinių, mažiausiai 2008 m. – 5200 mokinių.

Apibendrinant galima teigti, kad susidomėjimas profesiniu mokymu ima didėti nuo 2011 metų. Mokinių priėmimas į PM skaičius išaugo 9 % (2011 – 2013 m.), su viduriniu išsilavinimu – 95 % (2008 – 2013 m.).

Profesinio mokymo programos skirtos įvairaus amžiaus ir išsilavinimo asmenims. Nuo 2002 m. profesinio mokymo turinys formuojamas kompetencijų ir aiškiai apibrėžtų mokymosi tikslų pagrindu. Pirminio profesinio mokymo programas rengia profesinio mokymo teikėjai, bendradarbiaudami su darbdavių atstovais. Jie vadovaujasi atitinkamu profesinio rengimo standartu bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) nustatytais bendraisiais reikalavimais. Formalusis tęstinis profesinis mokymas vykdomas pagal nacionalines programas.

Pirminiam profesiniam mokymui priskiriamos šios programos, įregistruotos Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre:

- programos neturintiems ir nesiekiantiems įgyti pagrindinio išsilavinimo;
- programos neturintiems pagrindinio išsilavinimo, siekiantiems jį įgyti;
- programos turintiems pagrindinį išsilavinimą, nesiekiantiems įgyti vidurinio išsilavinimo;
- programos turintiems pagrindinį išsilavinimą, siekiantiems įgyti vidurinį išsilavinimą;
- povidurinio mokymo lygmens programos, turintiems vidurinį išsilavinimą.

5 lentelė. Pirminio ir tęstinio formaliojo profesinio mokymo programos

	ISCED lygis	Vidutinė trukmė	Išduodami pažymėjimai	EKS lygis	Tolesnės mokymosi ir karjeros galimybės
Pagrindinio ugdymo lygmens programos	2C	2-3 m.*	Kvalifikacijos pažymėjimas	2	Darbo rinka
Pagrindinio ugdymo lygmens programos	2A	3 m.	Kvalifikacijos pažymėjimas, pagrindinio išsilavinimo pažymėjimas	2	Tolesnis mokymasis profesinio mokymo įstaigoje arba bendrojo ugdymo mokykloje; darbo rinka
Vidurinio ugdymo lygmens programos	3C	2-3 m.*	Kvalifikacijos pažymėjimas	3	Darbo rinka
Vidurinio ugdymo lygmens programos	3A	3 m.	Kvalifikacijos pažymėjimas, brandos atestatas	4	Mokymasis pagal aukštojo mokslo universitetinių arba koleginių studijų programą; darbo rinka
Povidurinio mokymo lygmens programos	4	1-2 m.	Kvalifikacijos pažymėjimas	4	Mokymasis pagal aukštojo mokslo universitetinių arba koleginių studijų programą; darbo rinka
Tęstinio profesinio mokymo programos	2,3,4	Iki 1 m.	Kvalifikacijos pažymėjimas	1,2,3	Darbo rinka

Saltinis: Profesinis mokymas Lietuvoje 2013. [Žiūrėta: 2014 11 04] Prieiga per internetą:

< <http://www.kpmc.lt/refernet/wp-content/uploads/2012/12/2013-VET-Pranesimas.pdf> >

Dauguma mokinių mokosi pagal ISCED 3 lygio profesinio mokymo programas, vykdomas kartu su vidurinio ugdymo programa ir skirtas profesinei 4 EKS lygio kvalifikacijai bei brandos atestatui įgyti su galimybe toliau studijuoti aukštojo mokslo įstaigose. Mažiausiai populiarios – ISCED 3 lygio profesinio mokymo programos, skirtos asmenims, turintiems pagrindinį išsilavinimą ir siekiantiems įgyti tik profesinę kvalifikaciją (3 EKS lygis). Tokiose programose kasmet mokosi apie 500-600 mokinių. Auga ISCED 4 lygio (4 EKS lygis) aukštojo išsilavinimo nesuteikiančio povidurinio mokymo lygmens programų, skirtų vidurinį išsilavinimą jau įgijusiems asmenims, populiarumas, ypač tarp suaugusiųjų, kurie ateina į profesinio mokymo įstaigas jau turėdami mokymosi arba darbo patirties.

6 lentelė.

Mokinių priėmimas pagal programas

	2006-2007	2007-2008	2008-2009	2009-2010	2010-2011	2011-2012	2012-2013
Priimta mokinių	19913	19319	20518*	22659*	22211*	20134*	20865*
Programa neturintiems pagrindinio išsilavinimo	3460	3366	2331	2216	2034	1891	1955
Programa turintiems pagrindinį išsilavinimą	263	262	217	236	324	288	260
Programa, įgyvendinama kartu su bendrojo ugdymo programa, iš jų:	10674	10709	12322	12604	10913	9228	8427
<i>su pagrindinio ugdymo programos dalimi</i>	n.d.	n.d.	946	895	667	509	547
<i>su vidurinio ugdymo programa</i>	10674	10709	11376	11709	10246	8719	7880
Programa turintiems vidurinį išsilavinimą	5516	4982	5405	7322	8585	8432	9712

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [Žiūrėta: 2014 11 04] Prieiga per internetą:

<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Išanalizavus mokinių priėmimą pagal programas 2006 – 2013 m. duomenis, galime teigti, kad daugiausia stojančiųjų sulaukė programa, kuri įgyvendinama kartu su bendrojo ugdymo programa. 2009-2010 m. į šią programą buvo priimta 12604 mokiniai, iš jų: su viduriniu ugdymu programą pasirinko – 11709 mokiniai.

Analizuojant mokinių priėmimo pagal programas 2006 – 2013 m. duomenis, pastebėta tendencija, kad programa turintiems vidurinį išsilavinimą, susilaukia kiekvienais metais vis daugiau norinčių mokytis pagal šią programą. Augantį šios programos populiarumą rodo tai, kad priimtųjų mokytis pagal šią programą skaičius nuo 2006 m. didėja nuo 5516 iki 9712 mokinių 2013m.

Taigi, mokiniai daugiau renkasi programas, kurios įgyvendinamos kartu su bendruoju ugdymu. Taip pat daugėja besimokančiųjų pagal ISCED 4 lygio (4 EKS lygis) programas, skirtas įgijusiems vidurinį išsilavinimą.

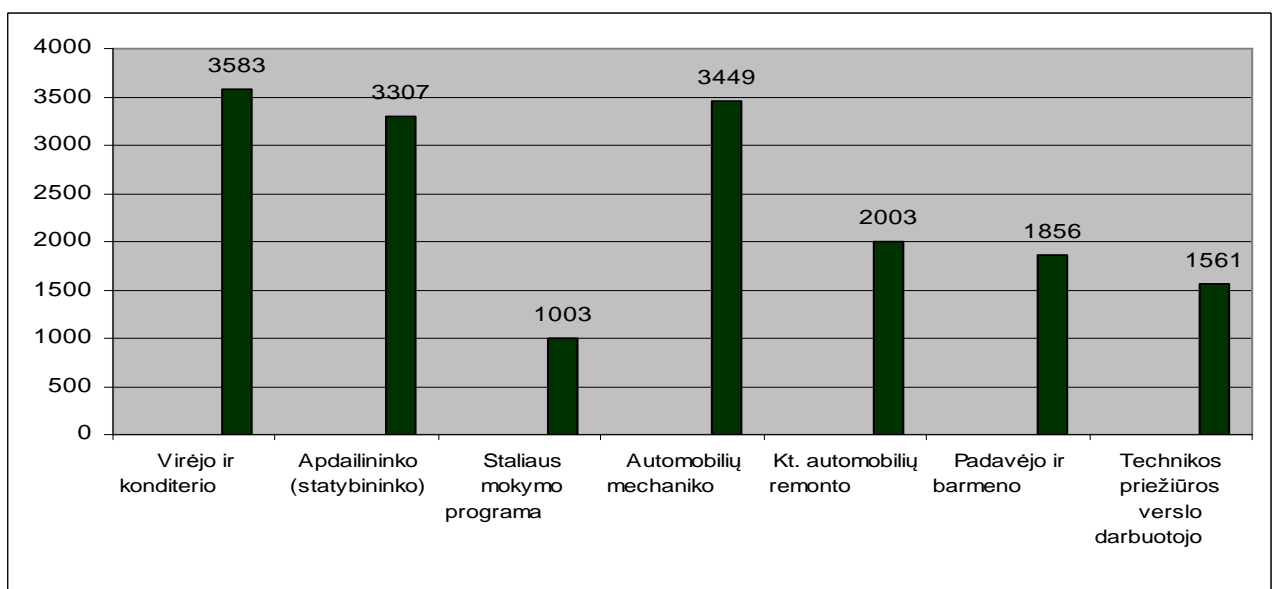
7 lentelė. Mokinių skaičius pagal atskiras mokymo programas

Švietimo sritis	Iš viso mokinių	Baigė PMI
	2012-2013	2012
Iš viso	44797	15721
Menas	2157	574
Kompiuterija	515	164
Verslas ir administravimas	8951	3296
Inžinerija ir inžinerinės profesijos	10249	3683
Gamyba ir perdirbimas	1570	778
Architektūra ir statyba	5604	2159
Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	1456	422
Sveikatos priežiūra	441	129
Socialinės paslaugos	969	212
Paslaugos asmenims	10467	3536
Transporto paslaugos	1221	377
Saugos paslaugos	541	227
Aplinkosauga	57	432

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [Žiūrėta: 2014 10 15] Prieiga per internetą:

<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Išanalizavus mokinių skaičius pagal atskiras mokymo programas 2012 – 2013 m. duomenis, galima daryti išvadą, kad daugiausia stojančiųjų sulaukia **paslaugos asmenims programa** – 10467 mokiniai. **Inžinerinės ir inžinerinės profesijos programa** atsilieka nežymiu skirtumu - 10249 mokiniai, **verslas ir administravimas** – 8951 mokinyms.

8 pav. Paklausiausios formaliojo profesinio mokymo programos

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [Žiūrėta: 2014 10 15] Prieiga per internetą:

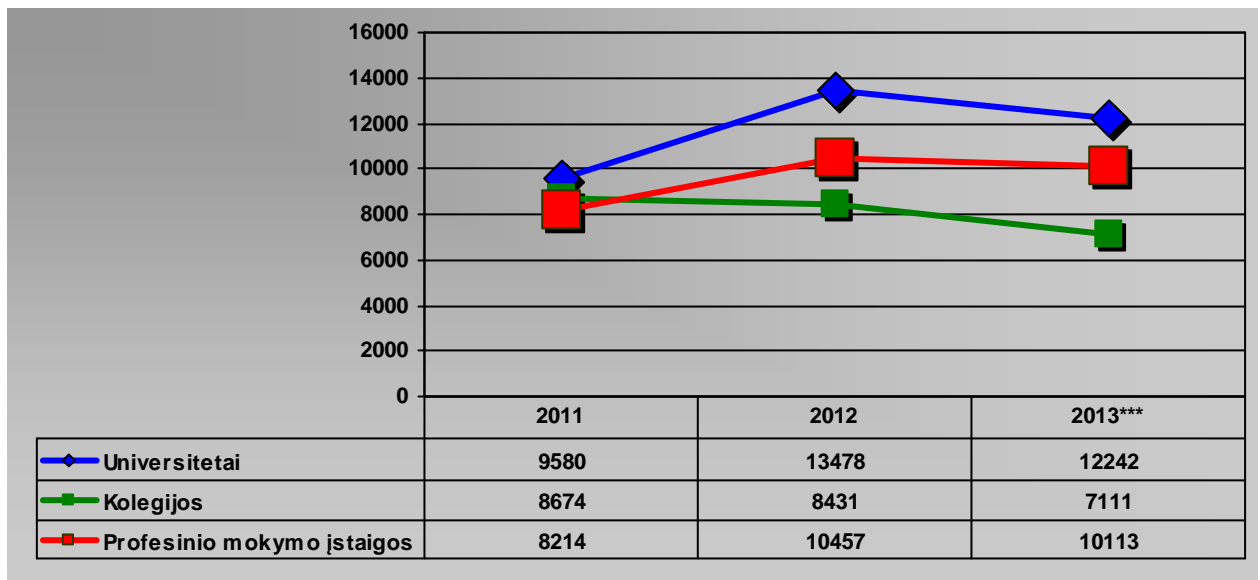
<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Išanalizavus formaliojo profesinio mokymo programas pagal specialybes, galime daryti išvadą, kad populiariausios specialybės, kurias daugiausiai renkasi yra: virėjo ir konditerio – 3583 mokiniai, automobilių mechaniko – 3449, apdailininko – 3307 mokiniai.

Tęstinio profesinio mokymo programos skirtos vyresniems nei 18 m. amžiaus, įvairaus išsilavinimo asmenims. Gali būti reikalaujama turėti tam tikrą profesinę kvalifikaciją ar darbo patirties. Programų trukmė – iki 1 metų. Ji priklauso nuo tikslinės grupės ir kvalifikacijų sudėtingumo. Programos gali būti skirtos:

- profesinei kvalifikacijai įgyti;
- papildomai profesinei kvalifikacijai įgyti;
- įgyti kompetencijai, reikalingai atlikti įstatymų reglamentuojamam darbui ar funkcijai.

Baigus šias programas įgyjamos LTKS/EKS 1-3 lygio kvalifikacijos. Praktinis mokymas sudaro 60-80 proc. visos programų mokymo trukmės.

9 pav. Asmenų priėmimas į universitetus, kolegijas ir profesinio mokymo įstaigas įgijusiems vidurinį išsilavinimą

Šaltinis: Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? ? [Žiūrėta: 2014 11 10] Prieiga per internetą:

<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>

Išanalizavus asmenų priėmimo į universitetus, kolegijas ir profesinio mokymo įstaigas įgijusiems vidurinį išsilavinimą duomenis, galima teigti, kad Lietuvoje atsirado tendencija, kai į profesines mokyklas stoja baigę aukštąsias mokyklas. Kai po studijų universitete ar kolegijoje darbo pagal specialybę nesusiradę jaunuoliai stoja į profesines mokyklas tam, kad įgytų antrą profesiją.

Apibendrinant galime daryti išvadą, kad profesinės mokyklos kiekvienais metais sulaukia vis daugiau norinčiųjų mokytis asmenų, įgijusių vidurinį išsilavinimą.

Specialiųjų poreikių asmenų pirminis ir tęstinis profesinis mokymas vykdomas mokant juos kartu su kitais mokiniais pagal individualius mokymo planus arba pagal specialiai jiems parengtas ISCED 2-4 lygio (1-4 EKS lygio) profesinio mokymo programas. Lietuvos statistikos departamento duomenimis, Lietuvos profesinio mokymo įstaigose pagal pirminio profesinio mokymo programas mokosi arti 1000 mokinių su negalia (2012 m. – 1052, 2011 m. – 994, 2010 m. – 1116). Didžioji dalis mokinių mokosi pagal ISCED 2 lygio programas.

Į Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registrą įtraukta daugiau nei 40 tęstinio profesinio mokymo programų, skirtų specialiųjų poreikių asmenims. Šios programos įgyvendinamos profesinio mokymo įstaigose, kitose įstaigose ir organizacijose, turinčiose licenciją šioms programoms įgyvendinti.

Bedarbių ir įspėtų apie atleidimą iš darbo darbuotojų mokymas vykdomas pagal tęstinio formaliojo profesinio mokymo programas, registruotas Studijų, mokymo programų ir kvalifikacijų registre. Už bedarbių mokymo organizavimą yra atsakingos teritorinės darbo biržos. Nuo 2012 m. pradžios įsigaliojo nauja socialinės apsaugos ir darbo ministro patvirtinta bedarbių mokymo tvarka. Bedarbiai ir įspėti apie atleidimą darbuotojai siunčiami mokytis pas profesinio mokymo teikėjus, kuriuos pasirenka pats asmuo iš Lietuvos darbo biržos interneto svetainėje paskelbto profesinio mokymo teikėjų sąrašo. Asmenys mokomi atsižvelgiant į konkrečius darbdavių poreikius. Didesnė dalis bedarbių mokosi pagal su darbdaviu suderintas programas, o darbdavys įsipareigoja įdarbinti bedarbį ne trumpesniau kaip 12 mėnesių laikotarpiui. Susitarus su darbdaviu, praktinis mokymas vyksta darbo vietoje.

Profesinio mokymo teikėjai, atsižvelgę į darbo rinkos poreikius, planuoja bei švietimo ir mokslo ministru teikia paraiškas dėl priėmimo į valstybės finansuojamas profesinio mokymo programas pirmajai kvalifikacijai įgyti. Asmenų priėmimo į valstybės finansuojamas profesinio mokymo programas planas svarstomas Lietuvos profesinio mokymo taryboje, galutinį dokumentą tvirtina švietimo ir mokslo ministras.

Apibendrinant galima teigti, kad per pastaruosius trejus metus daugėja skaičius asmenų, norinčių mokytis profesinio mokymo įstaigose. Tai rodo gerėjantį profesinio mokymo įvaizdį. Daugiausia dėmesio susilaukia programa, kuri įgyvendinama kartu su bendruoju ugdymu. Taip pat pastebima tendencija, kad daugėja besimokančiųjų pagal programas, įgijusiems vidurinį išsilavinimą. Profesinio mokymo įstaigose auga skaičius asmenų, kurie į profesinio mokymo įstaigas ateina mokytis po universiteto baigimo.

Siekiant nustatyti profesinių kvalifikacijų poreikį Klaipėdos regione, kitame skyriuje bus analizuojama regiono plėtros strategija profesinių kvalifikacijų poreikių kontekste.

2.3. KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO STRATEGIJA PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ POREIKIO KONTEKSTE

Šiame skyriuje, siekiant nustatyti konkretaus regiono profesinių kvalifikacijų poreikį, analizuojamas Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas.

Klaipėdos regiono plėtros planas analizuojamu laikotarpiu dar nebuvo patvirtintas, t.y. pateiktas kaip projektas.

Klaipėdos regiono plėtros plano vizija. Regiono plėtros vizija: „Klaipėdos regionas – modernus ir integralus Baltijos jūros regionas, tvaraus ekonominio augimo, mokslo, technologijų, kultūros ir turizmo centras su išvystyta infrastruktūra, kuriame glaudžiai bendradarbiaujant kuriama kokybiška aplinka kūrybiškam ir bendruomeniškam žmogui gyventi“.

Analizuojant Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano viziją, pastebima tai, kad vizija pateikta pakankamai ilga ir pritaikyta būtent šiam regionui, akcentuojant tai, kad: „Klaipėdos regionas – modernus ir integralus **Baltijos jūros regionas**,...“. Vizijoje įvardijama, kad regionas *mokslo ir turizmo centras su išvystyta infrastruktūra*.

Kaip pasiekti vizijos, yra parengtas regiono plėtros planas, akcentuojant atitinkamus prioritetus (žr. 8 lentelę):

8 lentelė. Klaipėdos regiono plėtros prioritetai

Eil. nr.	Prioritetai
1.	Skatinti mokytis visą gyvenimą
1.1.	Gerinti visų lygių švietimo kokybę
1.2.	Ugdyti bendruosius mokymosi visą gyvenimą gebėjimus, didinti paslaugų įvairovę ir prieinamumą
2.	Gerinti regiono kultūrinį ir turistinį potencialą
2.1.	Vystyti regiono kurortų ir kurortinių teritorijų bei vietovių infrastruktūrą ir paslaugas
2.2.	Vystyti rekreacijos, kurortinio gydymo, turizmo infrastruktūrą, gerinti paslaugų kokybę bei jų įvairovę
3.	Gerinti viešųjų paslaugų kokybę ir didinti jų prieinamumą visuomenei
3.1.	Gerinti savivaldybių ugdymo ir švietimo paslaugas
4.	Užtikrinti aukštą gyvenimo kokybę ir įsidarbinimo galimybes
4.1.	Skatinti kokybišką užimtumą ir darbo jėgos judumą

Šaltinis: Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas [Žiūrėta: 2014 10 20]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuvosregionai.lt/lietuvos-regionai/klaipedos-apskritis/regiono-pletros-planas/>

Analizuojant Klaipėdos regiono plėtros plano prioritetus, dėmesys buvo kreipiamas į **švietimo sritį**. Pateiktoje lentelėje išskirti prioritetai, kurie nurodo pagrindines regiono vystymosi kryptis švietimo kontekste. Išanalizavus Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano išskirtus

prioritetus, galime daryti išvadą, kad regiono prioritetinės plėtros kryptys nukreiptos į: švietimo kokybės gerinimą, mokymosi skatinimą, **savivaldybių ugdymo ir švietimo paslaugų gerinimą, užimtumo didinimą.**

Strateginio vystymo plane pateikta Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė, atlikta taikant PESET metodą. Ši analizė taip pat leidžia matyti tam tikras sferas, susijusias su profesinių kvalifikacijų poreikiu (žr. 9 lentelę):

9 lentelė. Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė PESET metodu

Veiksniai	Teigiami	Neigiami
Ekonominiai	Faktiškai susiformavęs jūrinio verslo klasteris yra pajėgus diegti naujausias technologijas bei kurti inovatyvų verslą.	Neišplėtotą reabilitacinio ir sveikatinimo paslaugų infrastruktūrą.
Socialiniai ir kultūriniai	Regione sudarytos galimybės įgyti visų lygių išsilavinimą bei kelti kvalifikaciją .	Nusidėvėjusi kultūrinių įstaigų infrastruktūra. Nepakankamai išvystyta sveikatingumo ir sporto infrastruktūra.
Gamtiniai, geografiniai, aplinkosauginiai	Regionas yra svarbių tranzitinių magistralių sankirtoje, todėl jo geografinė padėtis palanki paslaugų sektoriui plėtoti. Regiono išsidėstymas prie jūros suteikia galimybę turėti bei vystyti turizmo sektorių. Regionas turtingas geoterminių vandenų, todėl atsiranda galimybė kurti bei plėtoti reabilitacinę ir gydomąją paslaugų infrastruktūrą regione.	Nykstantys rekreaciniai ištekliai.
Technologiniai	Aukštos kompetencijos žmogiškieji ištekliai yra regiono stiprybė.	Dalis regiono gyventojų dėl žemos kompetencijos IT srityje turi problemų integruojantis į darbo rinką.

Šaltinis: Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas [Žiūrėta: 2014 10 21]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuvsregionai.lt/lietuvs-regionai/klaipedos-apskritis/regiono-pletros-planas/>

Analizuojant Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės atliktą analizę PESET metodu, pastebima, kad analizėje prie *teigiamų veiksnių* akcentuojama tai, kad regione sudarytos palankios sąlygos jūriniam verslui, turizmo sektoriui, paslaugų infrastruktūrai vystyti. Plėtros plane įvardijama, kad regione sudarytos galimybės *įgyti visų lygių išsilavinimą bei kelti kvalifikaciją*. Taip pat teigiama, kad regionas pasižymi *aukštos kompetencijos žmogiškaisiais ištekliais*. Prie *neigiamų veiksnių* įvardijama, kad regione *neišplėtotą reabilitacinio ir sveikatinimo paslaugų infrastruktūrą*.

Nusidėvėjusi kultūrinių įstaigų infrastruktūra, dalis gyventojų pasižymi žema kompetencija IT srityje.

Įvertinant analizę, galima teigti, kad ji atlikta ne visai korektiškai, nes vieni teiginiai prieštarauja kitiems. Pvz., įvardijama, kad regionas pasižymi aukštos kompetencijos žmogiškaisiais ištekliais ir tuo pačiu, prie neigiamų veiksnių pažymėta, kad dalis regiono gyventojų pasižymi žema kompetencija IT srityje. Tokių pastebėjimų analizėje aptikta daugiau.

Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė SSGG metodu. Naudojant stiprybių, silpnybių, galimybių ir grėsmių analizės metodą, identifikuoti veiksniai suskirstyti į stiprybes, silpnybes, galimybes ir grėsmes.

Šalia kiekvieno veiksnio SSGG matricoje, veiksnio aktualumas įvertinamas pagal penkių balų sistemą, kur „5“ reiškia „labai svarbus veiksnys“ ir „1“ – „mažai svarbus veiksnys“ (žr. 10 lentelę).

10 lentelė. Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės analizė SSGG metodu

STIPRYBĖS	ĮVERTINIMAS
Išplėtotas bendrojo lavinimo, profesinio rengimo, aukštųjų mokyklų ir pagalbos švietimui teikiančių institucijų tinklas. Sudarytos galimybės regione įgyti visų lygių išsilavinimą, sukurta suaugusių mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema.	4
Regiono dirbantieji yra aukštos kvalifikacijos.	4
Aukštas regiono mokslinis potencialas. Kuriamas Integruoto mokslo, studijų ir verslo centras (slėnis) Lietuvos jūrinio sektoriaus plėtrai.	4
SILPNYBĖS	
Nepakankamai išvystyta rekreacijos ir kurortinio gydymo, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenų turizmo infrastruktūra; nepakankama paslaugų kokybė bei jų įvairovė; nepakankama turizmo informacijos ir rinkodaros veikla.	5
Nepakankamas regiono švietimo įstaigų aktyvumas diegiant naujas programas, inovatyvius mokymo metodus; verslumo ugdymo programų trūkumas ir žema jų kokybė visuose mokymo lygiuose. Nepakankamas bendradarbiavimas tarp regiono švietimo įstaigų, verslo ir valdžios institucijų inovacijų ir technologinės plėtros srityse. Nepakankamas švietimo paslaugų prieinamumas.	4
Nepakankamas neformalus ugdymas.	3
GALIMYBĖS	
Panaudoti ES struktūrinę paramą ir nacionalinį finansavimą švietimo sistemos, kultūros, sporto, profesinei reabilitacijos ir kitų sričių infrastruktūros plėtrai, viešųjų paslaugų plėtrai .	5
GRĖSMĖS	
Esamų rekreacinių išteklių nykimas.	5

Šaltinis: Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros planas [Žiūrėta: 2014 10 23]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuvosregionai.lt/lietuvos-regionai/klaipedos-apskritis/regiono-pletros-planas/>

Analizuojant Klaipėdos regiono socialinės ir ekonominės būklės atliktą analizę SSGG metodu, pastebima tai, kad prie **stiprybių** įvardijamas *išplėtotas bendrojo lavinimo, profesinio rengimo, aukštųjų mokyklų ir pagalbos švietimui teikiančių institucijų tinklas*. Taip pat akcentuojant, kad regiono dirbantieji aukštos kvalifikacijos. Prie **silpnybių** priskirtas *nepakankamas regiono švietimo įstaigų aktyvumas diegiant naujas programas, nepakankamai išvystyta regiono rekreacijos ir turizmo infrastruktūra*. Regiono *galimybės* nukreiptos į ES ir nacionalinių lėšų panaudojimą švietimo sistemos, kultūros ir kitų sričių infrastruktūros plėtrai. **Grėsmės** regionui - esamų rekreacinių išteklių nykimas.

Vėl pastebimi akivaizdūs prieštaravimai. Pvz., prie **stiprybių** priskirtas veiksnys, kuris teigia, kad regione *sudarytos galimybės įgyti visų lygių išsilavinimą*, o prie **silpnybių** įvardijama, kad *nepakankamas švietimo paslaugų prieinamumas, nepakankamas neformalus ugdymas*. Tai leidžia daryti prielaidą, kad analizė atlikta nekorektiškai.

Atlikus Klaipėdos regiono 2014 – 2020 metų plėtros plano analizę, nustatyta, kad:

- a) planas pateiktas kaip projektas, t.y. nepatvirtintas;
- b) parengtas 6 metams, naudojant PESET IR SSGG metodus;
- c) planas pateiktas be priedų;
- d) trūksta informacijos, kuri papildytų ar detalizuotų planą;
- e) plane nenurodyti naudoti šaltiniai;
- f) nepristatyta plano stebėsenos sistema;
- g) nenurodyti plano rengėjai;
- h) detalesniam, tikslesniam plano parengimui pritrūko įžvalgumo.

Apibendrinant galima teigti, kad regionas kvalifikacijų poreikių kontekste orientuotas į mokslo, technologijų, kultūros bei turizmo sritis. Pagrindinės kvalifikacijos, kurių trūkumas jaučiamas regione, tai – rekreacijos, kurortinio gydymo, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenių turizmo, rinkodaros, kultūros, sporto, turizmo informacijos.

Kitame skyriuje bus siekiama išanalizuoti Klaipėdos regiono profesinių mokyklų tinklą bei teikiamas kvalifikacijas.

2.4. KLAIPĖDOS REGIONO PROFESINIO MOKYMO INSTITUCIJŲ TINKLAS IR TEIKIAMOS KVALIFIKACIJOS

Šiame skyriuje, siekiant išryškinti profesinių kvalifikacijų poreikį Klaipėdos regione ir teikiamų kvalifikacijų pasiūlą, dėmesys bus kreipiamas į regione esantį profesinio mokymo institucijų tinklą, mokinių skaičių profesinėse mokyklose ir jų pasiskirstymą analizuojamu laikotarpiu, mokymo įstaigų siūlomas programas ir teikiamas kvalifikacijas.

Geografinė padėtis. Lietuvos vakaruose esantis Klaipėdos regionas – vienintelis Lietuvos pajūrio regionas, kuris ribojasi su Baltijos jūra ir Kuršių mariomis. Sausumoje regionas ribojasi su Latvijos Respublika šiaurėje ir Kaliningrado sritimi pietuose. Klaipėdos regiono teritorijos plotas yra 5.209 km² – didesnis tik už Marijampolės, Tauragės ir Telšių regionus. Klaipėdos regioną sudaro Klaipėdos ir Palangos miestų, Klaipėdos, Kretingos, Skuodo ir Šilutės rajonų bei Neringos savivaldybės (žr. 10 pav.).

10 pav. Klaipėdos regionas

Šaltinis: Lietuvos regioninė politika [Žiūrėta: 2014 10 05]. Prieiga per internetą:

http://regionai.stat.gov.lt/lt/klaipedos_apskritis.html

Klaipėdos regionas iš kitų Lietuvos regionų išsiskiria tuo, kad:

- tai vienintelis Lietuvoje esantis pajūrio regionas, kuriame vystomas jūrinis sektorius, susiformavusios pajūrio ir pamario kultūros renginių tradicijos;
- Klaipėdos uostas – vienintelis Lietuvoje esantis uostas, visus metus neužšalantis ir labiausiai į šiaurę nutolęs uostas Baltijos jūroje – vienas svarbiausių regiono ekonomikos variklių;
- Baltijos jūra, į UNESCO pasaulio paveldo sąrašą įtrauktą Kuršių Nerija, unikalūs muziejai, istorinės miestų dalys, gamtinių, kultūros paveldo išteklių bei lankytinų objektų gausa sudaro palankias sąlygas turizmo vystymui;

- tai svarbiausias šalies transporto mazgas, jungiantis Rytų ir Centrinę Europą su Skandinavija, vystomas susisiekimas jūrų, vidaus vandenų, kelių, geležinkelių bei oro transportu.

Ekonominė padėtis. 2011 m. Klaipėdos regione buvo sukurta 12.913,4 mln. Lt *bendrojo vidaus produkto* (toliau – BVP). Tai sudarė 12,1 proc. šalies BVP ir Klaipėdos regionas pagal šį rodiklį buvo trečias šalies apskričių kontekste. *Didžiausia regiono pridėtinė vertė sukurama didmeninėje ir mažmeninėje prekyboje, transporto sektoriuje bei apgyvendinimo ir maitinimo paslaugų veikloje* (4.851,3 mln. Lt arba 41,8 proc.). Meninė, pramoginė ir poilsio organizavimo veikla, namų ūkio reikmenų remontas ir kitos paslaugos sukuria tik 1,4 proc. Klaipėdos regiono BVP.

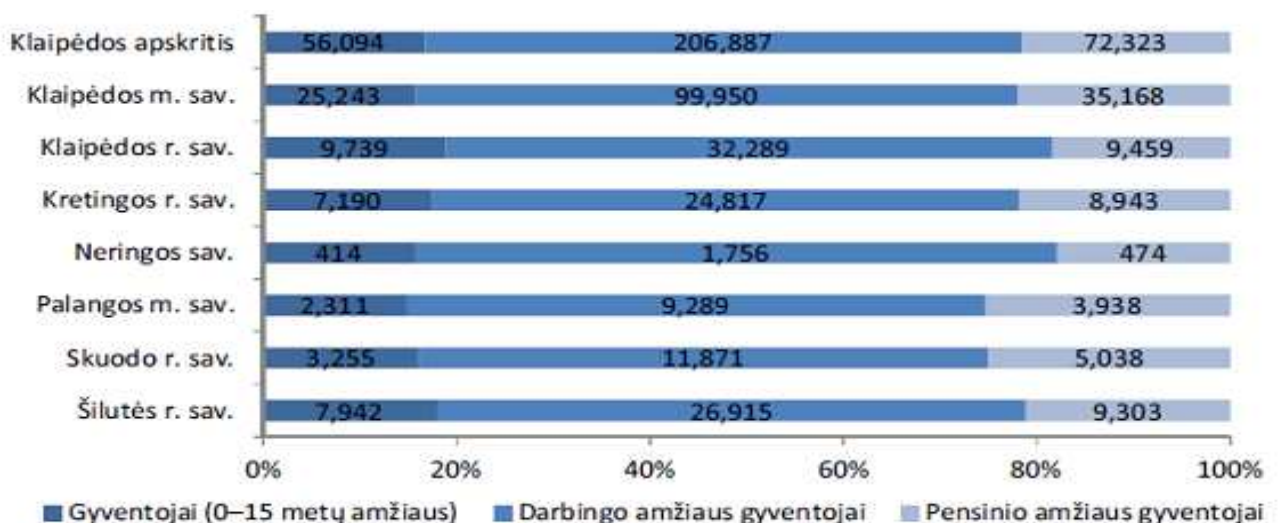
Užimtumo lygis Klaipėdos regione 2010–2013 m. didėjo nuo 59,9 proc. iki 67,1 proc.

Nedarbo lygis tuo pačiu laikotarpiu mažėjo – nuo 18,2 proc. iki 7,4 proc.

Socialinė-demografinė aplinka. Klaipėdos regione 2012 m. pradžioje gyveno 335.304 asmenys, tai sudarė 11,1 proc. Lietuvos gyventojų. Šis rodiklis nuolat mažėja tiek Klaipėdos regione, tiek visoje Lietuvoje. Mažėjantį gyventojų skaičių lemia mažėjantis gimstamumas bei didėjanti emigracija. 2012 m. pradžioje Klaipėdos regione gyveno 46,4 proc. vyrų ir 53,6 proc. moterų. Panašus pasiskirstymas pagal lytį yra visose savivaldybėse.

Didžiausia dalis Klaipėdos regiono gyventojų įsikūrę Klaipėdos miesto savivaldybėje (47,8 proc. viso regiono gyventojų), mažiausią dalį sudaro Neringos savivaldybės gyventojai (0,8 proc.). 2007–2012 m. gyventojų prieaugis buvo tik Klaipėdos rajono savivaldybėje (4,4 proc.).

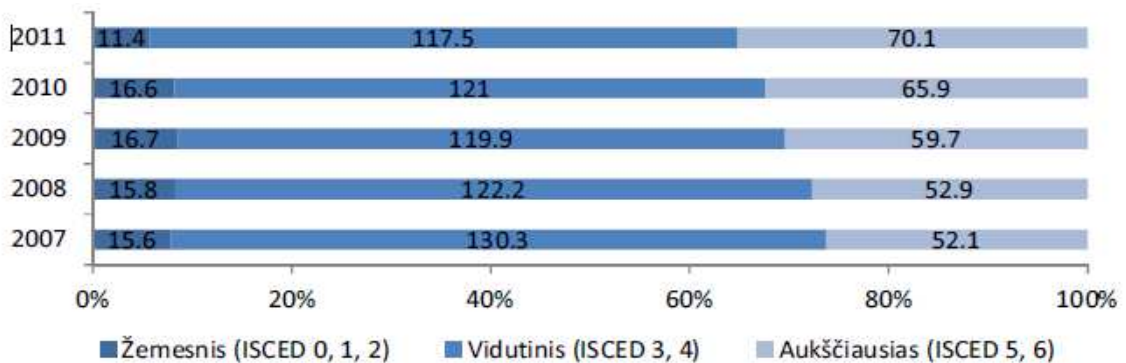
Klaipėdos regione didžiausią dalį sudaro darbingo amžiaus gyventojai (61,7 proc.), mažiausią vaikai iki 15 m. (16,7 proc.). Didžiausia darbingo amžiaus gyventojų dalis buvo Neringos savivaldybėje (66,4 proc.), mažiausia – Skuodo rajone (58,9 proc.). 2007 m. Klaipėdos regione 100 vaikų teko 105 pagyvenę žmonės, 2012 m. – 129. Daugiausiai pagyvenusių žmonių 100 vaikų teko Palangos miesto savivaldybėje (170), mažiausiai – Klaipėdos rajone (97) (žr. 11 pav.).

11 pav. Gyventojų pasiskirstymas pagal amžiaus grupes Klaipėdos regione, 2012 m.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Išsilavinimas. 2011 m. Klaipėdos regione didžiausia dalis gyventojų (59,0 proc.) turėjo vidutinį (ISCED 3, 4) išsilavinimą. Žemesnį (ISCED 0, 1, 2) išsilavinimą turėjo 5,7 proc. gyventojų, o aukščiausią (ISCED 5, 6) išsilavinimą – 35,2 proc. gyventojų. Be to, turinčių žemesnį išsilavinimą gyventojų dalis Klaipėdos regione yra mažesnė nei Lietuvos vidurkis, o aukščiausią – didesnė (žr. 12 pav.)

12 pav. 25–64 m. amžiaus gyventojų išsilavinimas 2007 – 2011 m., Klaipėdos regione, tūkst.

Šaltinis: Lietuvos statistikos departamentas

Profesinio mokymo institucijos ir mokiniai jose pagal savivaldybes. Klaipėdos regione yra 11 profesinių mokyklų, kuriose mokosi 5,1 tūkst. asmenų. 2013 m. į profesines mokyklas priimta 2186 mokiniai, lyginant su 2012 m. mokinių skaičius **profesinėse mokyklose padidėjo 14 %**. Dauguma profesinių mokyklų yra Klaipėdos mieste. Klaipėdoje, 7 profesinėse mokyklose mokosi daugiau kaip 3,5 tūkst., arba 70 % visų regiono profesinių mokyklų mokinių. Klaipėdos regione 2013 m. profesinę kvalifikaciją įgijo 1574 mokiniai, lyginant su 2012 m. 9 % mažiau (žr. 11 lentelę).

11 lentelė. Profesinio mokymo įstaigos ir mokiniai jose pagal savivaldybes

	Mokyklų skaičius		Jose mokinių		Priimta mokinių		Baigė mokyklą			
							Iš viso		Gavo brandos atestatus	
	2012-2013	2013-2014	2012-2013	2013-2014	2012	2013	2012	2013	2012	2013
Klaipėdos regionas	11	11	5133	5100	1924	2186	1726	1574	1166	1061
Klaipėdos m. sav.	7	7	3549	3570	1417	1575	1192	1086	828	752
Kretingos r. sav.	1	1	411	365	108	137	176	148	114	96
Šilutės r. sav.	2	2	987	943	344	368	281	286	173	159
Skuodo r. sav.	1	1	186	222	55	106	67	54	51	54

Sudaryta: magistrinio darbo autorės

Šaltinis: Švietimas 2013. Lietuvos statistikos departamentas. Vilnius. 2014. p. 58

Mokymo programos ir teikiamos kvalifikacijos profesinio mokymo institucijose. Išanalizavus Klaipėdos regiono profesinių mokyklų internetinius tinklapius paaiškėjo, kad dauguma iš jų vykdo pirminio formaliojo mokymo programas. Programos orientuotos į (žr. priedas nr. 1):

- a) turintiems pagrindinį išsilavinimą;
- b) neturintiems pagrindinio išsilavinimo;
- c) turintiems vidurinį išsilavinimą;
- d) specialiųjų poreikių asmenims.

Klaipėdos regiono profesinėse mokyklose siūloma įvairių pirminio formaliojo profesinio mokymo programų *šiose srityse*:

- architektūros ir statybos;
- gamybos ir perdirbimo;
- inžinerijos;
- kompiuterijos;
- meno;
- paslaugų asmenims;
- socialinių paslaugų;
- transporto paslaugų;
- žemės ūkio;
- miškininkystės ir žuvininkystės;
- verslo ir administravimo;
- sveikatos priežiūra.

12 lentelė. Programų skaičius profesinėse mokyklose

Nr.	Mokyklos pavadinimas	Programų skaičius
1.	Klaipėdos laivininkų mokykla	5
2.	Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla	13
3.	Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla	9
4.	Klaipėdos statybininkų mokykla	10
5.	Klaipėdos turizmo mokykla	11
6.	Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokykla	12
7.	Šilutės žemės ūkio mokykla	7
8.	Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla	7
9.	VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla	9
10.	VšĮ Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla	8
11.	VšĮ Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras	3

Sudaryta: magistrinio darbo autorės, remiantis profesinių mokyklų internetinių puslapių informacija

Išanalizavus Klaipėdos regiono profesinių mokyklų internetinių puslapių duomenis, galima daryti išvadą, kad **daugiausia mokymo programų** specialybei įsigyti, siūlo **Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla** – **13**. Šilutės turizmo ir verslo mokykla siūlo 12 programų, Klaipėdos turizmo

mokykla – 11, Klaipėdos statybininkų mokykla – 10 programų. *Mažiausiai* pirminio formaliojo profesinio mokymo programų siūlo **Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras – 3** programas (žr. 12 lentelę).

Analizuojant Klaipėdos regiono profesinių mokyklų internetinius puslapius pastebėta, kad regiono profesinės mokyklos pasižymi teikiamų kvalifikacijų įvairumu (žr. 13 lentelę).

13 lentelė. Profesinių mokyklų teikiamos kvalifikacijos

1. Automobilių mechaniko	34. Apskaitininko ir kasininko
2. Automobilių kėbulo remontininko	35. Poilsio ir paslaugų agento
3. Automobilių elektromechaniko	36. Siuvėjo
4. Techniko priežiūros verslo darbuotojo	37. Sukirpėjo-konstruktoriaus ir modeliotojo
5. Dekoratyvinio apželdinimo verslo darbuotojo	38. Floristo
6. Logisto ekspeditoriaus	39. Interjero apipavidalintojo
7. Konditerio	40. Kompiuterinio projektavimo operatoriaus
8. Virėjo	41. Jūreivio
9. Padavėjo ir barmeno	42. Jūreivio-suvirintojo
10. Technikos šaltkalvio remontininko	43. Laivų motoristo-elektriko
11. Suvirintojo	44. Jūreivio-virėjo
12. Santechniko	45. Jūrų uosto krovinių lobisto
13. Staliaus	46. Laivų korpusų surinkėjo
14. Statybinių produktų pardavėjo konsultanto	47. Laivų elektros ir radijo sistemų montuotojo
15. Statybos verslo paslaugų teikėjo	48. Laivų sistemų ir įrenginių montuotojo
16. Smulkiojo verslo paslaugų teikėjo	49. Ventiliacijos, oro kondicionavimo sistemų gamintojo-montuotojo
17. Smulkiojo verslo organizatoriaus	50. Draudimo konsultanto
18. Socialinio darbuotojo padėjėjo	51. Aukštutinių pastatų montuotojo
19. Socialinio slaugytojo	52. Baldžiaus
20. Kompiuterio ir organizacinės technikos operatorių	53. Kompiuterinės įrangos derintojo
21. Apeigų ir švenčių organizatoriaus	54. Pastatų šiltintojo
22. Kirpėjo	55. Pastatų restauratoriaus
23. Vizualinės reklamos gamintojo	56. Sekretoriaus
24. Higieninės kosmetiko	57. Elektros įrenginių elektromechaniko
25. Auklės	58. Higieninės kosmetikos kosmetiko
26. Apdailininko (statybininko)	59. Kosmetiko
27. Mūrininko	60. Žuvininkystės verslo darbuotojo
28. Prekybos įmonių vadybininko padėjėjo	61. Miško darbininko
29. Kelionių agento	62. Dailių tekstilės dirbinių gamintojo
30. Maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų teikėjo	63. Kaimo turizmo organizatoriaus
31. Viešbučio darbuotojo	64. Floristo
32. Elektroninės prekybos agento	65. Masažuotojo
33. Bankinių operacijų tvarkytojo	

Sudaryta: magistrinio darbo autorės, remiantis profesinių mokyklų internetinių puslapių informacija

Išanalizavus profesinių mokyklų internetinius puslapius, galima teigti, kad regiono profesinėse mokyklose galima įgyti skirtingo pobūdžio kvalifikacijas, kurios orientuotos į skirtingas sritis.

14 lentelė. Klaipėdos regiono profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis
2011 – 2014 m.

Eil. Nr.	Švietimo sritis	Mokinių skaičius		
		2013- 2014	2012- 2013	2011- 2012
1.	<i>Transporto paslaugos</i>	246	302	372
2.	<i>Veršlas ir administravimas</i>	822	911	1132
3.	<i>Architektūra ir statyba</i>	408	459	535
4.	<i>Inžinerija ir inžinerinės profesijos</i>	1273	1272	1368
5.	<i>Paslaugos asmenims</i>	1463	1488	1506
6.	<i>Gamyba ir perdirbimas</i>	138	122	171
7.	<i>Kompiuterija</i>	106	122	104
8.	<i>Menas</i>	257	230	195
9.	<i>Socialinės paslaugos</i>	22	22	41
10.	<i>Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė</i>	41	31	42
11.	<i>Sveikatos priežiūra</i>	74	23	-

Sudaryta: magistrinio darbo autorės, remiantis švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis

Išanalizavus švietimo valdymo informacinės sistemos pateiktus 2011 – 2014 m. duomenis – Klaipėdos regiono profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis, galima teigti, kad Klaipėdos regione *paklausiausios švietimo sritys*, į kurias stojančiųjų skaičius išlieka **didžiausias** yra *paslaugos asmenims, inžinerija ir inžinerinės profesijos bei veršlas ir administravimas*. *Mažiau paklausios* šios švietimo sritys: architektūra ir statyba, menas, transporto paslaugos, gamyba ir perdirbimas, kompiuterija, sveikatos priežiūra, žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė, socialinės paslaugos (žr. 14 lentelę).

Apibendrinant galima teigti, kad per pastaruosius 2011 – 2014 m. populiarumas paklausiausių profesijų išlieka didžiausias, lyginant su kitomis švietimo sritimis.

15 lentelė. Profesinių mokyklų mokiniai pagal švietimo sritis ir pirminio profesinio mokymo programas

Ei. Nr.	Profesinės mokyklos pavadinimas	Švietimo sritis	Mokinių skaičius		
			2013 - 2014	2012 - 2013	2011 - 2012
1.	Klaipėdos laivininkų mokykla	Transporto paslaugos	246	302	372
		Verslas ir administravimas	70	56	62
2.	Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla	Architektūra ir statyba	12	37	42
		Inžinerija ir inžinerinės profesijos	440	416	387
		Paslaugos asmenims	335	372	403
		Verslas ir administravimas	228	267	260
3.	Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla	Architektūra ir statyba	9	16	28
		Gamyba ir perdirbimas	119	114	146
		Kompiuterija	106	122	104
		Menas	199	196	195
		Paslaugos asmenims	106	79	82
		Verslas ir administravimas	22	28	79
4.	Klaipėdos statybininkų mokykla	Architektūra ir statyba	226	223	264
		Gamyba ir perdirbimas	19	8	25
		Inžinerija ir inžinerinės profesijos	75	79	104
		Verslas ir administravimas	8	40	87
5.	Klaipėdos turizmo mokykla	Paslaugos asmenims	550	568	522
		Verslas ir administravimas	162	158	199
6.	Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokykla	Architektūra ir statyba	93	93	100
		Inžinerija ir inžinerinės profesijos	61	58	54
		Paslaugos asmenims	184	196	231
		Socialinės paslaugos	22	22	41
7.	Šilutės žemės ūkio mokykla	Inžinerija ir inžinerinės profesijos	143	153	160
		Paslaugos asmenims	85	101	98
		Verslas ir administravimas	210	238	278
		Žemės ūkis, miškininkystė ir žuvininkystė	41	31	42
8.	Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla	Architektūra ir statyba	36	62	76
		Inžinerija ir inžinerinės profesijos	76	66	101
		Paslaugos asmenims	70	36	36
		Verslas ir administravimas	-	-	9
		Menas	40	23	-
9.	VŠĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla	Inžinerija ir inžinerinės profesijos	214	244	291
		Paslaugos asmenims	103	117	134
		Verslas ir administravimas	48	50	72
10.	VŠĮ Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla	Architektūra ir statyba	32	28	25
		Inžinerija ir inžinerinės profesijos	264	256	271
		Verslas ir administravimas	74	74	86
11.	VŠĮ Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras	Menas	18	11	-
		Paslaugos asmenims	30	19	-
		Sveikatos priežiūra	74	23	-

Sudaryta: magistrinio darbo autorės, remiantis švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis

Išanalizavus profesinių mokyklų mokinių skaičių pagal *regione populiariausias* švietimo sritis, galime daryti išvadą, kad didžiausią mokinių skaičių į *paslaugos asmenims* sulaukia **Klaipėdos turizmo mokykla – 550 mokinių** (2013 – 2014 m. duomenimis). *Inžinerija ir inžinerines profesijas* daugiausiai renkasi **Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykloje – 440 mokinių**, *verslą ir administravimą* daugiausia renkasi mokytis **Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykloje – 228** mokiniai, bei **Šilutės žemės ūkio mokykloje – 210** mokinių (žr. 15 lentelę).

Apibendrinant pateiktus duomenis, galime daryti išvadą, kad paklausiausios profesinio mokymo įstaigos, pagal populiariausias švietimo sritis per pastaruosius 2011 – 2014 m. išlieka tos pačios t.y. Klaipėdos turizmo mokykla, Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla, Šilutės žemės ūkio mokykla.

Apibendrinant Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklą ir teikiamas kvalifikacijas, galime daryti išvadas, kad profesinio mokymo tinklas regione pakankamai tankus – 11 profesinio mokymo įstaigų t.y. 15 % visų šalies profesinių mokyklų. Klaipėdos regiono profesinėse mokyklose mokėsi 5100 mokinių (2013-2014 m. duomenimis) t.y. 11 % visų respublikos profesinių mokyklų mokinių. 2013 m. į profesines mokyklas įstojo 14 % daugiau mokinių, lyginant su 2012 m. Tai rodo gerėjantį profesinio mokymo įvaizdį. Profesinės mokymo įstaigos pasižymi dideliu teikiamų profesinio mokymo programų kiekiu. Klaipėdos regione populiariausios profesinio mokymo programos - paslaugos asmenims, inžinerija ir inžinerinės profesijos bei verslas ir administravimas, išlieka populiariausios per visą analizuojamą laikotarpį 2011 – 2014 m. t.y. atitinka šalyje dominuojančias profesinio mokymo programas.

Kitame skyriuje bus siekiama nustatyti ir pagrįsti profesinių mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos santykį regiono vystimosi kontekste.

2.5. PROFESINIŲ KVALIFIKACIJŲ PASIŪLOS IR PAKLAUSOS SANTYKIS KLAIPĖDOS REGIONO VYSTYMO KONTEKSTE: TYRIMO REZULTATŲ DISKUSIJA IR TOBULINIMO GALIMYBĖS

Šiame skyriuje, siekiant nustatyti profesinių kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos santykį, bus remtasi ankstesnių skyrių atliktų tyrimų rezultatais.

Siekiant nustatyti teikiamų profesinių kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos santykį Klaipėdos regione, buvo **atlikta profesinių mokymo institucijų tinklo analizė** bei **išanalizuotas regiono plėtros planas**.

Atlikus regiono profesinio mokymo institucijų tinklo analizę, paaiškėjo, kad regionas turi pakankamai tankų profesinio mokymo institucijų tinklą – **11 profesinių mokyklų regione** (2012-2014 m.), t.y. 15 proc. šalies profesinių mokyklų. Klaipėdos mieste įsikūrusios 7 profesinės mokyklos, Šilutėje – 2, Kretingoje – 1, Skuode – 1 profesinė mokykla. **Didžioji dalis regiono profesinių mokyklų įsikūrusios Klaipėdos mieste – 7 mokyklos, t.y. 64 proc. regiono profesinių mokyklų.** 2013 – 2014 m. regiono profesinėse mokyklose mokėsi 5100 mokinių arba 11 proc. visų šalies profesinių mokyklų mokinių. Profesinę kvalifikaciją įgijo – 1574 mokiniai (2013 m.), t.y. 10,7 proc. šalies profesinių mokyklų mokinių (2013 m.). **2013 m. į profesines mokyklas įstojo 14 proc. daugiau mokinių, lyginant su 2012 m.**

Išanalizavus profesinių mokyklų teikiamas programas, paaiškėjo, kad dauguma mokyklų siūlo pirminio profesinio mokymo programas. Programos orientuotos į skirtingas sritis (žr. 16 lentelę):

16 lentelė. Profesinio mokymo programos pagal švietimo sritis

architektūros ir statybos	socialinių paslaugų
gamybos ir perdirbimo	transporto paslaugų
inžinerijos	žemės ūkio
kompiuterijos	miškininkystės ir žuvininkystės
meno	verslo ir administravimo
paslaugų asmenims	sveikatos priežiūra

Sudaryta: magistrinio darbo autorės, remiantis švietimo valdymo informacinės sistemos duomenimis

Profesinio mokymo programos nukreiptos turintiems pagrindinį išsilavinimą, neturintiems pagrindinio išsilavinimo, turintiems vidurinį išsilavinimą bei specialiųjų poreikių asmenims. Pagal šias programas regiono profesinės mokyklos siūlo įsigyti skirtingo pobūdžio kvalifikacijas. Plačiausią spektrą programų siūlo Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla – 13 mokymo programų. Paklausiausios

profesinio mokymo programos (2011 – 2014 m.) pagal stojančiųjų skaičių yra **paslaugos asmenims, inžinerija ir inžinerinės profesijos bei verslas ir administravimas**.

Siekiant nustatyti **kvalifikacijų poreikį** regiono vystimosi kontekste, buvo išanalizuotas Klaipėdos regiono 2014-2020 metų plėtros planas. Atlikus analizę paaiškėjo, kad **regionas pasižymi**:

- a) išplėtotu bendrojo lavinimo, profesinio mokymo, aukštųjų mokyklų ir pagalbos teikiančių institucijų tinklu;
- b) galimybe įgyti visų lygių išsilavinimą;
- c) sukurta suaugusių mokymo ir kvalifikacijos tobulinimo sistema;
- d) aukšta dirbančiųjų kvalifikacija;
- e) aukštu regiono moksliniu potencialu.

Analizės metu buvo nustatyti **regiono plėtros trūkumai**:

1. **Neišplėtotą reabilitacinio ir sveikatinimo paslaugų infrastruktūrą.**
2. **Dalis regiono gyventojų dėl žemos kompetencijos IT srityje turi problemų integruojantis į darbo rinką.**
3. **Nepakankamai išvystyta:**
 - a) rekreacijos ir kurortinio gydymo infrastruktūra;
 - b) autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenų turizmo infrastruktūra;
 - c) nepakankama paslaugų kokybė bei jų įvairovė;
 - d) nepakankama turizmo informacijos ir rinkodaros veikla.

Kaip išaiškėjo analizės metu, **Klaipėdos regionui stinga šių kvalifikacijų**: reabilitacijos, rekreacijos, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenų turizmo, kurortinio gydymo, turizmo informacijos, rinkodaros kvalifikacijų.

Atlikus profesinių mokyklų teikiamų **kvalifikacijų pasiūlos analizę**, nustatyta, kad regiono profesinės mokyklos neteikia kvalifikacijų, reikalingų regiono plėtrai, t.y. **mokymo programos neorientuotos į regiono vystimosi strategiją**.

Profesinių kvalifikacijų esamos pasiūlos ir paklausos atitikimas labai priklauso ir nuo regiono ekonomikos raidos. Todėl svarbu įvertinti padėties kaitos galimybes atskiruose ūkio sektoriuose užimtumo (darbo vietų kūrimo) požiūriu.

Statistikos departamento duomenimis, Klaipėdos regione daugiausiai dirbančiųjų **paslaugų sferoje – 68,8 proc.** Pramonės sferoje dirba 15 proc. regiono gyventojų. Žemės ūkio, miškininkystės ir žuvininkystės sferoje dirba 7,4 proc. gyventojų. Statybos sferoje – 5,8 proc. regiono gyventojų. **Daugiausia darbo vietų regione sukuriama paslaugų sferoje.**

Siekiant nustatyti kokių kvalifikacijų reikia regionui, buvo atlikta **Klaipėdos regiono darbo biržos internetinės svetainės analizė**. Atlikus analizę paaiškėjo, kad paklausiausios profesijos regione yra (žr. 17 lentelę):

17 lentelė.

Paklausiausios profesijos

Pardavėjas, pardavėjas kasininkas	Padavėjas
Virėjas	Barmenas - padavėjas
Suvirintojas	Tarptautinio krovinų vežimo transporto priemonės vairuotojas
Metalinių laivų korpusų surinkėjas	Apsaugos darbuotojas
Jūreivis	Kasininkas
Vilkiko vairuotojas	Buhalteris
Pardavimų vadybininkas	Apskaitininkas
Žemės ūkio specialistas	Verslo paslaugų vadybininkas
Bendrosios praktikos slaugytojas	Kosmetologas

Sudaryta: magistrinio darbo autorės

Šaltinis: Klaipėdos darbo birža [Žiūrėta: 2014 11 28] Prieiga per internetą: <http://www.ldb.lt/TDB/Klaipeda/DarboRinka/Lists/Situacijos%20apvalga/LastSituacija.aspx#SituacijaPaklausiausiosProfesijos>

Galime daryti išvadą, kad paklausiausios profesijos, kurių daugiausia reikia darbo rinkai yra paslaugų, aptarnavimo sferos.

Darbo rinka funkcionuoja pagal paklausos ir pasiūlos dėsnius. Nuolat kintančioje darbo rinkos aplinkoje, atsiranda struktūrinių darbo jėgos paklausos ir pasiūlos neatitikimų.

Iš visų švietimo pakopų, profesinis mokymas yra labiausiai susijęs su rinkos poreikiais. Tai įvardijama ir Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatyme (2007), kuriame teigiama, kad **vienas iš pagrindinių profesinio mokymo tikslų, užtikrinti kvalifikacijų atitiktį šalies ūkio poreikiams**. Profesinio mokymo sistema turi būti susieta su šalies ūkio, socialinės, kultūrinės raidos kontekstu, kartu su juo atsinaujinti ir atitikti nuolat kintančius darbo rinkos poreikius.

Tobulinimo galimybės:

1. Profesinio mokymo institucijos, teikdamos mokymo programas, turi atsižvelgti į regiono plėtros poreikius.
2. Mokymo programos bei teikiamos kvalifikacijos turi būti orientuotos į darbo rinką.
3. Reikia tikslingai suplanuoti priėmimą į profesinio mokymo įstaigas, kad atitinkamos kvalifikacijos darbuotojų pasiūla atitiktų darbo rinkos poreikius.
4. Mokinių priėmimui į profesines mokyklas tikslingam planavimui turi būti atliekami tyrimai, kurie leistų įvertinti reikiamų kvalifikacijų poreikį vietos lygmeniu.
5. Profesinio mokymo įstaigos turėtų daugiau bendradarbiauti su teritorinėmis darbo biržomis bei darbdaviais.

Apibendrinant, galime daryti išvadą, kad Klaipėdos regiono profesinių mokymo institucijų teikiamų kvalifikacijų pasiūla neatitinka regiono plėtros poreikių. Atlikus tyrimą, paaiškėjo, kad regiono profesinės mokyklos neteikia kvalifikacijų, kurių daugiausiai reikia darniai regiono plėtrai, t.y. profesinio mokymo institucijos teikdamos mokymo programas, neatsižvelgia į regiono plėtros poreikius.

IŠVADOS

1. Išanalizavus profesinio mokymo ir regiono plėtros sąsajų teorinius aspektus, galima teigti, kad :

- Regionas yra teritorinis darinys, turintis tam tikrą struktūrą, ekonomines, politines ir socialines ypatybes, kurias galima įvairiai klasifikuoti.
- Regionalizmo įtakoje susiformavusi valdymo struktūra prilyginama regioniniam valdymui, kai regionams paliekama teisė tvarkyti savo teritoriją. Regioninis valdymas suprantamas kaip gebėjimas integruoti ir formuoti vietinius interesus, organizacijas, socialines grupes arba kaip sugebėjimas atstovauti regionus ir kurti strategijas su privačiais dalyviais, valstybe, institucijomis, kitais regionais ir valdžios institucijomis.
- Regiono plėtra – tai bendruomenės socialinio, ekonominio, aplinkosaugos, sveikatos apsaugos, technologijos, kultūros ir rekreacijos sąlygų plėtra tam tikroje teritorijoje. Regionų plėtrą reikia nagrinėti kaip daugiaplanį procesą, nes regionas yra tam tikra sistema, kurią sudaro daug kintamųjų.
- Svarbiausias profesinio mokymo tikslas - teikti žmonėms kvalifikacijas, laiduojančias jų profesinę karjerą, socialinę raišką bei laisvą vystymąsi. Sparti veiklos procesų kaita, profesijų ir kvalifikacijų struktūrinis atsinaujinimas, iš vienos pusės, bei didėjanti konkurencija, nedarbas iš kitos - tai veiksniai, kurie nuolat įtakoja realų profesinio mokymo vyksmą, sąlygoja jo turinį, organizavimą bei valdymo formas.
- Nustatant profesinio mokymo kvalifikacijų atitiktį regiono plėtros kryptims remiamasi šiais analizės kriterijais:
 - ❖ Gyventojų išsilavinimas.
 - ❖ Užimtumo ir nedarbo lygis regione.
 - ❖ Profesinio mokymo institucijų tinklas regione: institucijų skaičius ir tipai.
 - ❖ Profesinio mokymo institucijų regione profiliai (ką rengia, kokias kvalifikacijas teikia):
 - profesinio mokymo institucijos ir mokiniai jose pagal savivaldybes;
 - mokymo programos ir teikiamos kvalifikacijos profesinio mokymo institucijose;
 - regiono profesinių mokyklų mokinių skaičius pagal švietimo sritis.

2. Išanalizavus profesinio mokymo situaciją Lietuvoje, pastebėta, kad:

- Profesinio mokymo sistema apima pirminį profesinį mokymą, tęstinį profesinį mokymą ir profesinį orientavimą. Pirminis profesinis mokymas gali būti tik formalusis, o tęstinis – ir formalusis, ir neformalusis.
- Lietuvoje sumažėjo profesinio mokymo įstaigų skaičius, kurį lėmė įgyvendinta profesinių mokyklų tinklo pertvarka, dalis mokyklų buvo sujungtos į regioninius profesinio rengimo centrus. Profesinių mokymo įstaigų tinklas Lietuvoje pakankamai tankus, bet netolygus, nes kai kuriose savivaldybėse nėra nei vienos profesinės mokyklos.
- Pirminio profesinio mokymo programas rengia profesinio mokymo teikėjai, bendradarbiaudami su darbdavių atstovais. Jie vadovaujami atitinkamu profesinio rengimo standartu bei Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerijos (ŠMM) nustatytais bendraisiais reikalavimais. Formalusis tęstinis profesinis mokymas vykdomas pagal nacionalines programas.
- Mokiniai Lietuvoje daugiau renkasi programas, kurios įgyvendinamos kartu su bendruoju ugdymu. Taip pat daugėja besimokančiųjų pagal ISCED 4 lygio (4 EKS lygis) programas, skirtas įgijusiems vidurinį išsilavinimą.

3. Išanalizavus Klaipėdos regiono plėtros strategiją profesinių kvalifikacijų poreikių kontekste, nustatyta, kad :

- regiono prioritetinės plėtros kryptys nukreiptos į: švietimo kokybės gerinimą, mokymosi skatinimą, **savivaldybių ugdymo ir švietimo paslaugų gerinimą, užimtumo didinimą;**
- prie regiono *stiprybių* įvardijamas *išplėtotas bendrojo lavinimo, profesinio rengimo, aukštųjų mokyklų ir pagalbos švietimui teikiančių institucijų tinklas*. Taip pat akcentuojant, kad regiono dirbantieji aukštos kvalifikacijos. Prie *silpnybių* priskirtas *nepakankamas regiono švietimo įstaigų aktyvumas diegiant naujas programas, nepakankamai išvystyta regiono rekreacijos ir turizmo infrastruktūra*. Regiono *galimybės* nukreiptos į ES ir nacionalinių lėšų panaudojimą švietimo sistemos, kultūros ir kitų sričių infrastruktūros plėtrai. *Grėsmės* regionui - esamų rekreacinių išteklių nykimas;
- Klaipėdos regionas kvalifikacijų poreikių kontekste orientuotas į mokslo, technologijų, kultūros bei turizmo sritis. Pagrindinės kvalifikacijos, kurių trūkumas jaučiamas

regione, tai – rekreacijos, kurortinio gydymo, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenų turizmo, rinkodaros, kultūros, sporto, turizmo informacijos;

- Klaipėdos regiono vystymo strategija parengta nekorektiškai, joje pastebima nemažai prieštaravimų.

4. Nustačius profesinių kvalifikacijų pasiūlos ir paklausos atitiktį Klaipėdos regione, numatytos tobulinimo galimybės:

- Profesinio mokymo tinklas Klaipėdos regione pakankamai tankus – 11 profesinio mokymo įstaigų, t.y. 15 % visų šalies profesinių mokyklų. Klaipėdos regiono profesinėse mokyklose mokėsi 5100 mokinių (2013-2014 m. duomenimis), t.y. 11 % visų respublikos profesinių mokyklų mokinių. Profesinės mokymo įstaigos pasižymi dideliu teikiamų profesinio mokymo programų kiekiu. Klaipėdos regione populiariausios profesinio mokymo programos - paslaugos asmenims, inžinerija ir inžinerinės profesijos bei verslas ir administravimas, išlieka populiariausios per visą analizuojamą laikotarpį;
- **Klaipėdos regionui stinga šių kvalifikacijų:** reabilitacijos, rekreacijos, autoturizmo, dviračių turizmo, jūrinio ir vidaus vandenų turizmo, kurortinio gydymo, turizmo informacijos, rinkodaros kvalifikacijų. Atlikus profesinių mokyklų teikiamų **kvalifikacijų pasiūlos analizę**, nustatyta, kad regiono profesinės mokyklos neteikia kvalifikacijų, reikalingų regiono plėtrai, t.y. **mokymo programos neorientuotos į regiono vystymosi strategiją.**
- Atsižvelgiant į atliktą analizę, siūlomos tokios profesinio mokymo kvalifikacijų atitikties Klaipėdos regiono vystymosi strateginėms kryptims tobulinimo galimybės: profesinio mokymo institucijos, teikdamos mokymo programas, turi atsižvelgti į regiono plėtros poreikius. Mokymo programos bei teikiamos kvalifikacijos turi būti orientuotos į darbo rinką. Reikia tikslingai suplanuoti priėmimą į profesinio mokymo įstaigas, kad atitinkamos kvalifikacijos darbuotojų pasiūla atitiktų darbo rinkos poreikius. Mokinių priėmimui į profesines mokyklas tikslingam planavimui turi būti atliekami tyrimai, kurie leistų įvertinti reikiamų kvalifikacijų poreikį vietos lygmeniu. Profesinio mokymo įstaigos turėtų daugiau bendradarbiauti su teritorinėmis darbo biržomis bei darbdaviais.

LITERATŪRA

1. Adamonienė, R. (2009). *Vadybinės žmoniškųjų išteklių formavimo prielaidos ir galimybės*. Mokslo darbai: socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S). Kaunas: Kauno technologijos universitetas, Lietuvos žemės ūkio universitetas.
2. Adamonienė, R., Daukilas, S., Krikščiūnas, B., Maknienė, I., Palujanskienė, A. (2001). *Profesinio ugdymo pagrindai*. Vilnius: Petro Ofsetas.
3. Bagdanavičius, J. (2002). *Žmogiškasis kapitalas*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
4. Bagdzevičienė, V. (2001). Regioninės politikos vykdymo prielaidos. *Regionų plėtra 2001. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga (pp. 10-15)*. Kaunas: Technologija.
5. Baršauskienė, V. (2005). *Regionų plėtra. Prisitaikymas prie kintančių rinkos sąlygų naujų gebėjimų ugdymas*. Kaunas: Technologija.
6. Beresnevičienė, D. (1995). *Nuolatinis mokymasis Lietuvoje*. Monografija. Vilnius: Pedagogikos institutas.
7. Beresnevičienė, D. (1996). *Profesinio tinkamumo problema profesinio rengimo sistemoje*. Iš: Mokytojas (dėstytojas) modernaus profesinio rengimo procese.
8. Bertašiūtė, D. (2001). Regioninio valdymo tobulinimas kaip aktuali viešojo administravimo problema. *Regionų plėtra 2001. Tarptautinės konferencijos medžiaga (pp. 46-51)*. Kaunas: Technologija.
9. Bitinas, B., Rupšienė, L., Žydžiūnaitė, V. (2008). *Kokybinių tyrimų metodologija*. Klaipėda: S. Jokužio leidykla - spaustuvė.
10. Britannica enciklopedija [žiūrėta 2014 12 12]. Prieiga per internetą:
< <http://www.britannica.com/%20eb/article?eu=64661> >
11. Broom, L., Bonjean, Ch.M., Broom, D. (1992). *Sociologija: esminiai tekstai ir pavyzdžiai*. Kaunas: Littera Universitatis Vytauti Magni.
12. Bureau, J. C., Mahe, L. P. (2009). *Provision of public Goods trough Agriculture*. Notre Europe-Jacques Delors Institute.
13. Creswell, J. W. (2007). *Qualitative Inquiry and Research Design: Choosing Among Five Approaches*. 2nd ed. Thousand Oaks, London, New Delhi: SAGE Publications.
14. Creswell, J. W. (2003). *Research design: Qualitative, Quantitative and Mixed methods approaches*. 2nd ed. Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
15. Česonis, G. (2012). *Lietuvos regioninės politikos tobulinimo kryptys*. Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, vadyba ir administravimas (03S). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
16. Danielzyk, R., Wood, G. (2001). *On the relationship between cultural and economic aspects of regional development: some evidence from Germany and Britain*.

17. Dapkus, R., Railienė, G. (2006). *Regiono ūkio plėtra*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
18. Dilba, R. (2001). Suaugusiųjų mokymas darbo rinkos politikoje. *Personalo vadyba*, 2 (42), 15-18.
19. Dumbliauskas, V. (1999). *Sociologija: mokymo priemonė*. Vilnius: Vilniaus pedagoginis universitetas.
20. Enciklopedinis žinynas (1999). Vilnius: Eugrimas.
21. Europos profesinio mokymo plėtros centras (Cedefop) [žiūrėta 2014 11 05]. Prieiga per internetą:
<http://europa.eu/about-eu/agencies/regulatory_agencies_bodies/policy_agencies/cedefop/index_lt.htm>
22. Gaulė, E., Segalovičienė, I., Šarkutė, L., Rauleckas, R., Petrauskienė, R. (2014). *Baigiamųjų darbų rengimo metodiniai reikalavimai*. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
23. Gedvilienė, G., Zuzevičiūtė, V. (2007). *Edukologija*. Kaunas: Vytauto didžiojo universitetas.
24. Gižienė, V., Simonavičienė, Ž. (2012). Žmogiškojo kapitalo vertinimo koncepcija. *Business systems and economics*, 2 (1). Vilnius: Mykolo Romerio universitetas.
25. Gižienė, V., Simonavičienė, Ž. (2009). Žmoniškųjų išteklių ekonominis vertinimas. *Ekonomika ir vadyba*, 14. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
26. Gramzow, A. (2009). *Rural development as provision of local public goods: Theory and evidence from Poland*. Leibniz: Leibniz Institute of Agricultural Development in Central and Eastern Europe.
27. Griškevičius, M. (2013). Ar galime užtikrinti laisvą mokinių judėjimą tarp bendrojo ugdymo ir profesinių mokyklų? [žiūrėta: 2014 10 15]. Prieiga per internetą:
<<http://www.slideserve.com/ethan-bentley/me-islavas-gri-kevi-ius-bendrojo-ugdymo-ir-profesinio-mokymo-departamento>>
28. Hettne, B. ir Soderbaum, F. (1998). *Theorising the rise of regionness* [žiūrėta 2014 10 25]. Prieiga per internetą: <<http://smp.fsv.cuni.cz/Hettne.pdf>>
29. Jarvis, P. (2000). Ištraukos iš knygos „Mokymosi paradoksai“. *Suaugusiųjų švietimas dabarčiai ir ateičiai*. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
30. Johnston, R. J., Gregori, D., Pratt, G., Watts, M. (2000). *The dictionary of human geography*. Oxford: Blackwell.
31. Jucevičienė, P. (1997). *Lyginamoji edukologika*. Monografija. Kaunas: Technologija.
32. Jucevičius, G. (2007). *Inovatyvūs miestai ir regionai*. Monografija. Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
33. Jucevičius, R., Jucevičienė, P., Janiūnaitė, B., Cibulskas, G. (2003). *Mokyklos strategija*. Strateginio vystymo vadovas. Kaunas: Žinių visuomenės institutas.

34. Julien, P.A., Lachance, R. (2001). *Dynamic regions and high-growth SMEs: uncertainty, potential information and weak signal networks*. Human Systems Management.
35. Karazijienė, A., Sabonienė, Ž. (2010). Žinių visuomenės formavimas žinių ekonomikos kontekste. *Ekonomika ir vadyba* [žiūrėta 2014 12 15]. Prieiga per internetą: <http://www.ktu.lt/lt/mokslas/zurnalai/ekovad/15/1822-6515-2010-566.pdf>
36. Kardelis, K. (2007). *Mokslinių tyrimų metodologija ir metodai*. Šiauliai: Lucilijus.
37. Klaipėdos regiono plėtros planas [Žiūrėta: 2014 10 20]. Prieiga per internetą: <http://www.lietuvsregionai.lt/lietuvs-regionai/klaipedos-apskritis/regiono-pletros-planas/>
38. Klaipėdos teritorinė darbo birža [Žiūrėta: 2014 10 20]. Prieiga per internetą: <http://www.ldb.lt/tdb/Klaipeda/Puslapiai/default.aspx>
39. Kronienė, B. (2003). Bedarbiams trūksta kvalifikacijos. *Sekundė*, 255 (2380), 1-3.
40. Kuliešis, G., Pareiginė, L., Naus, I. (2012). *Kaimo žmogiškojo kapitalo raida: mokslo studija*. Vilnius: Lietuvos agrarinės ekonomikos institutas.
41. Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras [Žiūrėta 2014 10 05]. Prieiga per internetą: http://www.kpmc.lt/kpmc/?page_id=1513
42. Kwon, D. (2009). *Human capital and its measurement*. OECD world forum [Žiūrėta 2014 12 20]. Prieiga per internetą: <http://www.oecd.org/dataoecd/31/52/44109779.pdf>.
43. Laužackas, R. (2005). *Profesinio rengimo metodologija*. Monografija. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
44. Laužackas, R. (1996). Profesinis rengimas ir jo valdymo dimensijos Lietuvoje. *Organizacijų vadyba: sisteminiai tyrimai*, 2, 107 – 119.
45. Laužackas R., Gedvilienė G., Kaminskienė L., Boželytė V. (2006). Bendrųjų ir profesinių kompetencijų poreikių kaita kvalifikacijos struktūroje. *Profesinis rengimas: tyrimai ir realijos*, 12, 126–139, Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
46. Laužackas, R. , Gedvilienė, G., Tūtlys, V., Juozaitienė, D. (2008). Mokytojų kvalifikacijos tobulinimo poreikiai. *Pedagogika*, 89. Kaunas: Vytauto Didžiojo universitetas.
47. Lietuvos HSM duomenų archyvas [Žiūrėta: 2014 11 15]. Prieiga per internetą: http://www.lidata.eu/index.php?file=files/mokymai/mokymu_medziaga.html
48. Lietuvos pažangos strategija 2030 [Žiūrėta: 2014 10 10]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=425517&p_query=&p_tr2=2
49. Lietuvos regioninė politika [Žiūrėta: 2014 10 05]. Prieiga per internetą: http://regionai.stat.gov.lt/lt/klaipedos_apskritis.html
50. Lietuvos Respublikos profesinio mokymo įstatymas. Nr. X-1065. Žin., 2007, Nr. 43-1627 [Žiūrėta 2014 09 05]. Prieiga per internetą: http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=493982

51. Lietuvos Respublikos švietimo įstatymas. Nr. XI-1281. Žin., 2011, Nr. 38-1804 [Žiūrėta 2014 09 05]. Prieiga per internetą:
< http://www3.lrs.lt/pls/inter2/dokpaieska.showdoc_l?p_id=458774>
52. Lietuvos statistikos departamentas [Žiūrėta: 2014 10 20]. Prieiga per internetą:
<<http://osp.stat.gov.lt/>>
53. Lietuvos švietimas skaičiais 2013. Profesinis mokymas [Žiūrėta 2014 10 05]. Prieiga per internetą:
< https://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/669_10b1382326fda1f6b82791abc871aebe.pdf>
54. Lipsmeier, A. (1987). Berufliche weiterbildung in west – und Osteuropa.
55. Mačerinskienė, I., Sabaitė, G. (2001). *Regionų plėtra 2001. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga* (pp. 177-181). Kaunas: Technologija.
56. Mačys, G. (2005). *Regionų ekonomika, politika ir valdymas Lietuvoje*. Vilnius: Mykolo Riomerio universitetas.
57. Marcou, G. (2002). Regionalization for development and accession to the European Union: a comparative. Hungary, Lithuania, Poland, Slovakia, Ukraine [žiūrėta 2014-11-07]. Prieiga per internetą: <<http://lgi.osi.hu/publications/2002/105/1-front.pdf>>.
58. Marshall, C., Rossman, G. B. (1999). *Designing Qualitative Research, 3rd ed.* Thousand Oaks, CA: Sage Publications.
59. Misiūnas, A., Svetikas, Ž. (2003). Lietuvos regionų ekonomikos netolygumų vertinimai. *Ekonomika*, 64, 84-91.
60. Münch, J. (1982). Das berufliche bildungswesen in der bundesrepublik Deutschland.
61. Nacionalinė darnaus vystymosi strategija [žiūrėta 2014-10-07]. Prieiga per internetą:
<http://www3.lrs.lt/pls/inter3/dokpaieska.showdoc_l?p_id=396083>
62. Orenius, A. (2005). Regionalizacija ir regioninė šalies plėtra. *Viešoji politika ir administravimas*, 14, 107-114.
63. Pareigienė, L., Kuliešis, G. (2013). Viešosios gėrybės Lietuvos regionuose: žmogiškasis ir socialinis kapitalas. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, (31), 68-76.
64. Profesinis mokymas Lietuvoje (2013). Kvalifikacijų ir profesinio mokymo plėtros centras [Žiūrėta: 2014 10 05]. Prieiga per internetą:
< <http://www.kpmc.lt/refernet/wp-content/uploads/2012/12/2013-VET-Pranesimas.pdf>>
65. Rajeckas, V. (2001). *Švietimas: raida, dabartis*. Vilnius.
66. Schmiel, M. (1977). Berufspädagogik. Teil 3. Berufliche weiterbildung.
67. Šermukšnytė, L. (1996). Visuomenės ir švietimo sistemos sąveika. *Socialiniai mokslai šiuolaikinei Lietuvai*. Kaunas: Technologija. 124-129.
68. Šimelevič, K., Bagdzevičienė, R. (2001). Kas yra regionas. *Regionų plėtra 2001. Tarptautinės konferencijos medžiaga* (pp. 274-278). Kaunas: Technologija.

69. Šimelevič, K., Bagdzevičienė, R. (2002). Regionalizacijos procesas – vienas iš svarbiausių veiksnių, užtikrinančių regionų ekonominę plėtrą. *Regionų plėtra 2002. Tarptautinės konferencijos medžiaga* (pp. 179-182). Kaunas: Technologija.
70. Šmergelienė, V., Patackienė, N. (2007). Žmoniškųjų išteklių plėtros dalyvių tinklo modelis. *Ekonomika ir vadyba: aktualijos ir perspektyvos*, 2 (9), 277-284.
71. Švietimas 2013 (2014). *Lietuvos statistikos departamentas*. Vilnius.
72. Švietimo ir mokslo ministerija [Žiūrėta: 2014 09 15]. Prieiga per internetą:
< <https://www.smm.lt/>>
73. Švietimo valdymo informacinės sistema (ŠVIS) [Žiūrėta: 2014 10 20]. Prieiga per internetą:
<http://svis.emokykla.lt/lt/index/a_view/41>
74. Telešienė, A., (2006). *Ekologinis diskursas Lietuvoje 1989 - 2005 m.* Daktaro disertacija: socialiniai mokslai, sociologija (05S). Kaunas: Kauno technologijos universitetas.
75. Tight., M. (2007). *Kertinės suaugusiųjų švietimo ir mokymo idėjos*. Vilnius: Kronta.
76. Tijūnaitienė, R., Giedrimienė, L. (2002). *Regionų plėtra 2002. Tarptautinės konferencijos pranešimų medžiaga* (pp. 191-195). Kaunas: Technologija.
77. Vaicekauskienė, V. (2007). *Švietimo politikos analizės pagrindai*. Lietuvos Respublikos švietimo ir mokslo ministerija.
78. Valstybinė švietimo 2013-2022 metų strategija [Žiūrėta 2014 09 05]. Prieiga per internetą:
<http://www.smm.lt/uploads/lawacts/docs/451_f91e8f0a036e87d0634760f97ba07225.pdf>
79. Variakojis, P. (2011). Regionalizacijos poveikis šalies ekonominei plėtrai [žiūrėta 2014-10-07]. Prieiga per internetą:
< <http://etalpykla.lituanistikadb.lt/fedora/get/LT-LDB-0001:J.04~2011~1367179054844/DS.002.0.01.ARTIC>>
80. Večkienė, N., Jucevičienė, P., Jucevičius, R., Targamadžė, V., Šermukšnytė, L., Mačerinskienė, I. (1996). *Švietimo vadybos įvadas*. Kaunas: Technologija.
81. Vidickienė, S., Melnikienė, R. (2008). Paramos teikimo Lietuvos kaimo regionams kriterijų vertinimas. *Vadybos mokslas ir studijos – kaimo verslų ir jų infrastruktūros*, 12 (1). Akademija: Lietuvos žemės ūkio universitetas.
82. Vitkus, G. (1999). *Europos Sąjunga: enciklopedinis žinynas*. Vilnius: Eugrimas.
83. Гладкий, Ю. Н., Чистобаев, А. И., (1998). *Основы региональной политики*. Санкт-Петербург.
84. Мондаро, М. П. (1997). *Экономическое развитие*. Москва: Экономический факультет МГУ, ЮНИТИ.

PRIEDAI

1 priedas

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių pagal individualizuotas (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
1.	VšĮ Kretingos technologijos ir verslo mokykla	Automobilių mechanikas	3 m.	2 m.	-	-	-	Automobilių mechaniko
		Dekoratyvinio apželdinimo verslo darbuotojas	3 m.	1 m.	-	-	-	Dekoratyvinio apželdinimo verslo darbuotojo
		Techniko priežiūros verslo darbuotojas	3 m.	-	-	-	-	Techniko priežiūros verslo darbuotojo
		Logistas ekspeditorius	3 m.	-	-	-	-	Logisto ekspeditoriaus
		Konditeris	-	1 m.	-	-	-	Konditerio
		Virėjas	3 m.	1 m.	3 m.	2 m.	-	Virėjo
		Padavėjas ir barmenas	3 m.	-	-	-	-	Padavėjo ir barmeno
		Technikos šaltkalvis remontininkas	-	-	-	2 m.	3 m.	Technikos šaltkalvio remontininko
		Suvirintojas	-	1 m.	-	-	-	Suvirintojo
2.	Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla	Automobilių mechanikas	3 m.	2 m.	-	-	-	Automobilių mechaniko
		Automobilių kėbulo remontininkas	3 m.	-	-	-	-	Automobilių kėbulo remontininko
		Automobilių elektromechanikas	3 m.	2 m.	-	-	-	Automobilių elektromechaniko
		Suvirintojas	3 m.	1 m.	-	-	-	Suvirintojo
		Smulkiojo verslo paslaugų teikėjas	3 m.	-	-	-	-	Smulkiojo verslo paslaugų teikėjo
		Kompiuterio ir organizacinės technikos operatorius	3 m.	-	-	-	-	Kompiuterio ir organizacinės technikos operatorio

Šaltinis: <http://www.ktvm.kretinga.lm.lt/index.php?r=site/page&view=priemimas.programos> [žiūrėta 2014 10 03].

<http://www.klpvm.lt/?name=stojantiesiems&value=priemimas> [žiūrėta 2014 10 03].

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos (tęsinys)

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių pagal individualizuotas (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
	Klaipėdos paslaugų ir verslo mokykla (tęsinys)	Apeigų ir švenčių organizatorius	3 m.	2 m.	-	-	-	Apeigų ir švenčių organizatoriaus
		Kirpėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Kirpėjo
		Vizualinės reklamos gamintojas	3 m.	2 m.	-	-	-	Vizualinės reklamos gamintojo
		Higieninės kosmetikos	3 m.	2 m.	-	-	-	Higieninės kosmetiko
		Auklės	-	2 m.	-	-	-	Auklės
		Virėjas	-	1 m.	-	-	-	Virėjo
		Apdailininkas (statybininkas)	-	-	-	2 m.	-	Apdailininko (statybininko)
3.	Klaipėdos turizmo mokykla	Prekybos įmonių vadybininko padėjėjas	3 m.	1 m.	-	-	-	Prekybos įmonių vadybininko padėjėjo
		Kelionių agentas	3 m.	-	-	-	-	Kelionių agento
		Maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų teikėjas	3 m.	-	-	-	-	Maitinimo ir apgyvendinimo paslaugų teikėjo
		Viešbučio darbuotojas	3 m.	1,5 m.	-	-	-	Viešbučio darbuotojo
		Virėjas	3 m.	1 m.	-	-	-	Virėjo
		Elektroninės prekybos agentas	3 m.	1 m.	-	-	-	Elektroninės prekybos agento
		Bankinių operacijų tvarkytojas	3 m.	2 m.	-	-	-	Bankinių operacijų tvarkytojo
		Apskaitininkas ir kasininkas	3 m.	1 m.	-	-	-	Apskaitininko ir kasininko
Konditeris	3 m.	1 m.	-	-	-	Konditerio		

Šaltinis: <http://www.klpvm.lt/?name=stojantiesiems&value=priemimas> [žiūrėta 2014 10 03].

<http://www.ktm.lt/index.php/lt/primimas-mokykl> [žiūrėta 2014 10 03].

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos (tęsinys)

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių pagal individualizuotas (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
	Klaipėdos turizmo mokykla (tęsinys)	Padavėjas ir barmenas	3 m.	1 m.	-	-	-	Padavėjo ir barmeno
		Poilsio ir paslaugų agentas	3 m.	2 m.	-	-	-	Poilsio ir paslaugų agento
4.	Klaipėdos siuvimo ir paslaugų verslo mokykla	Siuvėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Siuvėjo
		Sukirpėjas-konstruktorius ir modeliuotojas	-	1,5 m. arba 1 m. (turint siuvėjo kvalifikaciją)	-	-	-	Sukirpėjo-konstruktoriaus ir modeliuotojo
		Floristas	3 m.	-	-	-	-	Floristo
		Kirpėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Kirpėjo
		Interjero apipavidalintojas	3 m.	2 m.	-	-	-	Interjero apipavidalintojo
		Kompiuterinio projektavimo operatorius	3 m.	2 m.	-	-	-	Kompiuterinio projektavimo operatoriaus
		Apskaitininkas ir kasininkas	3 m.	1 m.	-	-	-	Apskaitininko ir kasininko
		Smulkiojo verslo organizatorius	-	2 m. arba 1 m. (turint kvalif. kateg.)	-	-	-	Smulkiojo verslo organizatoriaus
		Interjero apipavidalintojas	3 m.	-	-	-	-	Interjero apipavidalintojo
5.	Klaipėdos laivininkų mokykla	Jureivis	-	1,5 m.	-	-	-	Jureivio
		Jūreivis-suvirintojas	3 m.	-	-	-	-	Jūreivio-suvirintojo
		Laivų motoristas-elektrikas	3 m.	-	-	-	-	Laivų motoristo-elektriko
		Jūreivis-virėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Jūreivio-virėjo

Šaltinis: <http://www.ktm.lt/index.php/lt/primimas-mokykl> [žiūrėta 2014 10 03].
<http://www.kspvm.lm.lt/stojantiesiems/mokymo-programos> [žiūrėta 2014 10 03].
<http://www.laivininkumokykla.lt/Specialybes.html> [žiūrėta 2014 10 03].

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos (tęsinys)

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių <i>pagal individualizuotas</i> (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
	Klaipėdos laivininkų mokykla (tęsinys)	Jūrų uosto krovinių logistas	3 m.	1 m.	-	-	-	Jūrų uosto krovinių logisto
6.	VšĮ Klaipėdos laivų statybos ir remonto mokykla	Suvirintojas	3 m.	-	-	-	-	Suvirintojo
		Laivų korpusų surinkėjas	3 m.	-	-	-	-	Laivų korpusų surinkėjo
		Laivų elektros ir radijo sistemų montuotojas	3 m.	-	-	-	-	Laivų elektros ir radijo sistemų montuotojo
		Laivų sistemų ir įrengimų montuotojai	-	-	-	2 m.	-	Laivų sistemų ir įrengimų montuotojo
		Santechnikas	-	1 m.	-	-	-	Santechniko
		Ventiliacijos, oro kondicionavimo sistemų gamintojai-montuotojai	-	1 m.	-	-	-	Ventiliacijos, oro kondicionavimo sistemų gamintojo-montuotojo
		Logistas ekspeditorius	3 m.	-	-	-	-	Logisto ekspeditoriaus
		Draudimo konsultantas	-	1 m.	-	-	-	Draudimo konsultanto
7.	Klaipėdos statybininkų mokykla	Apdailininkas (statybininkas)	3 m.	1 m.	-	2 m.	-	Apdailininko (statybininko)
		Aukštutinių pastatų montuotojas	3 m.	-	-	-	-	Aukštutinių pastatų montuotojo
		Baldžius	3 m.	1 m.	-	-	-	Baldžiaus
		Kompiuterinės įrangos derintojas	3 m.	2 m.	-	-	-	Kompiuterinės įrangos derintojo
		Pastatų šiltintojas	-	1 m.	-	-	-	Pastatų šiltintojo
		Pastatų restauratorius	3 m.	-	-	2 m.	-	Pastatų restauratoriaus
		Sekretorius	3 m.	1 m.	-	-	-	Sekretoriaus

Šaltinis: <http://www.laivininkumokykla.lt/Specialybes.html> [žiūrėta 2014 10 03].

<http://www.klsrm.lt/lt/specialybes1> [žiūrėta 2014 10 04].

http://www.statmokykla.lt/articles.php?article_id=22 [žiūrėta 2014 10 04].

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos (tęsinys)

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių pagal individualizuotas (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
	Klaipėdos statybininkų mokykla (tęsinys)	Stalius	3 m.	1 m.	-	-	-	Staliaus
		Statybinių produktų pardavėjas konsultantas	3 m.	-	-	-	-	Statybinių produktų pardavėjo konsultanto
		Statybos verslo paslaugų teikėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Statybos verslo paslaugų teikėjo
8.	Šilutės turizmo ir paslaugų verslo mokykla	Pastatų šiltintojas	-	1 m.	-	-	-	Pastatų šiltintojo
		Padavėjas ir barmenas	3 m.	1,5 m.	-	-	-	Padavėjo ir barmeno
		Virėjas	3 m.	-	-	2 m.	-	Virėjo
		Viešbučio darbuotojas	3 m.	1,5 m.	-	-	-	Viešbučio darbuotojo
		Socialinio darbuotojo padėjėjas	-	2 m.	-	-	-	Socialinio darbuotojo padėjėjo
		Prekybos įmonių vadybininko padėjėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Prekybos įmonių vadybininko padėjėjo
		Elektros įrenginių elektromechanikas	3 m.	2 m.	-	-	-	Elektros įrenginių elektromechaniko
		Higieninės kosmetikos kosmetikas	-	2 m.	-	-	-	Higieninės kosmetikos kosmetiko
		Kosmetikas	3 m.	-	-	-	-	Kosmetiko
		Socialinis slaugytojas	3 m.	-	-	-	-	Socialinio slaugytojo
		Apdailininkas (statybininkas)	3 m.	-	-	2 m.	-	Apdailininko (statybininko)
		Mūrininkas	-	-	-	2 m.	-	Mūrininko
9.	Šilutės žemės ūkio mokykla	Žuvininkystės verslo darbuotojas	3 m.	-	-	-	-	Žuvininkystės verslo darbuotojo

Šaltinis: <http://www.stpm.silute.lm.lt/index.php?page=priemimo-salygos> [žiūrėta 2014 10 04].

<http://www.szum.lt/index.php/stojantiesiems/mokymo-programos.html> [žiūrėta 2014 10 04].

Klaipėdos regiono profesinio mokymo institucijų tinklas ir teikiamos kvalifikacijos (tęsinys)

Eil. Nr.	Profesinio mokymo institucijos pavadinimas	Mokymo programos pavadinimas	Mokymo trukmė					Suteikiama kvalifikacija
			Turintiems pagrindinį išsilavinimą	Turintiems vidurinį išsilavinimą	Baigus 10 klasių <i>pagal individualizuotas</i> (specialias) programas	Nebaigus 10 klasių	Baigus 9 klases	
	Šilutės žemės ūkio mokykla (tęsinys)	Automobilių mechanikas	3 m.	-	-	-	-	Automobilių mechaniko
		Technikos priežiūros verslo darbuotojas	3 m.	-	-	-	-	Technikos priežiūros verslo darbuotojo
		Logistas ekspeditorius	3 m.	-	-	-	-	Logisto ekspeditoriaus
		Kirpėjas	3 m.	-	-	-	-	Kirpėjo
		Smulkiojo verslo paslaugų teikėjas	3 m.	-	-	-	-	Smulkiojo verslo paslaugų teikėjo
		Miško darbininkas	3 m.	-	-	-	-	Miško darbininko
10.	Skuodo kaimo verslų, amatų ir paslaugų mokykla	Apdailininkas	3 m.	2 m.	-	-	-	Apdailininko
		Kirpėjas	3 m.	2 m.	-	-	-	Kirpėjo
		Dailiųjų tekstilės dirbinių gamintojas	3 m.	2 m.	-	-	-	Dailiųjų tekstilės dirbinių gamintojo
		Technikos priežiūros verslo darbuotojas	3 m.	-	-	-	-	Technikos priežiūros verslo darbuotojo
		Sekretorius	3 m.	-	-	-	-	Sekretoriaus
		Stalius	3 m.	-	-	-	-	Staliaus
		Kaimo turizmo organizatorius	3 m.	-	-	-	-	Kaimo turizmo organizatoriaus
11.	VŠĮ Klaipėdos profesinio mokymo ir reabilitacijos centras	Floristas	3 m.	3 m.	3 m.	3 m.	-	Floristo
		Masažuotojas	-	2	-	-	-	Masažuotojo
		Viešbučio darbuotojas	3 m.	3 m.	3 m.	3 m.	-	Viešbučio darbuotojo

Šaltinis: <http://www.szum.lt/index.php/stojantiesiems/mokymo-programos.html> [žiūrėta 2014 10 04].

<http://www.profesinis.lt/index.php?option=content&task=category&id=29&Itemid=51> [žiūrėta 2014 10 05].

<http://klaipedospmrc.lt/> [žiūrėta 2014 10 05].